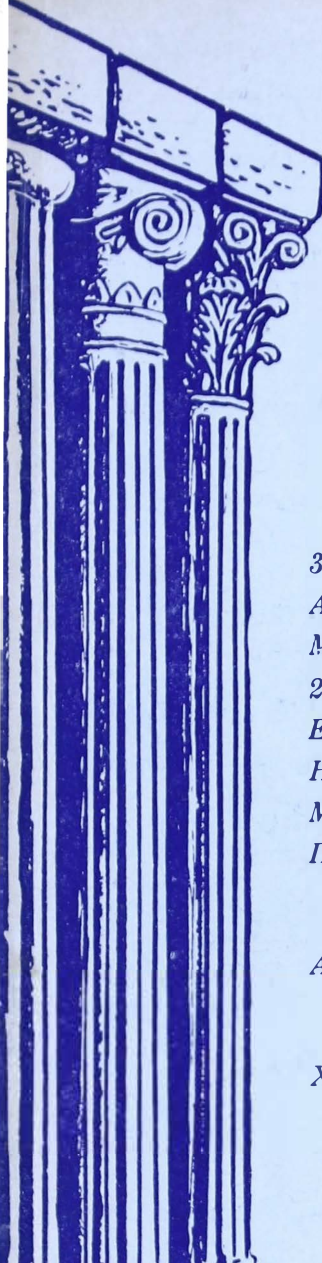

ΙΛΙΣΟΣ

ΕΡΕΥΝΑ-ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ-ΤΕΧΝΗ

ΕΤΟΣ 12ον **ΤΕΥΧΟΣ 49ον**

Σ' ΑΥΤΟ ΤΟ ΤΕΥΧΟΣ

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ - ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ 1967

ΤΙΜΟΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΒΙΒΛΙΩΝ

ΠΩΛΟΥΜΕΝΩΝ ΕΙΣ ΤΑ ΓΡΑΦΕΙΑ ΤΟΥ ΙΛΙΣΟΥ (Δραγατσανίου 6)

		Δρχ.
H. P. Blavatsky	Τὸ Κλειδὶ τῆς Θεοσοφίας ἄδ. 50 δεμ.	60
»	Στὴ χώρα τῶν Γαλάζιων Βουνῶν	20
Annie Besant	Μελέτη ἐπὶ τῆς Συνειδήσεως ἄδ. 50 δεμ.	60
»	Πρὸς τὴν Μύησιν	20
»	Μετενσάρκωση	10
»	Κάρμα	10
C. Leadbeater	Οἱ Διδάσκαλοι καὶ ἡ Ἀτραπὸς δεμ.	90
»	Σ' ἐκείνους ποὺ πενθοῦν	10
Besant-Leadbeater	Ὁ Ἀστρικὸς Κόσμος	10
N. Sri Ram	Προσέγγισις πρὸς τὴν Πραγματικότητα	30
Ed. Arnold	Τὸ Φῶς τῆς Ἀσίας	30
J. Van der Leeuw	Θεοὶ ἐν ἐξορίᾳ	10
∴	Φῶς στὴν Ἀτραπὸ	15
E. Krishnamurti	Στὰ πόδια τοῦ Διδασκάλου (ἔκδ. 1966)	15
»	Τὸ Βασίλειον τῆς Εὐδαιμονίας	20
»	Ἡ Πηγὴ τῆς Σοφίας	20
	«Δελτίον Ἀστέρος» Τομ. 1931-1933 ἕκ.	30
»	12 Ὁμιλίαι εἰς Ὀχάϊ 1934	30
»	10 Ὁμιλίαι εἰς Ὀχάϊ 1944	30
»	Ἐλευθερία, ἡ ἀρχὴ καὶ τὸ τέλος ἄδ. 60 δεμ.	75
»	Στοχασμοὶ πάνω στὴ ζωὴ (Β΄ σειρὰ)	60
Ἰωάν. Βασιλῆς	Τὸ σημειωματάριο ἑνὸς Μύστου	50
Γεώργ. Μαλτέζος	Τὰ Ἐλευσίνια Μυστήρια	50
Κ. Μελισσαρόπουλος	Μῆτις (Τὸ βιβλίον τῆς σοφίας) **δεμ.**	**50**
»	Ἀποκρυφισμὸς καὶ Μυστικισμὸς ἄδ. 25 δ.	40
»	Μ ε λ ε τ ή μ α τ α ἄδ. 40 δεμ.	60
»	Εἰσαγωγὴ στὴ Θεοσοφία ἄδ. 50 δεμ.	70
»	Ὁ Ἰησοῦς	30
»	Ὁ Κομήτης (Θέατρο ἰδεῶν)	20
»	«Ἀγνώστῳ Θεῷ»	10
»	Περικλέους Ἐπιτάφιος-Διακήρυξη ΟΗΕ	10
Ἰφιγ. Φράγκου	Τὸ συναίσθημα μειονεκτικότητος φύλου	20

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ «ΙΛΙΣΟΣ», Τόμοι 1956, 58, 59, 60, 61, 63, 64, 65, 66 χαρτοδεμένοι ἕκαστος δραχ. 50.

Ὅταν πρόκειται δι' ἀποστολὰς εἰς τὸ ἐξωτερικόν, τὰ ἀπὸ δραχ. 50 καὶ ἄνω ἐπιβαρύνονται μὲ δραχ. 10.

Ἀποστείλατε τὸ ἀντίτιμον, διὰ ταχυδρομικῆς ἐπιταγῆς, εἰς τὴν διεύθυνσιν: Κ. Μελισσαρόπουλον, Δραγατσανίου 6, Ἀθῆνας (122), ἀναγράφοντες ὄπισθεν τοῦ ἀποκόμματος τῆς ἐπιταγῆς τοὺς τίτλους τῶν βιβλίων ποὺ θέλετε. Θὰ τὰ λάβετε εἰς τὴν διεύθυνσιν τοῦ ἀποστολέως τῆς ἐπιταγῆς.

ΤΙΜΗ ΤΕΥΧΟΥΣ ΙΛΙΣΟΥ ΔΡΑΧ. 10

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Α. ΧΕΙΜ...

ΙΛΙΣΟΣ

ΔΙΜΗΝΙΑΙΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ
ΕΛΕΥΘΕΡΑΣ ΣΚΕΨΕΩΣ

*

1967
ΔΩΔΕΚΑΤΟΝ ΕΤΟΣ

*

ΕΝ ΤΟ ΠΑΝ * ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΣ ΑΔΕΛΦΟΤΗΣ ΑΝΘΡΩΠΟΤΗΤΟΣ ΑΝΕΥ ΔΙΑΚΡΙΣΕΩΝ ΦΥΛΗΣ ΠΙΣΤΕΩΣ ΤΑΞΕΩΣ ΓΕΝΟΥΣ ΧΡΩΜΑΤΟΣ * ΟΥΔΕΜΙΑ ΘΡΗΣΚΕΙΑ ΥΠΕΡΤΕΡΑ ΤΗΣ ΑΛΗΘΕΙΑΣ * ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΣΚΕΨΕΩΣ ΑΝΤΙ ΦΑΝΑΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΒΙΑΣ

*

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
ΚΩΣΤΗΣ ΜΕΛΙΣΣΑΡΟΠΟΥΛΟΣ

ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΣ ΥΛΗΣ
ΧΡΙΣΤΟΣ ΡΙΖΟΠΟΥΛΟΣ

ΟΥΔΕΜΙΑ ΘΡΗΣΚΕΙΑ ΥΠΕΡΤΕΡΑ ΤΗΣ ΑΛΗΘΕΙΑΣ

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Α. ΧΕΙΜΑΡΑΣ

ΙΛΙΣΟΣ

ΔΙΜΗΝΙΑΙΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΛΕΥΘΕΡΑΣ ΣΚΕΨΕΩΣ
Δραγατσανίου 6 (Πλ. Κλαυθμῶνος), ὄροφος 6ος, ΑΘΗΝΑΙ - 122

Διευθυντὴς ΚΩΣΤΗΣ ΜΕΛΙΣΣΑΡΟΠΟΥΛΟΣ
Ἐπιμελητὴς ὕλης ΧΡΙΣΤΟΣ ΡΙΖΟΠΟΥΛΟΣ

ΕΤΟΣ 12ον ✱ Ἰανουάριος - Φεβρουάριος 1967 ✱ ΤΕΥΧΟΣ 49

ΡΙΤΑ ΜΠΟΥΜΗ ΠΑΠΑ

Ὁ Αἰώνιος Δρόμος

Δὲν ἔχασα τὸ δρόμο ποὺ ὁδηγεῖ σὲ Κεῖνον
ὅμως δὲν μπορῶ νὰ φτάσω κοντά του
παρὰ σὰν ἕνας ἦχος δίχως ὄνομα
σὰν μιὰ αἰώνια παρουσία
ποὺ κατεργάζεται ὁ χρόνος
κι ἐγὼ ἀπὸ τώρα μὲ δέος ψηλαφῶ
στὰ ἀπολιθωμένα ὄστρακα
στὰ προϊστορικὰ ὀστᾶ καὶ χαλίκια
στὶς ρίζες τὶς βαθειὲς τῆς γῆς μου.

Καὶ εἶμαι ἐντελῶς ἥσυχη
γιατὶ δὲ θὰ χαθεῖ ἡ ἱστορία μου
ὕστερα ἀπὸ τὴν ταφή μου
στὰ εὐκολοσύντριφτα χαρτιὰ
στὶς πέτρες τῶν κοιμητηρίων

ΟΥΔΕΜΙΑ ΘΡΗΣΚΕΙΑ ΥΠΕΡΤΕΡΑ ΤΗΣ ΑΛΗΘΕΙΑΣ

ἀλλά, ὅπως τῆς πρέπει,
γιὰ πάντα θὰ τὴ διηγοῦνται
οἱ φλοῖσβοι στὶς ἀκτὲς
στὰ δάση τὰ θροΐσματα
ἡ στριγγὴ φωνὴ τῶν ἐπίπλων στὴ νύχτα
κι ἀκόμα
ὁ ἀπαρηγόρητος λυγμὸς ποιητῶν ἐφήβων
ποὺ μ' ἀγαπῆσαν σὰν μητέρα.

Δὲν ἔχασα τὸ δρόμο ποὺ ὁδηγεῖ σὲ Κεῖνον
ἀντίθετα τὸν ἄνοιξα σὲ μιὰ παλίρροια σιωπῆς
ὅταν ἐξερευνοῦσα
τοπεῖα ἐκπληκτικὰ ἀπ' τὶς αἰσθήσεις μου πλασμένα
ἐρήμους ποὺ δὲ λέρωσαν πολιτισμοὶ
τὴ γῆ ποὺ ἔπινε τὸ αἷμα τῶν παιδιῶν της
καὶ τοὺς ἐνόχους μοῦ ζητοῦσε νὰ τῆς δείξω
κρατῆρες σκεπασμένους ἀπὸ χιόνια
τριαντάφυλλα μὲ τὴν καρδιὰ ἀξεσφράγιστη.

Καὶ προχωροῦσα ἀσυμβίβαστη σ' αὐτὸ τὸ δρόμο
(ποὺ ἄνοιξε ἡ ἀξίνα μου σὲ μέγα μέρος)
σηκώνοντας ἀποσκευὲς μὲ μυστικὰ ἐκρηκτικὰ
μὲ πένθη, μὲ ἧττες ἀλλὰ καὶ μὲ νίκες
καπνισμένη ἀπὸ φωτιὲς κι ἐπαναστάσεις
μεθυσμένη ἀπὸ κλάμα
ἀνεβαίνοντας
κατεβαίνοντας
φεύγοντας πάντα
σὰν βέλος ποὺ ζητᾶ τὸ στόχο.

Καὶ ξέρω
ὅπως καὶ Κεῖνος ποὺ μὲ περιμένει
ὤ, πὼς τὸ δρόμο αὐτὸ
δὲν τὸν περνῶ γιὰ τελευταία φορά.

Πάλι ἀπ' αὐτὸν θὰ ἐπιστρέψω
νὰ κατοικήσω στὸ βράχο εἴτε στὸ δάσος
νὰ γίνω
ρόδο
λύχνος
περιστέρι
μαχαίρι ἀπὸ πυρίτη λίθο . . .

ΡΙΤΑ ΜΠΟΥΜΠΗ ΠΑΠΑ

ΤΑΚΗΣ ΔΟΞΑΣ

Φῶς τῆς Ὀλυμπίας

᾽Απ᾽ τὰ ποταμίσια χείλη τοῦ ᾽Αλφειοῦ
ἀπ᾽ τὸν ἀσπρογάλανο κόρφο τῆς ᾽Αρέθουσας
κι᾽ ἀπ᾽ τοῦ Δία τὸ πέτρινο μάτι,
μέσ᾽ ἀπ᾽ τὰ πληγωμένα μάρμαρα
ποὺ φέγγει τοῦ Ἴωνα καὶ τοῦ Δωριέα ἡ ψυχή,
κι᾽ ἀπ᾽ τὰ κιονόκρανα
ποὺ δένει ὁ ἥλιος τὰ κουρασμένα του ἄλογα,
ἀπ᾽ τὰ πλεγμένα δάχτυλα τοῦ πεύκου καὶ τῆς δάφνης

ἐδῶ,
σὲ τούτη τὴν παρθενικὴ μήτρα τῆς Ὀλυμπίας
ποὺ δὲν ἄλλαξε δὲ μολεύτηκε δὲ θὰ πεθάνει ποτέ,
ἐδῶ θὰ ξαναγεννηθεῖ τὸ Φῶς.

Σπίθα τοῦ Θεοῦ
κρυμένη στὴ στάχτη τῆς καρδιᾶς τοῦ Κουμπερτὲν
ποὺ θὰ τὴ θεριέψει μὲ τὴν ἀνάσα της ἡ Καλλιπάτειρα
ἡ Ἑλληνίδα μάνα
Μάνα κάθε ἀνθρώπου.
Λαμπάδα ἀπ᾽ τὸ κερὶ τοῦ χρόνου καὶ τοῦ μύθου
στιλπνὸ εἴδωλο στιλπνὸς Χριστὸς
ποὺ μυρίζει μοσχολίβανο κι᾽ αἷμα ἀθώου ζώου,
τὸ φῶς μεστὸ χρυσὸ σταφύλι
παραδομένο στὰ χέρια τοῦ Ἑρμῆ.

᾽Απὸ δῶ θὰ φύγει ὁ Ἄγγελος.
Θὰ λύσει τὰ πέδιλά του τὰ σπηρούνια του τὰ πάθη του
θὰ ρωτήσει ποιοί ἀγωνίστηκαν τελευταῖοι στὸ Στάδιο
ποιοί πῆραν τὸν κότινο ἀπ᾽ τοὺς εὐπατρίδες τῆς νίκης
καὶ θὰ τρέξει.
Ἔξω ἀπ᾽ τὸ ἱερὸ στῆθος τῆς Ἄλτης
ἔξω ἀπ᾽ τὴν Ὀλυμπία καὶ τὴν Ἑλλάδα
σ᾽ ὅλη τὴ γῆ σ᾽ ὅλη τὴ θάλασσα

παντοῦ ὅπου ὑπάρχει ἀγάπη
παντοῦ ὅπου ὑπάρχει πόνος
παντοῦ ὅπου ὑπάρχει ὑποκρισία
παντοῦ ὅπου ὑπάρχει μῖσος
παντοῦ ὅπου ὑπάρχει φωτιὰ
στὸ χρυσάφι στὴ φτώχια στὰ μέτωπα στὴ ζωὴ στὰ νεκροταφεῖα
γιὰ νὰ φέρει τὸ μεγάλο μήνυμα...

Ἑρμῆ,
μὴ σὲ τρομάξουν
οἱ θύελλες οἱ σαρκασμοὶ οἱ σκληρὲς μνῆμες οἱ ἀπειλὲς μὲ τὰ βούκινα
οἱ πόλεμοι ποὺ ἦρθαν ἢ ποὺ κονταροδείχνουν.
Ἑρμῆ
μὴ σὲ τρομάξουν οἱ ἄνθρωποι!
Μάζεψε κάτου ἀπ' τὴ σάλπιγγά σου τοὺς λαοὺς
ὅπου κι' ἂν εἶναι ὅποιοι κι' ἂν εἶναι
ἥρωες νικημένοι κακοῦργοι σκιὲς κόκκαλα
καὶ τάισέ τους μὲ τὸ σταφύλι σου
ρόγα τὴ ρόγα μέθυσέ τους μὲ τὴν ἀγάπη
κι' ὅπως θὰ γίνουν ξέγνιαστοι κι' ὀνειροπαρμένοι,
ὅπως θὰ γυρίσουν πρώτη φορὰ ὅλοι μαζὶ
νὰ κοιτάξουν κατάματα τὸν οὐρανὸ
σκύψε στὴν καρδιά τους καὶ πές τους

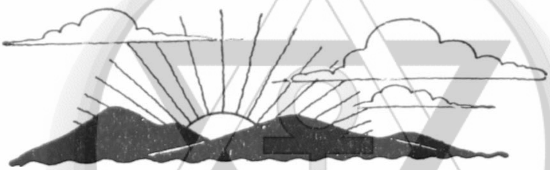
Πές τους
νὰ ξεκινήσουν ὅλοι γιὰ τὴν Ὀλυμπία.
Χιλιάδες χιλιάδες χιλιάδες ἔφηβοι
σμάρια ἀπὸ κορμιὰ ἄσπρα μαῦρα κίτρινα,
νὰ πᾶνε νὰ ξεπλυθοῦν κοντὰ στὴν Παλαίστρα
ἀπ' τὸ χτὲς ἀπ' τὸ σήμερα ἀπ' τὸ αὔριο,
ν' ἀλείψουν μὲ λάδι τὴν ψυχὴ καὶ τὸ νοῦ τους
κι' ὕστερα
νὰ μποῦν ἀπ' τὴν ὀρθάνοιχτη πύλη στὸ Στάδιο
γιὰ νὰ πολεμήσουν.
Ὄχι στὴ σφαγὴ καὶ στὴν πυρκαγιὰ
ὄχι μὲ τὸ μαχαίρι καὶ τὸ σίδερο ποὺ καίει
ὄχι μὲ τὸν ξολοθρεμὸ τοῦ ἀνθρώπου ἀπ' τὸν ἄνθρωπο
ὄχι γιὰ νέους νεκροὺς νέους σακάτηδες νέους δυστυχισμένους,
μὰ γιὰ τὴν πυγμὴ καὶ τὸ ἀκόντιο
γιὰ τὸ πήδημα τὸ δίσκο τὸ δρόμο τὴν πάλη
γιὰ τὸ τέθριππο
γιὰ τὴν Ἀρετή,
δίπλα στὸν Κάστορα ἢ τὸν Ἀντίπατρο
τὸ Διαγόρα ἢ τὸν Ἀλκιβιάδη

ΘΡΗΣΚΕΙΑ ΥΠΕΡΤΕΡΑ ΤΗΣ ΑΛΗΘΕΙΑΣ

πού θὰ σμίξει τὸν ἀρχαῖο κόσμο μὲ τὸν τωρινὸ μὲ τὸν αὔριανὸ μὲ τὸν (αἰώνιο
καὶ θὰ νικήσει τὸν Ἄρη ἄλλη μιὰ φορὰ
τὴν τελευταία.

Πέρα στὸ ξέφωτο ἡ Ὀλυμπία
ξάγρυπνη μερόνυχτα πλέκει γιὰ τὸν καθένα τους
κι' ἄπονα στεφάνι ἀγριλιὰ
Ἑλληνικῆς εἰρήνης
Εἰρήνης ὅλου τοῦ κόσμου.

ΤΑΚΗΣ ΔΟΞΑΣ

Πρωϊνὴ Προσευχὴ

Μιὰ ὁμάδα θεοσόφων στὴν Ἀμερικὴ ἔχουν συντάξει τὴν ἀκόλουθη πρωϊνὴ προσευχή:

«Κατὰ τὴν ἀνατολὴ τῆς καινούργιας ἡμέρας ἡ μοναδικὴ σκέψη μας ἂς εἶναι τούτη:

Θὰ προσπαθήσω νὰ κάμω τὸ σήμερα μιὰ ξεχωριστὴ ἡμέρα.

Σὲ κάθε καθῆκον, ὅσο μικρὸ καὶ ἂν εἶναι, θὰ ξεχύσω αἰσθήματα ἀλτρουιστικά.

Θὰ προσπαθήσω νὰ ξεχάσω τις προσωπικὲς μου ἐπιθυμίες, ξέροντας ὅτι δὲν θὰ μοῦ λείψη τίποτε ἀπὸ τὰ πραγματικὰ ἀναγκαῖα.

Σὲ κάθε ζήτημα σχετικὸ μὲ τὴν δική μου προσωπικότητα θὰ προσπαθήσω νὰ σιωπήσω.

Καὶ νιώθω ὅτι θὰ μπορέσω καλύτερα νὰ βοηθάω τοὺς προσφιλεῖς μου ἂν τοὺς ἐπιτρέψω νὰ νικήσουν οἱ ἴδιοι στὸν ἀγῶνα τους μὲ τὸν αὐτοέλεγχο, γιατὶ κάθε στιγμὴ ποὺ ἐγὼ διαθέτω θὰ μοῦ εἶναι ἀπαραίτητη ἂν θέλω κι' ἐγὼ ν' ἀκολουθήσω τὸν ἴδιο δρόμο».

39η ΕΠΕΤΕΙΟΣ

ΤΟΥ ΑΡΧΑΙΟΦΙΛΟΥ ΟΜΙΛΟΥ ΕΚΔΡΟΜΩΝ

Ο ΑΡΧΑΙΟΦΙΛΟΣ ΟΜΙΛΟΣ ΕΚΔΡΟΜΩΝ στὰς 11 Δεκεμβρίου 1966, ἐπραγματοποίησε πανηγυρικὴ ἐκδρομὴ στὴν «Καλοπούλα» (Κυλλοῦ Πήραν) του Ὑμηττου, γιὰ νὰ ἑορτάσῃ τὴν 39η ἐπέτειο τῆς πρώτης του ἐξορμήσεως πρὸς τὸ ὕπαιθρον, σὲ συνδυασμὸ μὲ πνευματικὴ ἀνάτασι.

ΓΙΑΤΙ ἡ πρώτη ἐκείνη ἐκδρομικὴ ἐξόρμησις ἔγινε στὸν Ὑμηττό, τὸ ἐξήγησε ὁ Ἀντιπρόεδρος τοῦ ὁμίλου κ. Δημ. Ἰωαννίδης, ὁμιλήσας περὶ τῆς συμβολικότητας τοῦ ἱερου ὄρους.

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ τοῦ ὁμίλου κ. Μιχ. Λεβίδης, ὡμίλησε περὶ τῆς ἱδρύσεως καὶ τῶν σκοπῶν τοῦ Ἀρχαιοφίλου Ὁμίλου Ἐκδρομῶν.

ΠΕΡΙΛΗΨΕΙΣ τῶν ὁμιλιῶν παραθέτομεν ἐν συνεχεία:

Φύσις καὶ Ὑμηττὸς

Ὁμιλία ΔΗΜ. ΙΩΑΝΝΙΔΗ

Ὁ Ἀρχαιόφιλος Ὅμιλος, δὲν εἶναι μόνον ἕνας ὅμιλος ἐκδρομικός· ἔχει καὶ περιεχόμενο ἰδεολογικό, ποὺ χωρίζεται σὲ δύο μέρη, στὸ φυσιολατρικό, μὲ τὴν πλατειά του ἔννοια, καὶ στὸ ἀρχαιόφιλο, ποὺ τρέπει στὴν σπουδὴ τοῦ ἀρχαίου ἑλληνικοῦ πνεύματος.

Φύσις εἶναι τὸ Μέγα Πᾶν, τὸ Σύμπαν, ποὺ εἶναι ἄπειρον σε δυναμικὲς ἀνελίξεις καὶ ἄπειρο σὲ ἔκτασι. Εἶναι, καθὼς ἔλεγαν οἱ πυθαγόρειοι, «ἀριθμὸς παμμέγιστος ἀεὶ συντελούμενος». Εἶναι δηλαδὴ ἄπειρον ποὺ διαρκῶς γίνεται. Ἀπὸ τὶς ἀνελίξεις του προέρχεται ἡ ψυχή, καὶ ὕστερα τὸ πνεῦμα, ποὺ μοῖρα του εἶναι ν' ἀποθεωθῇ κάποτε. Ὅσο γιὰ τὴν ἔκτασι ποὺ ἔχει τὸ Σύμπαν, καθὼς μᾶς πληροφορεῖ ἡ ραδιοαστρονομία, τὰ ὅρια του βρίσκονται σὲ ἀπόστασι δισεκατομμυρίων ἐτῶν φωτός, ὁ δὲ πληθυσμός του ἀποτελεῖται ἀπὸ ἑκατοντάδες δισεκατομμύρια Γαλαξίες. Τοὺς ἀριθμοὺς αὐτοὺς δύσκολα μπορεῖ νὰ συλλάβῃ ὁ νοῦς.

Τὸ ἀρχαῖο ἑλληνικὸ πνεῦμα χαρακτηρίζεται ἀπὸ τὴν φιλοσοφία τῶν ἀρχαίων, τὴν τέχνη καὶ —τὸ σπουδαιότερο— ἀπὸ τὴν ἀρχαία ἐσωτερικὴ παράδοσι, ποὺ ἔχει γιὰ φορέα τὴν Ἑλληνικὴ Μυθολογία, τῆς ὁποίας οἱ συνθέτες, ἄνδρες σοφοί, μὲ τόση τέχνη,

ἔκρυψαν μέσα στοὺς μύθους της, μεγάλες ἀλήθειες γιὰ ζητήματα πνευματικά.

Ἡ Ἀττική μας εἶναι προνομιοῦχος μὲ τὸ ὑπέροχο κλῖμα της. Ἀπὸ τὰ πνευματικά της κέντρα ξεχωρίζουν δύο, ὁ Ὑμηττὸς καὶ τὸ Ἄστυ, ποὺ τὸ στεφανώνει ὁ Ὑμηττὸς μὲ τὰ χρώματά του καὶ γι' αὐτὸ τὸ ἔλεγαν ἰοστεφές.

Ὁ Ὑμηττὸς μὲ τοὺς Λυκομήδες στὴν μακρυνὴ προιστορία του, μὲ τὸ πρῶτο Ἐλευσίνιο, μὲ τὸν Κελεὸ τὸν πνευματικὸ βασιλέα, μὲ τὰ παιδιά του τὸν Τριπτόλεμο τὸν μυσταγωγό, τὸν Δημοφῶντα τὸν ἀθάνατο καὶ τὴν Σαισάρα τὴν κόρη του. Σαισαρία ἔλεγαν τότε τὸν τόπο αὐτό, ἀπὸ τὸ ὄνομα τῆς κόρης τοῦ βασιλέα, ποὺ ἦταν ἱέρεια. Τὸ ὄνομα Σαισαρία ἔχει τώρα γίνει Καισαριανή. Τὸ Ἐλευσίνιο τοῦ Ὑμηττοῦ μεταφέρεται ἀργότερα στὸν Ἀρδηττὸ καὶ τελικὰ ἐκεῖ ποὺ εἶναι ἡ Ἐλευσῖνα.

Τὸ Ἄστυ μὲ τὸν ἄφθαστο πολιτισμό του, μὲ τὶς φιλοσοφικὲς σχολές, μὲ τὴν τέχνη του τὴν λιτή, τὴν ὑπέροχη. «Φιλοκαλοῦμεν μετ' εὐτελείας καὶ φιλοσοφοῦμεν χωρὶς μαλθακότητα», ἔλεγε ὁ Περικλῆς στὸν Ἐπιτάφιο.

Τιμοῦμε τὸν Ὑμηττό, τὸ ἱερὸν ὄρος, καθὼς δηλώνει τὸ ὄνομά του, σὰν ἕνα πνευματικὸ σύμβολο πελώριο. Χιλιάδες χρόνια ἔχουν περάσει ἀπὸ τὸν καιρὸ τῆς ἀκμῆς του. Κάτι ὅμως ἔχει μείνει ἀκόμη καὶ τώρα σ' αὐτόν, κάτι λαμπρὸ καὶ θεϊκό, ποὺ δίνει στὴν ψυχὴ δύναμι καὶ στὸ νοῦ διαύγεια, σὰν ἔρχεται κανεὶς ἐδῶ μὲ καθαρὴ καρδιά.

Ἱστορικὸν Ἀρχαιοφίλου

Τοῦ Προέδρου του ΜΙΧ. ΛΕΒΙΔΗ

Σὰν σήμερα, στὶς 11 Δεκεμβρίου 1927, δέκα ἑπτὰ ἄτομα ἔκαμαν τὴν πρώτη τους ἐκδρομικὴ ἐξόρμησι, ἐδῶ στὸν Ὑμηττό.

Μεταξὺ τῶν πρώτων 17 ἦσαν: Σπ. Νάγος, Ἀντ. Ἀδριανόπουλος, Ἰω. Βασιλῆς, Θεόδ. Πλοῦμος, Σπ. Θεοχαρόπουλος, Δημ. Φωτόπουλος, Πυλ. Κοντογιάννης, Γ. Σχινᾶς, Ἰω. Μαστορᾶκος, Δ. Διαμαντόπουλος, Ἀντ. Βασιλῆ, Γ. Εὐαγγελίου. Μόνον οἱ δύο τελευταῖοι ἐπιζοῦν.

Μετὰ ἕνα περίπου μῆνα ἱδρύετο ὁ Τεκτονικὸς Ὅμιλος Ἐκδρομῶν, μετωνομασθεὶς ἀργότερα εἰς Ἀρχαιόφιλον. Τὸ Α' Διοικητικὸν Συμβούλιον ἀπετελέσθη ἀπὸ τούς: Ἰω. Βασιλῆν (Πρόεδρον), Σπ. Νάγον (Ἀντιπρόεδρον), Κ. Τσαντίλαν (Γραμματέα), Λ. Λαμπρόπουλον (Ταμίαν) καὶ συμβούλους: Δ. Διαμαντόπουλον, Λ. Δρογγίτην, Μ. Λεβίδην, Γ. Ξανθοπουλίδην, Α. Σοφιανόν. Ὁ μόνος ἐπιζῶν σᾶς ὁμιλεῖ τώρα.

Οἱ σκοποὶ τοῦ Ὁμίλου, ὅπως καθωρίσθησαν ἀπὸ τοὺς ἱδρυτὰς καὶ διετυπώθησαν στὸ καταστατικό του, ἦσαν:

1. Ἡ διοργάνωσις ἐκδρομῶν καὶ ἡ δι' αὐτῶν διάδοσις καὶ καλλιέργεια τῆς πρὸς τὴν Φύσιν ἀγάπης.

2. Ἡ ἔρευνα καὶ ἑρμηνεία τῶν φυσικῶν νόμων καὶ ἡ ἀνάπτυξις διὰ διαλέξεων τῆς ἀξίας τῆς ἐκ τῶν νόμων τούτων ἀσκουμένης ἐπιδράσεως, ἥτις, ὠθοῦσα τὸ πᾶν εἰς ἀνέλιξιν, ἐξαγνίζει τὴν φύσιν τοῦ ἀνθρώπου, ἐξευγενίζει τὸν χαρακτῆρα καὶ ἀνυψώνει τὴν ἠθικήν καὶ πνευματικήν του ἱκανότητα.

3. Ἡ καθιέρωσις τοῦ ἑορτασμοῦ τῆς ἐνάρξεως τῶν 4 ὡρῶν τοῦ ἔτους.

4. Ἡ ἐπιδίωξις καὶ καλλιέργεια ἀδελφικῶν δεσμῶν μεταξὺ τῶν οἰκογενειῶν τῶν μελῶν.

5. Ἡ ἐπίσκεψις τῶν ἐκτὸς Ἀθηνῶν Στοῶν.

6. Ἡ ἐπίσκεψις τῶν ἀρχαιολογικῶν τόπων καὶ ἡ ἐξήγησις τῆς ἱστορικῆς καὶ μυστηριακῆς αὐτῶν σημασίας.

7. Ἡ μετάδοσις καὶ ἀνάπτυξις τῶν σκοπῶν τοῦ Ὁμίλου δι᾿ ἐκδόσεως Δελτίου ἢ διὰ παντὸς τρόπου, ὃν ἤθελε κρίνει πρόσφορον τὸ Διοικ. Συμβούλιον τοῦ Ὁμίλου.

Ἡ καλλιέργεια τῆς πρὸς τὴν Φύσιν ἀγάπης, ἡ ἔρευνα καὶ ἡ ἑρμηνεία τῶν φυσικῶν νόμων καὶ ἡ ἀνάπτυξις τῆς ἀξίας καὶ τῆς ἐπιδράσεώς των, εἶναι ἀξιώματα φιλοσοφικά, τὰ ὁποῖα ἀποτελοῦν πλῆρες σύστημα φυσιοκρατικῶν δοξασιῶν. Αἱ ἐν λόγῳ ἀρχαὶ συνωψίσθησαν καὶ ἀπεκρυσταλλώθησαν στὴν τριλογία τοῦ σήματός μας: ΦΥΣΙΣ — ΑΛΗΘΕΙΑ — ΑΝΘΡΩΠΙΣΜΟΣ.

ΦΥΣΙΣ, εἶναι τὸ σύνολον τῶν ἐν ἐνεργείᾳ οὐσιῶν καὶ νόμων, ποὺ ἐκδηλώνονται σὲ μορφὲς καὶ συνειδήσεις στὸν ἄπειρο χῶρο.

ΑΛΗΘΕΙΑ, εἶναι ἡ γνῶσις τῶν λειτουργιῶν τῶν οὐσιῶν καὶ τῶν νόμων τῆς Φύσεως καὶ τοῦ πνεύματός της. Βέβαια ὁ ἄνθρωπος, μὲ τὰ ἀτελῆ μέσα ποὺ διαθέτει, δηλ. τὰς αἰσθήσεις καὶ τὸ νοητικό, ἀδυνατεῖ νὰ γνωρίσῃ ὅλη τὴν ἀλήθεια. Μπορεῖ ὅμως, ὅταν ἀκολουθῇ τὸν ἠθικὸ νόμο, νὰ ἀναπτύξῃ τὶς λανθάνουσες ψυχικές του δυνάμεις, γιὰ νὰ πλησιάσῃ τὴν Ἀλήθεια. Θὰ κατανοήσῃ μέρος τῆς ἀλήθειας, γιατὶ ὁλοκληρωμένη τὴν ἀλήθεια τὴν κατέχει μόνον ἡ Συνείδηση - Θεός.

ΑΝΘΡΩΠΙΣΜΟΣ, εἶναι τὸ σύνολο τῶν κανόνων καὶ τῶν νόμων, ποὺ — ἐφαρμοζόμενοι — βοηθοῦν τὴν ἐξημέρωση, τὴ βελτίωση, τὴν ἐξέλιξη, τὴν τελειοποίηση καὶ τὴν εὐδαιμονία τοῦ ἀνθρώπου. Αὐτὴ εἶναι ἐν συντομίᾳ ἡ ἑρμηνεία τῆς τριλογίας μας.

Ἡ μυστηριακὴ Σοφία μᾶς διδάσκει ὅτι ἡ ἀλήθεια ἀποκαλύπτεται μὲ τὴν βαθειὰ μελέτη τῶν νόμων ποὺ διέπουν τὴ φύση. Οἱ νόμοι αὐτοὶ εἶναι αἰώνιοι καὶ ἀκατάλυτοι. Ἡ ἀνακάλυψη καὶ ἡ κατανόησή των μᾶς χαρίζει μιὰ σταθερὴ πραγματικὴ γνώση. Ἡ γνώση αὐτὴ ἐναρμονίζει καὶ συντονίζει τὶς ἐνέργειες τοῦ ἀτόμου στὶς ἀπαιτήσεις τῆς Φύσεως, μὲ ἀντικειμενικὸ σκοπὸ τὴν ἐνσυνείδητη ἄνοδο τοῦ ΕΓΩ σὲ ἀνώτερους ὁρίζοντες. Αὐτὸ ἐπεδίωξαν οἱ ἱδρυταὶ τοῦ Ὁμίλου μας.

Ἡ σημερινή μας ἐκδρομὴ ἀποτελεῖ ἕνα σημαντικὸ σταθμὸ στὴ δράση τοῦ Ὁμίλου μας. Δὲν ξέρω ἐὰν πετύχαμε τοὺς σκοποὺς ποὺ ἐτάξαμε. Ἄλλοι θὰ μᾶς κρί-

νουν. Πάντως, ὅ,τι ἦτο δυνατὸν ἔγινε καὶ αὐτὲς οἱ προσπάθειές μας μᾶς ἐπιτρέπουν σήμερα νὰ γιορτάσωμε ἄλλη μιὰ ἐπέτειο, τὴν «παρὰ μίαν τεσσαρακοστήν», μὲ ἀπολογισμὸν 1.2 7 3 ἐκδρομῶν, συμμετοχὴ 37.034 ἐκδρομέων, ἐκφώνηση 511 ὁμιλιῶν!

Εἶναι ἐνδεχόμενο νὰ παρελείψαμε πολλά, γιατὶ τὴν ἀνθρώπινη προσπάθεια τὴν ἀκολουθεῖ, σὰν σκιά, πάντα ἡ ἀτέλεια τοῦ θνητοῦ.

Γιὰ τὸν ὁμιλοῦντα αὐτὴ τὴ στιγμή, τὸν ὁποῖον ἡ ἐκτίμηση καὶ ἡ ἀγάπη σας τὸν ἔταξε ὡς τὸν κύριον ὑπεύθυνο, πιστεύσατε, ὅτι δὲν εἶναι σχῆμα λόγου νὰ σᾶς τονίσω, πῶς ὅ,τι εἶχε νὰ ἀποδώση, τὸ ἀπέδωσε. Ἡ θέση στὴν ὁποία τιμητικῶς τὸν ἔχετε καθηλώσει ἀνήκει σὲ νεωτέρους στὴν ἡλικία.

Εὐτυχῶς, δὲν λείπουν μεταξύ μας οἱ ἱκανοὶ νὰ τὸν διαδεχθοῦν.

Στὸ γενικὸ προσκλητήριο τῶν συνοιδοιπόρων μας θὰ δοῦμε ὅτι πολλοὶ ἀπουσιάζουν. Ἄλλοι μᾶς ἐγκατέλειψαν στὰ μέσα τοῦ δρόμου, ἀπὸ κάματο ἢ ἀδιαφορία. Ἄλλοι ἀκολούθησαν τὸν μοιραῖο δρόμο ποὺ θὰ ἀκολουθήση μιὰ μέρα κάθε θνητός. Τοὺς ἐδάμασε ὁ πανδαμάτωρ Χρόνος. Σ' αὐτοὺς ἂς στρέψωμε σήμερα στοργικὴ τὴ σκέψη μας. Γιὰ κείνους ποὺ ἔφυγαν γιὰ πάντα ἔχομε χρέος ἀδελφικὸ ν' ἀφιερώσωμε λίγες στιγμές. Πιστεύομε ὅτι νόμος φυσικὸς καὶ πνευματικὸς εἶναι ἡ ἐπιβίωση τῆς ἀνθρωπίνης συνειδήσεως. Πιστεύομε ὅτι ἡ κάθε συνείδηση συνεχίζει τὴν ἐξελικτική της πορεία στοὺς ἀτέρμονας ὁρίζοντας τῆς πνευματικῆς ζωῆς. Ἡ ἀνθρωπίνη μορφὴ εἶναι τὸ μέσον ἐνεργείας τοῦ συνειδητοῦ Ἐγὼ στὸ γήϊνο περιβάλλον. Ἡ σύστασή της εἶναι φθαρτή. Ἔτσι βλέπομε τὰ φαινόμενα τοῦ θανάτου. Τοῦ εὐεργετικοῦ νόμου τοῦ θανάτου τῆς μορφῆς, τοῦ ὀργανισμοῦ. Ἀλλὰ τὸ πνευματικὸ ΕΓΩ, ἡ ψυχή, δρᾶ καὶ ἐνεργεῖ σὲ ἄλλα ἐπίπεδα, ποὺ αἱ αἰσθήσεις μας δὲν μᾶς βοηθοῦν βέβαια νὰ παρακολουθήσωμε. Διαισθανόμασθε ὅτι οἱ δεσμοὶ τῆς ἀγάπης, τῆς φιλίας καὶ τῆς πνευματικῆς συνεργασίας καὶ συγγενείας εἶναι ἰσχυροὶ καὶ ἀκατάλυτοι.

Ὁ θάνατος δὲν χωρίζει ὅ,τι ἔχει ἑνώσει ἡ κοινὴ προσπάθεια, ὁ πόθος, ἡ δράση γιὰ τὸ καλὸ καὶ τὴν πρόοδο τῶν συνανθρώπων μας. Αὐτοὶ ποὺ μόχθησαν γιὰ τὴν πρόοδο τοῦ Ὁμίλου μας καὶ ἔχασαν τὴν ἀνθρώπινη μορφή τους, σήμερα εἶναι κοντά μας καὶ χαίρονται γιὰ τὸν ἑορτασμὸ αὐτῆς τῆς ἐπετείου. Εὐλογοῦν καὶ ἐνισχύουν τοὺς συγχρόνους καὶ μεταγενεστέρους, ὅλους ὅσους θὰ θελήσουν ν' ἀφιερωθοῦν στὸ ἔργο ποὺ αὐτοὶ θεμελίωσαν.

Διαισθάνομαι ὅτι αἱ ψυχαί των συμπαρίστανται στὴ σημ ε ρ ι ν ὴ συγκέντρωσή μας. Ἐὰν οἱ κρίκοι τῆς ἁλύσου τῶν σχέσεων μεταξὺ τῶν ἀνθρωπίνων μορφῶν σπᾶνε μὲ τὸν θάνατο, ἐμεῖς πιστεύομε, ὅτι οἱ δεσμοί, ποὺ δημιουργοῦνται μὲ τὴ συνεργασία σ' ἕνα πνευματικὸ ἔργο, παραμένουν.

Τοὺς εὐχόμεθα ἡ τροχιὰ ποὺ ἀκολουθεῖ ἡ ψυχή τους, ἀνάλογα μὲ τὴν δυναμικότητά της στὴν ἀνέλιξή της μέσα στὸ ἄπειρο, νὰ

βρίσκεται πάντα στὸν δρόμο ποὺ πλημμυρίζει τὸ φῶς καὶ ἡ χαρά. Ἂς τοὺς εὐχηθοῦμε ὅπως ὁ φυσικός, ὁ πνευματικός, ὁ θεῖος νόμος τῆς ἀναγεννήσεως καὶ τῆς ἀθανασίας ὁδηγήση τὸ ψυχικόν τους ΕΓΩ σε θρόνους ὑψηλούς, σε θρόνους φωτεινούς, σε χώρους που βασιλεύει μόνον ἡ χαρά, ἡ ἐλευθερία, ἡ γνωση καὶ το αἰώνιο Φῶς.

Ἂς στρέψωμε λοιπὸν στοργικη τη σκέψη μας καὶ ἂς τοὺς στείλωμε την ἀδελφική μας ἀγάπη, τηροῦντες σιγήν.

Θερμαὶ εὐχαριστίαι ὀφείλονται σε ὅλα τα μέλη καὶ τοὺς ἐπισκέπτας, που συνετέλεσαν στὴν εὐόδωση τοῦ κοινοῦ ἔργου. Ἰδιαίτερα εὐχαριστῶ τοὺς ἀκαμάτους καὶ προθύμους συνεργάτας μου στὸ Διοικητικὸ Συμβούλιο, ποὺ ἡ συνδρομή τους ὑπῆρξε πολύτιμη καὶ ἀνεκτίμητη.

Για νὰ διοργανωθῆ μιὰ ἐκδρομή, χρειάζεται σχέδιο, προετοιμασία, φροντίδες. Καθε πρόγραμμα εἶναι ἡ συνισταμένη πολλῶν φροντίδων. Ἀλλα κάθε προσπάθεια την παρακολουθεῖ ἡ ἀνθρώπινη ἀτέλεια. Γι' αὐτὸ οἱ κρίσεις σας γιὰ τας παραλείψεις πρέπει να εἶναι ἐπιεικεῖς.

«Ἄμες ποκ' ἦμες...». Δὲν ἀκούω ὅμως τον ἀντίχορο: «Ἄμες δε γ' ἐσσόμεθα...».

Ὁ Ἀρχαιόφιλος ἔχει δημιουργήσει μια παράδοση, ποὺ πρέπει νὰ συνεχισθῆ. Οἱ νεώτεροί μας, ὅσοι ἔχουν ἐκτιμήση τὸν Ὁμιλόν μας, ὅσοι δεν ἐκλαμβάνουν τον ἐκδρομισμο σαν γλέντι μονον ἢ ἁπλὸ σπορ, ἂς ἐνδιαφερθοῦν περισσότερο για τὸν Ἀρχαιόφιλο.

Ἀρχαία Ἰσθμία

ΔΗΜ. ΙΩΑΝΝΙΔΗ

Ἦταν μιὰ ἡλιόλουστη ἡμέρα τοῦ περασμένου Φθινοπώρου, ὅταν ὁ Ἀρχαιόφιλος Ὅμιλος μᾶς ἔφερε σὲ τόπο ποὺ καὶ ἐκεῖ λατρεύτηκε τὸ ἀρχαῖο πνεῦμα τῆς χώρας μας: Στὴν ἀρχαία Ἰσθμία.

Τώρα, μὲ τοὺς καλοὺς δρόμους καὶ τὰ γρήγορα μέσα τῆς συγκοινωνίας, εἶναι ζήτημα μιᾶς ὥρας ἀπὸ τὴν Ἀθήνα στὸν Ἰσθμό. Τὸ μέρος γύρω ἀπὸ τὴν διώρυγα ἔχει, μετὰ τὸν πόλεμο, ὄμορφα διαρρυθμισθῆ μὲ πρασιὲς καὶ περίπτερα συγχρονισμένα. Τὸ πέρασμα τῆς γέφυρας σὰν γίνεται μὲ τὰ πόδια δίδει τὴν εὐκαιρία νὰ

βλέπη κανεὶς ἄνετα τὴν χρήσιμη αὐτὴ διώρυγα, ποὺ ἑνώνει τὸν Σαρωνικὸ μὲ τὸν Κορινθιακὸ καὶ συντομεύει τὸ ταξίδι γιὰ τὰ πλοῖα ποὺ τὴν περνοῦν. Ἡ ἀρχαία Ἰσθμία, κοντὰ στὸ χωριὸ Κυρᾶς Βρύση, ἀπέχει δέκα λεπτὰ τῆς ὥρας μὲ τὸ αὐτοκίνητο ἀπὸ τὴν διώρυγα, χάρις στὸν εἰδικὸ δρόμο ποὺ ἔχει γίνει καὶ φέρνει στὴν πόρτα τοῦ ἱεροῦ χώρου.

☆

Ἔχει τὴν ἱστορία του καὶ ὁ Ἰσθμός. Οἱ ἀρχαῖοι, ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τοῦ Περιάνδρου, τοῦ τυράννου τῆς Κορίνθου, δηλαδὴ ἀπὸ τὸ 600 περίπου, κατάλαβαν τὴν ἀξία ποὺ θὰ εἶχε μιὰ τομὴ στὸν Ἰσθμό, ἡ ὁποία θὰ ἕνωνε τοὺς δυὸ κόλπους, ὥστε τὰ πλοῖα τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ν' ἀποφεύγουν τὸν γύρο τῆς Πελοποννήσου, ποὺ ἦταν ἐπικίνδυνος. Τὰ σχέδια ὅμως ἔμειναν σχέδια μόνο, γιατὶ δὲν ὑπῆρχαν τότε τὰ κατάλληλα τεχνικὰ μέσα. Πολὺ ἀργότερα, τὸν πρῶτο αἰῶνα μ.Χ., ἐπεχείρησε ὁ Νέρων τὴν τομή, ἀλλὰ τὸ ἔργον ἔμεινε στὴν ἀρχή του.

Οἱ ἀρχαῖοι ὅμως εἶχαν λύσει τὸ πρόβλημα μὲ ἄλλον τρόπο. Κατεσκεύασαν τὸν περίφημο «δίολκον», δηλαδὴ ἕνα δρόμο λιθόστρωτο, πλάτους πέντε μέτρων, ποὺ ἕνωνε τοὺς δυὸ κόλπους. Ἔτσι «διΐσθμιζον» τὰ πλοῖα ἀπὸ τὸν ἕνα κόλπο στὸν ἄλλον, ἀφοῦ βέβαια τὰ ἄδειαζαν. Αὐτὸ ἠμποροῦσε εὔκολα νὰ γίνεται μὲ τὰ πλοῖα τῆς ἐποχῆς ἐκείνης. Ἀπὸ τὸν δίολκο σώζονται μερικὰ τμήματα, ἰδίως κοντὰ στὴν Ποσειδωνία.

Ὁ Ἰσθμὸς στὰ ἀρχαῖα χρόνια εἶχε καὶ ἄλλη σημασία γιὰ τὴν Πελοπόννησο: ἀμυντική. Στενὴ λωρίδα ξηρᾶς, καθὼς εἶναι, μὲ πλάτος γύρω στὰ 6.000 μέτρα, ἦταν πρόσφορη νὰ τειχιστῇ γιὰ νὰ προστατεύῃ τὴν Πελοπόννησο ἀπὸ τὶς ἐχθρικὲς ἐπιδρομὲς τοῦ βορρᾶ. Ἔτσι, ἀπὸ τὰ μυκηναϊκὰ χρόνια εἶχε κτιστῆ ἕνα τεῖχος κυκλώπειο γιὰ νὰ μὴ περάσουν οἱ Δωριεῖς, ποὺ κατέβαιναν σιγά - σιγὰ πρὸς τὴν Πελοπόννησο. Λίγα μέρη ἀπὸ τὸ τεῖχος αὐτὸ ἦρθαν στὸ φῶς ἀπὸ τὶς τελευταῖες ἀνασκαφές. Σὲ πολλὰ ὅμως μέρη τοῦ Ἰσθμοῦ εἶναι ἀπὸ καιρὸ γνωστὰ τμήματα ἀπὸ ἕνα ἄλλο τεῖχος νεώτερο, τὰ Ἰουστιάνια τείχη τοῦ 6ου αἰῶνος.

Καὶ κάτι ἄλλο γιὰ τὸν Ἰσθμό: Ἡ τομὴ τῆς διώρυγος, ποὺ ἔχει ὕψος πενῆντα μέτρα περίπου, παρουσιάζει μεγάλο ἐνδιαφέρον γεωλογικὸ μὲ τὰ πολλά της στρώματα ἀπὸ διάφορους γεωλογικοὺς αἰῶνες.

☆

Σπουδαῖες ἀρχαιολογικὲς ἀνασκαφὲς ἔχουν γίνει τὰ τελευταῖα χρόνια στὸν χῶρο τῆς ἀρχαίας Ἰσθμίας. Οἱ ἀνασκαφὲς ἄρχισαν ἀπὸ τὸ 1952 καὶ τώρα βρίσκονται στὸ τέλος τους. Ἔγιναν ἀπὸ Ἀμερικανοὺς ἀρχαιολόγους ὑπὸ τὴν διεύθυνσι τοῦ Ὄσκαρ Μπρονήρ, καθηγητοῦ στὸ Πανεπιστήμιο τοῦ Σικάγου.

Πολλὰ ἀρχαῖα Ἱερὰ ἀπεκαλύφθησαν ἀπὸ τὶς ἀνασκαφὲς αὐτές, μόνον ὅμως τὰ θεμέλια. Ἴχνη ἀπὸ τὰ θεμέλια τοῦ ἀρχαίου ναοῦ τοῦ θεοῦ Ποσειδῶνος τοῦ 7ου αἰῶνος, τὰ θεμέλια τοῦ νεωτέρου ναοῦ τοῦ 5ου αἰῶνος μὲ τοὺς βωμούς του, δύο περιβόλους

καὶ στοές. Τὸ ρωμαϊκὸ Παλαιμόνιον μὲ τὸ ἄδυτο του καὶ μὲ τρεῖς θυτήριους λάκκους πιὸ μπροστά. Μέρος ἀπὸ τὸ στάδιο, ὅπου ἐγίνοντο οἱ ξακουστοὶ Ἰσθμικοὶ ἀγῶνες, τὸ θέατρο κ. ἄ. Ὅλα αὐτά, μαζὶ μὲ τὰ θεμέλια ἀπὸ τοὺς ναοὺς τῆς θεᾶς Δήμητρος, τοῦ Διονύσου καὶ τῆς θεᾶς Ἀρτέμιδος, ποὺ ἦσαν ἀπὸ παλαιότερα γνωστά, σχηματίζουν σήμερα τὸν Ἱερὸ χῶρο τῆς ἀρχαίας Ἰσθμίας.

Μ' αὐτὰ ποὺ ἀπεκάλυψαν οἱ Ἀμερικανοὶ ἀρχαιολόγοι δικαιώνεται καὶ πάλι ὁ πολύτιμος περιηγητής, ὁ Παυσανίας, ποὺ περιγράφει ὅλα αὐτὰ στὰ Κορινθιακά του. Περιγράφει ὅμως ἀκόμη καὶ τὰ ἀφιερώματα ποὺ εἶδε τότε μέσα στοὺς ναοὺς καὶ μάλιστα στὸ ναὸ τοῦ θεοῦ Ποσειδῶνος. Τὸ ἄγαλμα τοῦ θεοῦ καὶ τῆς Ἀμφιτρίτης καὶ κοντά του τὸ ἄγαλμα τοῦ ἥρωος Παλαίμονος ἐπάνω σὲ δελφίνι, ὅλα ἀπὸ χρυσὸ καὶ ἐλεφαντόδοντο, χαρισμένα ἀπὸ τὸν σύγχρονό του τὸν Ἡρώδη τὸν Ἀττικό. Τὸ δὲ ἔνδον ἐφ' ἡμῶν ἀνέθηκεν Ἡρώδης ὁ Ἀθηναῖος», καθὼς γράφει.

☆

Φημισμένη ἡ ἀρχαία Ἰσθμία καὶ ἀπὸ τοὺς ἀγῶνες, ποὺ ἐγίνοντο ἐκεῖ ἀπὸ τὰ προϊστορικὰ χρόνια γιὰ νὰ τιμηθῆ ὁ θεὸς Ποσειδῶν. Οἱ ἀγῶνες ἐγίνοντο κάθε δυὸ ἢ τρία χρόνια, τὸ δὲ βραβεῖο ἦταν στεφάνι ἀπὸ πεῦκο. Τὴν ὀργάνωσι καὶ τὴν ἐποπτεία εἶχαν οἱ Κορίνθιοι. Ἀπὸ τότε ὅμως, (146 π. Χ.) ποὺ ὁ ἄξεστος Ρωμαῖος ὕπατος, ὁ Λούκιος Μόμμιος, κατέλαβε τὴν Κόρινθο, ἔσφαξε τοὺς κατοίκους καὶ ἀνέσκαψε τὴν πόλι, ἀφοῦ πρῶτα ἔστειλε στὴ Ρώμη ὅλα τὰ ἔργα τέχνης, μέχρι τὸ 44 π.Χ. ποὺ τὴν ξανάκτισε ὁ Καῖσαρ, τὴν εὐθύνη γιὰ τοὺς ἀγῶνες πῆραν οἱ Σικυώνιοι. Γιὰ τὸ ζήτημα αὐτὸ γράφει ὁ Παυσανίας: «Ὁ δὲ Ἰσθμικὸς ἀγὼν οὐδὲ ἀναστάντων (ὅταν ἀναστατώθησαν) ὑπὸ Μομμίου Κορινθίων ἐξέλιπε, ἀλλ' ὅσον μὲν χρόνον ἠρήμωτο ἡ πόλις, Σικυωνίοις ἄγειν ἐπετέτραπτο τὰ Ἴσθμια, οἰκισθείσης δέ, αὖθις εἰς τοὺς νῦν οἰκήτορας περιῆλθεν ἡ τιμή».

☆

Ἡ ἀρχαία Ἰσθμία, ἐκτὸς ἀπὸ τοὺς ἀγῶνες, ἦταν, πρὸ πάντων, μεγάλο κέντρο λατρείας. Ἀγῶνες στὴν ἀρχαία Ἑλλάδα ἐγίνοντο πάντοτε σὲ τέτοιους τόπους, ὅπως καὶ στὴν Ὀλυμπία, στοὺς Δελφοὺς καὶ στὴ Νεμέα. Δὲν ἦταν τοῦτο ἀπὸ σύμπτωσι, ἀλλὰ γιὰ νὰ γίνεται φανερὸ πόσο ἡ ἀρχαία παράδοσις ἔδιδε σημασία στὸ γερὸ σῶμα τοῦ γυμνασμένου χωρὶς ὑπερβολὲς ἀνθρώπου. Χωρὶς γερὸ σῶμα, χωρὶς ὑγεία, πῶς μπορεῖ νὰ προοδεύση ἡ ψυχή; Τὸ ἀνθρώπινο σῶμα, καθὼς ἔλεγαν οἱ σοφοί, εἶναι ὁ οἶκος τῆς ψυχῆς, ποὺ πρέπει νὰ τὸν προσέχουμε καὶ νὰ τὸν τιμοῦμε.

☆

Στὴν ἀρχαία Ἰσθμία ἐλατρεύετο ὁ θεὸς Ποσειδῶν καὶ ὁ θαλάσσιος ἥρως Παλαίμων. Κατὰ τὸν ἀλληγορικὸ μῦθο, τὴν λατρεία τοῦ τόπου ἀμφισβήτησαν ὁ Ἥλιος καὶ ὁ θεὸς Ποσειδῶν. Ὁ δὲ μυθικὸς Βριάρεως, ποὺ ἦταν ἰσχυρὸ παιδὶ τοῦ Οὐρανοῦ καὶ τῆς Γῆς, ἀφοῦ νίκησε τοὺς Τιτάνες καὶ ἔ-

γινε ἔτσι ἡμίθεος, στάθηκε σὰν διαιτητὴς γιὰ νὰ δώση στὸν θεὸ Ποσειδῶνα τὸν Ἰσθμό, στὸν δὲ Ἥλιο τὸν Ἀκροκόρινθο. Καὶ ἐδῶ, καθὼς βλέπουμε, ἔγινε κάτι τὸ παραπλήσιο γιὰ τὴν λατρεία, ὅπως καὶ στὴν Ἀκρόπολι. Ἐκεῖ ἡ ἀμφισβήτησις ἔγινε ἀπὸ τὴν θεὰ Ἀθηνᾶ καὶ τὸν θεὸ Ποσειδῶνα. Τὸ δικαστήριο ὅμως τῶν Ὀλυμπίων ἔδωσε τὴν λατρεία στὴν θεὰ Ἀθηνᾶ. Ὁ δὲ Παυσανίας ἔχει γράψει: «Τὸ δὲοὺ Κορινθίοις μόνον περὶ τῆς χώρας ἐστὶν εἰρημένον, ἀλλὰ ἐμοὶ δοκεῖ Ἀθηναῖοι πρῶτοι περὶ τῆς Ἀττικῆς ἐσεμνολόγησαν (ἀνέφεραν τὴν ἱερὰν παράδοσιν) λέγουσι δὲ καὶ Κορίνθιοι Ποσειδῶνα ἐλθεῖν Ἡλίῳ περὶ τῆς γῆς ἐς ἀμφισβήτησιν, Βριάρεον δὲ διαλλακτὴν γενέσθαι σφίσιν, ἰσθμὸν μὲν καὶ ὅσα ταύτῃ, δικάσαντα εἶναι Ποσειδῶνος, τὴν δὲ ἄκραν, Ἡλίῳ δόντα, τὴν ὑπὲρ τῆς πόλεως».

Οἱ μῦθοι αὐτοὶ γιὰ τὴν Ἀκρόπολι καὶ γιὰ τὸν Ἰσθμὸ εἶναι ἀλληγορίες, ποὺ δὲν πρέπει νὰ λαμβάνωνται κατὰ γράμμα, ὅπως συνηθίζεται νὰ γίνεται. Εἶναι ἀλληγορίες ποὺ κρύβουν ἀλήθειες πνευματικές, οἱ ὁποῖες χαρακτηρίζουν τὴν βαθμίδα τῆς λατρείας στοὺς δυὸ αὐτοὺς τόπους. Ἔτσι καὶ ὁ θεὸς Ποσειδῶν καὶ ὁ θαλάσσιος ἥρως Παλαίμων δὲν ἔχουν σχέσι μὲ τὴν θάλασσα, ποὺ παίρνεται μόνο γιὰ σύμβολο. Γιὰ σύμβολο ἄλλου τόπου, ποὺ βρίσκεται ἔξω ἀπὸ τὴ Γῆ.

☆

Ἂς δοῦμε ὅμως τώρα καὶ γιὰ τὸν ἥρωα Παλαίμονα, ποὺ λατρεύτηκε στὸν Ἰσθμὸ παράλληλα μὲ τὸν θεὸ Ποσειδῶνα. Τὸν παρίσταναν παιδὶ καθισμένο ἐπάνω σὲ δελφίνι. Ἐνδιαφέρον ἔχει ἡ γενεαλογία του, γιὰ ὅσους ἀσχολοῦνται μὲ τὴν μυθολογία καὶ τὴν ἐξετάζουν μὲ σοβαρότητα. Μοιάζει μὲ τὴν γενεαλογία τοῦ Διονύσου, σὲ διαφορετικὸ ὅμως ἐπίπεδο. Ἦταν παιδὶ τοῦ Ἀθάμαντος, βασιλέως τῶν Μινυῶν στὸν Ὀρχομενό, καὶ τῆς θαλάσσιας νύμφης Λευκοθέας, κόρης τοῦ Κάδμου καὶ τῆς Ἁρμονίας ἀδελφῆς τῆς νύμφης Σεμέλης, τῆς μητέρας τοῦ Διονύσου. Σὰν ἐξετάσουμε τὶς ετυμολογίες ἠμποροῦμε νὰ δοῦμε τί θέλει νὰ σημάνη ὁ μῦθος. Πατέρας τοῦ Παλαίμονος ὁ Ἀθάμας, ὁ πολὺ θαυμαστὸς (ἀ - θαῦμα), βασιλέας τῶν Μινυῶν, τῶν ἰσχυρῶν. Πνευματικὸς βασιλέας λοιπόν. Μητέρα του ἡ Λευκοθέα, ἡ ἁγνὴ νύμφη. Ὑψηλὴ ἡ καταγωγὴ τοῦ Παλαίμονος. Ὑψηλότερη ὅμως ἡ καταγωγὴ τοῦ Διονύσου, ποὺ πατέρα εἶχε τὸν Δία. Καὶ ὁ Παλαίμων ἦτο, κατὰ τὸν μῦθο, μεταμόρφωσις τοῦ Μελικέρτη, ὅπως ὁ Διόνυσος τοῦ Ἰάκχου Ἐθυσίαζαν καὶ στὸν Παλαίμονα ταύρους, ὅπως θυσίαζαν καὶ στὸν Διόνυσο.

Ἀπὸ ὅλα αὐτὰ γίνεται φανερό, ὅτι ὁ Παλαίμων ἦτο ὁ ἥρως, ὁ πνευματικὸς ἥρως στὴν ἀρχαία λατρεία, ποὺ ἐπὶ αἰῶνες ἐγίνετο στὴν περιοχὴ τοῦ Ἰσθμοῦ. Ἀκόμη δὲ γίνεται φανερό, ἄλλη μιὰ φορά, πόσο πνευματόδοξη ἦταν στὸ βάθος της ἡ λατρεία τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων, ποὺ τοὺς λένε εἰδωλολάτρες...

ΔΗΜ. Α. ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ

12 ΤΡΟΠΟΙ νὰ εἶσαι ὠφέλιμος ΣΤΗΝ ΣΤΟΑ ΣΟΥ

1.— Νὰ εἶσαι παρὼν σὲ ὅλες, εἰ δυνατόν, τὶς συνεδριάσεις, μὲ τὴν ἐπιθυμία νὰ μεταφέρῃς χαρὰ καὶ ἁρμονία στοὺς ἀδελφούς σου.

2.— Νὰ προσέρχεσαι νωρίς, ὥστε νὰ σοῦ μένῃ καιρὸς ἀνταλλαγῆς ἀπόψεων μὲ τὰ ἄλλα μέλη καὶ ἔτσι νὰ δυναμώνῃς τὴν ἀτμόσφαιρα τῆς ἀδελφοτητος.

3.— Σὲ περίπτωσι κακοκαιρίας, τότε πιὸ πολὺ πρέπει νὰ παρίστασαι, γιατὶ εἶναι ἐνδεχόμενον ἄλλοι ν' ἀπουσιάσουν ἀπὸ λόγους ὑγείας.

4.— Ἐὰν ἐμποδισθῇς νὰ παρευρεθῇς, γιὰ λόγους ὑγείας ἢ ἄλλους ἀνυπέρβλητους, τότε ἑνώσου μὲ τὰ ἄλλα μέλη διὰ τῆς σκέψεως.

5.— Ἐπισκεπτόμενος μιὰ στοά, ἔχε πάντοτε ὑπ' ὄψιν σου ὅτι εἶναι ἕνα ἑνιαῖο σύνολον, ἕνα σῶμα ἀποτελούμενον ἀπὸ τὰ ἄτομα, καὶ ὅτι σὺ εἶσαι ἕνα κύτταρο αὐτοῦ του ἑνιαίου σώματος, ἕνα κύτταρο εἰρήνης καὶ εὐτυχίας.

6.— Ἐὰν δὲν μπορῇς νὰ προσφέρῃς στὴ στοὰ τίποτε παραπάνω ἀπὸ τὴν παρουσία σου, τότε προσπάθει νὰ τὴν βοηθᾶς διὰ τῆς σκέψεως, κάθε μέρα τὴν ἴδια στιγμή.

7.— Ν' ἀποδέχεσαι κάθε καθῆκον ἀνατιθέμενον ἀπὸ τὴν στοά, ἂν ἔχῃς ἀρκετὸ καιρὸ νὰ τὸ ἐκπληρώσῃς δεόντως.

8.— Λάμβανε μέρος σὲ κάθε δραστηριότητα, ὅταν οἱ περιστάσεις σοῦ τὸ ἐπιτρέπουν, ἔστω καὶ ἂν δὲν ἔχῃς κανένα εἰδικὸ ἀξίωμα.

9.— Συνομιλῶντας γιὰ μέλη ἄλλης στοᾶς, πρόβαλλε πάντοτε τὰ προτερήματά των καὶ οὐδέποτε τὰ ἐλαττώματα.

10.— Πλήρωνε κανονικὰ τὴν συνδρομή σου. Τὸ χρῆμα δὲν εἶναι τὸ κυριώτερο, ὅμως εἶναι κι' αὐτὸ ἀπαραίτητο.

11.— Νιῶθε τὴν στοά σου σὰν ἕνα κλαδὶ μεγάλου δέντρου, ποὺ τοῦ δίνει μεγαλεῖο τὸ σύνολο τῶν κλαδιῶν, ποὺ τὸ ζωογονεῖ ὁ ἴδιος χυμός, ἡ ἴδια πνευματικὴ δύναμις.

12.— Γνώριζε ὅτι καμμία συνεδρίασις δὲν εἶναι στερημένη πνευματικῆς σημασίας. Ἡ ψυχικὴ ἐπικοινωνία εἶναι εὐεργετικὴ καὶ ἐξυπηρετικὴ τοῦ ἔργου τῆς θείας σοφίας. Γιὰ κάθε μέλος ἡ στοὰ πρέπει καὶ μπορεῖ νὰ εἶναι μιὰ ἀνεξάντλητη πηγὴ ἐμπνεύσεως καὶ εὐλογίας σὲ κάθε στιγμὴ τῆς ζωῆς μας.

250 ΕΤΩΝ ὁ Ἐλευθερο-Τεκτονισμὸς

ΤΟ 1967 ΕΙΝΑΙ ΕΤΟΣ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΥ πανηγυρισμοῦ τῶν Ἐλευθεροτεκτόνων διότι κατ' αὐτὸ συμπληροῦνται 250 ἔτη ἀπὸ τῆς ἱδρύσεως τῆς Μεγάλης Στοᾶς τῆς Ἀγγλίας. Ἡ ἐπίσημος χρονολογία ἱδρύσεως τῆς πρώτης αὐτῆς Μεγάλης Στοᾶς, μητρὸς τοῦ παγκοσμίου Τάγματος, εἶναι ἡ 24η Ἰουνίου 1717. Ἐκείνη τὴν βραδυὰ συνῆλθον ὁμοῦ καὶ ἔλαβον τὴν ἱστορικήν των ἀπόφασιν, εἰς τὸ ζυθοπωλεῖον «τῆς Χήνας καὶ τῆς Ἐσχάρας», τέσσαρες στοαί: Ἡ συνήθως λειτουργοῦσα εἰς τὸ ζυθοπωλεῖον αὐτό, κείμενον εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ ναοῦ τοῦ Ἁγίου Παύλου, καὶ αἱ λειτουργοῦσαι εἰς τὸ ζυθοπωλεῖον «τοῦ Στέμματος» εἰς τὴν Πάρκερ στρὴτ κοντὰ εἰς τὸ Ντρούρυ Λαίην, εἰς τὴν ταβέρνα «τῆς Μηλιᾶς» εἰς τὴν Τσάρλς στρὴτ παρὰ τὸ Κόβεντ Γκάρντεν καὶ εἰς τὴν ταβέρνα «τῶν Σταφυλιῶν καὶ τῆς

Τὸ κτίριον τῆς ταβέρνας «τῆς Μηλιᾶς» —σωζόμενον καὶ σήμερον— ὅπου τὸ 1717 ἐλήφθη ἡ πρώτη ἀπόφασις περὶ ἱδρύσεως τῆς Μεγάλης Στοᾶς τῆς Ἀγγλίας.

Κανάτας εἰς τὴν Τσάνελ Ρόου παρὰ τὸ Οὐεστμίνστερ.

Ἀπὸ τοῦ προηγουμένου αἰῶνος, τοῦ 17ου, φαίνεται ὅτι ἐλειτούργουν εἰς τὴν Ἀγγλίαν συμβολικαὶ Τεκτονικαὶ στοαί. Καὶ ἡ μὲν ἔκφρασις «ἐλεύθερος τέκτων» ἀπαντᾶται ἀπὸ τοῦ 14ου αἰῶνος, ὑπὸ τὴν ἔννοιαν τῆς ἐλευθέρας κινήσεως τοῦ φέροντος τὸν τίτλον τοῦτον ἀπὸ περιφερείας εἰς περιφέρειαν καὶ ἀπὸ ἐπικρατείας εἰς ἐπικράτειαν, ὡς καὶ τῆς ἀπολαύσεως ὡρισμένων προνομίων τῶν ἀνωτέρας κλάσεως ἐπαγγελματιῶν τεκτόνων, ἤτοι τῶν ἐπεξεργαζομένων τοὺς «ἐλευθέρους λίθους» (τοιχοποιΐας), ἐν ἀντιδιαστολῇ πρὸς τοὺς κοινοὺς τέκτονας ἐργάτας· ἀλλὰ ἀπὸ τοῦ 16ου αἰῶνος εἶναι ἐν χρήσει ἡ ἔκφρασις «ἐ ν ε ρ γ ὸ ς τέκτων» καὶ «μ ὴ ἐ ν ε ρ γ ὸ ς τέκτων» πρὸς διάκρισιν ὄχι ἐπαγγελματιῶν τεκτόνων ἐν ἐνεργείᾳ καὶ μή, ἀλλὰ ἐπαγγελματιῶν καὶ συμβολικῶν τεκτόνων. Τὸ ἀρχαιότερον αὐθεντικὸν τεκμήριον περὶ συμμετοχῆς μὴ ἐπαγγελματίου, «μὴ ἐνεργοῦ» ὡς μέλους τεκτονικῆς στοᾶς, εἶναι τὸ πρακτικὸν τῆς 8ης Ἰουνίου 1600 τῆς τεκτονικῆς συντεχνίας τοῦ Ἐδιμβούργου, εἰς τὴν συνεδρίασιν τῆς ὁποίας παρίσταται ὁ Τζὼν Μπόσουελ, λόρδος τοῦ Ὤκινλεκ. Ἡ συνήθεια αὐτή, τῆς συμμετοχῆς προσωπικοτήτων εἰς τὰς συντεχνίας ἢ στοὰς τῶν ἐπαγγελματιῶν τεκτόνων, ὡς ἐκ τῆς ὑψηλῆς θέσεως τῶν ὀργανώσεων ἐκείνων εἰς τὴν κοινωνίαν, ἦτο ἀσφαλῶς παλαιοτέρα, ἐξηκολούθησε δὲ νὰ ἐφαρμόζεται καὶ βραδύτερον, ὁπότε τὰ τεκμήρια ἀφθονοῦν. Σὺν τῷ χρόνῳ, αἱ συντεχνίαι τῶν ἐλευθέρων τεκτόνων, αἱ ὁποῖαι ἀναφέρονται ἤδη ἀπὸ τοῦ 9ου καὶ τοῦ 10ου αἰῶνος, ἐχρησιμοποίουν δὲ ἀλληγορίας καὶ σύμβολα, κυρίως διὰ τὴν διατήρησιν τῶν τεχνικῶν γνώσεων ἐντὸς κλειστοῦ κύκλου, ἀλλὰ καὶ αἱ ὁποῖαι, λόγῳ τῆς ἀνεγέρσεως καθεδρικῶν ναῶν καὶ ἄλλων πνευματικοῦ περιεχομένου οἰκοδομῶν, συνεδύαζον τὴν οἰκοδομικὴν τέχνην μὲ τὴν ἠθικὴν ἔξαρσιν, ἐξειλίχθησαν, ὡς ἐκ τῆς συμμετοχῆς τῶν «μὴ ἐνεργῶν» τεκτόνων, εἰς ὀργανώσεις συμβολικάς, εἰς τὰς ὁποίας ἐπεδιώκετο ἡ συμβολικὴ ἀνοικοδόμησις ναῶν τῆς ἀρετῆς. Οὕτω, στοαὶ τεκτονικαὶ τελείως συμβολικαὶ ἀρχίζουν ν' ἀναφαίνωνται περὶ τὰ μέσα τοῦ 17ου αἰῶνος, ἐνῷ δὲν ἔχουν ἀκόμη τελείως ἀποχωρισθῆ οἱ «ἐλεύθεροι τέκτονες» ἐκ τῶν «μὴ ἐνεργῶν», ὡς προκύπτει καὶ ἀπὸ πρακτικὸν τῆς στοᾶς τοῦ παρεκκλησίου τῆς Παναγίας εἰς Ἐδιμβοῦργον, κατὰ τὸ ὁποῖον, τὴν 30ὴν Μαΐου 1640, ἐμυήθη ὡς μέλος τῆς στοᾶς τῶν ἐπαγγελματιῶν τεκτόνων ὁ στρατηγὸς τοῦ πυροβολικοῦ Χάμιλτον. Εἶναι ἡ περίοδος, καθ' ἣν συντελεῖται ἡ διαμόρφωσις τῶν ἐπαγγελματικῶν στοῶν εἰς συμβολικάς. Συγκεκριμένα στοιχεῖα δὲν ὑπάρχουν. Εἰκάζεται, πάντως, ὅτι πρέπει νὰ ἐλειτούργουν ἐντελῶς συμβολικαὶ στοαὶ τρέχοντος τοῦ 17ου αἰῶνος, διότι εἰς τὸ πρακτικὸν περὶ ἱδρύσεως τῆς Μεγάλης Στοᾶς ἀναφέρεται ὅτι ἡ ἀπόφασις τῶν

τεσσάρων ἀρχαίων στοῶν ὑπηγορεύθη ἐκ τοῦ τερματισμοῦ τῆς «Ἀνταρσίας», νοουμένης τῆς ἀποκαταστάσεως ὁμαλότητος εἰς τὴν χώραν, εἶναι δὲ γνωστὸν ὅτι τὸ 1715 ἐσημειώθη ἐξέγερσις τῶν Τόρυδων πρὸς ἐγκατάστασιν εἰς τὸν θρόνον ἀπογόνου τῶν Στούαρτ, ἀντὶ τοῦ ἀπὸ τοῦ ἔτους 1714 ἐνθρονισθέντος Γεωργίου τοῦ Α΄, ἐκ τῆς δυναστείας τοῦ Ἀννοβέρου. Ὁπωσδήποτε, ἡ μία ἐκ τῶν τεσσάρων ἀρχαίων στοῶν, αἱ ὁποῖαι ἵδρυσαν τὴν Μεγάλην Στοὰν τῆς Ἀγγλίας, ἡ καὶ «Στοὰ τῆς Ἀρχαιότητος» καλουμένη, συνεδριάζουσα δὲ εἰς τὸ ζυθοπωλεῖον «τῆς Χήνας καὶ τῆς Ἐσχάρας» καὶ ἀναφερομένη ὡς λειτουργοῦσα «ἀπὸ μὴ ἐ ν θ υ μ ο υ μ έ ν η ς συστάσεως», ἦτο, κατὰ πᾶσαν πιθανότητα, ἐξελικτικὴ μορφὴ ἀρχαίας ἐπαγγελματικῆς τεκτονικῆς στοᾶς. Δὲν ἐξηγεῖται διαφοροτρόπως ὁ τίτλος της καὶ ὁ περὶ καταγωγῆς ἰσχυρισμός, δοθέντος ὅτι, ὡς προκύπτει ἐκ χαραχθέντος πίνακος τοῦ ἔτους 1729, ἀναφέρεται τὸ 1691 ὡς ἔτος συστάσεως τῆς ὑπ᾽ ἀριθ. 1 στοᾶς ταύτης. Ἐπειδὴ ὅμως ἡ χρησιμοποιηθεῖσα σφῦρα κατὰ τὴν συμβολικὴν θεμελίωσιν τοῦ Ἁγίου Παύλου ἐδόθη ἀπὸ τὸν βασιλέα Κάρολον Β΄ εἰς τὸν διάσημον ἀρχιτέκτονα Χριστόφορον Ρὲν καὶ οὗτος τὴν παρέδωσεν ὡς κειμήλιον εἰς τὴν λειτουργοῦσαν, κατὰ τὴν αὐλὴν τοῦ μέλλοντος ν᾽ ἀνεγερθῇ καθεδρικοῦ ναοῦ, στοὰν «τῆς Ἀρχαιότητος», δύναται νὰ συναχθῇ ὅτι αὕτη ἐλειτούργει τότε ὡς στοὰ ἐπαγγελματική, περιλαμβάνουσα καὶ τέκτονας συμβολικούς.

Τὸ ζυθοπωλεῖον «τῆς Χήνας καὶ τῆς Ἐσχάρας», ὅπου ἔγινεν ἡ πανηγυρικὴ συνεδρίασις πρὸς ἵδρυσιν τῆς Μεγάλης Στοᾶς τῆς Ἀγγλίας

Ποῖαι ἦσαν αἱ πρῶται τέσσαρες στοαί, εἰς τὴν ἀπόφασιν τῶν ὁποίων ὀφείλεται ἡ ἔναρξις τοῦ ἱστορικῶς αὐθεντικοῦ καὶ ὀργανωτικῶς συγκεκροτημένου Τεκτονισμοῦ;

Ἐκ τῶν γενομένων μέχρι προσφάτως ἐρευνῶν, αἱ «τέσσαρες ἀρχαῖαι», ὡς ἀποκαλοῦνται, στοαὶ ἦσαν:

1. Ἡ Στοὰ τῆς Ἀρχαιότητος ὑπ᾽ ἀριθ. 1, συνεδριάζουσα συνήθως εἰς τὸ ζυθοπωλεῖον «τῆς Χήνας καὶ τῆς Ἐσχάρας» εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ Ἁγ. Παύλου. Ἐκ τῶν

τεσσάρων ἀρχαίων στοῶν ἦτο παραδεδεγμένη ὡς ἡ ἀρχαιοτέρα καὶ τῆς ἐδόθη ὁ ἀριθμὸς 1. Κατόπιν ὅμως τοῦ σχίσματος καὶ τῆς δημιουργίας δύο Μεγάλων Στοῶν, προκειμένου νὰ συσταθῇ ἡ ἔκτοτε ὑπάρχουσα «Ἡνωμένη Μεγάλη Στοὰ τῆς Ἀγγλίας», τὸ 1813, ἀπεφασίσθη νὰ διεξαχθῇ κλήρωσις μεταξὺ τῶν δύο ἀρχαιοτέρων στοῶν τῶν Μεγάλων Στοῶν, εὐνοήσασα τὴν ἑτέραν, ὁπότε ἡ Στοὰ τῆς Ἀρχαιότητος ἠρκέσθη εἰς τὸν ἀριθ. 2, τὸν ὁποῖον καὶ ἐξακολουθεῖ νὰ φέρῃ, διότι εἶναι πάντοτε ἐν ἐνεργείᾳ.

2. Κατὰ σειρὰν ἀρχαιότητος δευτέρα ἦτο ἡ στοά, ἡ συνεδριάζουσα εἰς τὸ ζυθοπωλεῖον «τοῦ Στέμματος», ἀλλὰ ὁ τίτλος της δὲν διεσώθη, οὔτε ἡ ἰδία εὑρίσκεται ἐν ἐνεργείᾳ ἀπὸ μακρῶν ἐτῶν. Εἰς τὸν χαραχθέντα πίνακα τῶν τεσσάρων στοῶν διὰ τὴν ἵδρυσιν τῆς Μεγάλης Στοᾶς ἀνεφέροντο μόνον οἱ τόποι ἐργασιῶν, ὄχι δὲ καὶ οἱ τίτλοι.

3. Ἡ εἰς τὴν ταβέρναν «τῆς Μηλιᾶς» συνεδριάζουσα στοὰ ἦτο ἡ φέρουσα τὸν τίτλον τῆς Γενναιότητος («Fortitude and old Cumberland»). Καὶ αὐτὴ λειτουργεῖ πάντοτε, φέρουσα ἤδη τὸν ἀριθ. 12

4. Ἡ στοὰ τοῦ «Βασιλικοῦ οἴκου Σόμερσετ» («Royal Somerset House andInveryess») συνεδριάζουσα εἰς τὴν ταβέρναν «τῶν Σταφυλιῶν» (κυριολεκτικῶς τῶν τσαμπιῶν σταφυλιοῦ) καὶ τῆς Κανάτας». Ἔφερε, κατὰ τὴν ἀρχαίαν ἀρίθμησιν, τὸν ἀριθ. 4, τὸν ὁποῖον καὶ ἐξακολουθεῖ νὰ φέρῃ, διότι εἶναι ἐν ἐνεργείᾳ εἰς τὴν περιοχὴν Λονδίνου.

Ἐσυνηθίζετο, τὴν ἐποχὴν ἐκείνην, νὰ συνεδριάζουν αἱ τεκτονικαὶ στοαὶ εἰς «δημόσια κέντρα», ὅπως ἦσαν ταβέρναι καὶ ζυθοπωλεῖα, ἀποσυρόμεναι εἰς ἰδιαίτερον δωμάτιον, μὲ τὴν κατάλληλον διακόσμησιν. Ἀλλὰ καὶ σήμερον δὲν εἶναι ἀσυνήθιστον νὰ συνέρχωνται τεκτονικαὶ στοαὶ εἰς ἑστιατόρια καὶ ξενοδοχεῖα, ποὺ διαθέτουν τὰς ἀπαιτουμένας εὐκολίας, ὡς προκύπτει ἐκ τῶν καταχωρουμένων εἰς τεκτονικὰ περιοδικὰ ἀγγελιῶν.

Ἐκ τῶν τόπων ἐργασιῶν τῶν τεσσάρων ἀρχαίων στοῶν, ὅλοι ἔχουν ἐξαφανισθῇ ὑπὸ τὰ πλήγματα τῆς σκαπάνης λόγῳ οἰκοδομικῶν ἐξελίξεων, πλὴν τῆς ταβέρνας «τῆς Μηλιᾶς», τῆς ὁποίας τὸ κτίριον ἐξηκριβώθη ὅτι ὑφίσταται. Ἡ ἐξακρίβωσις ἐγένετο μόλις πέρυσι, ὅταν ἀνεκαλύφθη ἀπὸ παλαιοὺς χάρτας τοῦ Λονδίνου ποία ἦτο ἡ θέσις τῆς παλαιᾶς ὁδοῦ Καρόλου τοῦ Α΄. Εἰς τὸ πρακτικὸν ἱδρύσεως τῆς Μεγάλης Στοᾶς ἀνεφέρετο ὅτι ἡ Ταβέρνα τῆς Μηλιᾶς ἔκειτο εἰς τὴν Τσὰρλς στρήτ, Κόβεντ Γκάρντεν. Ἡ θέσις της ἀνεζητεῖτο, λανθασμένως, εἰς τὰς ὁδοὺς Καρόλου ἔξω τοῦ Ντροῦρυ Λαίην καὶ ἔξω τοῦ Λὸνγκ Αἴηκρ, ἤτοι εἰς τὴν ὅλως ἀντίθετον περιοχὴν τοῦ Κόβεντ Γκάρντεν. Δὲν εἶχε ληφθεῖ ὑπ᾿ ὄψιν ὅτι ἡ ἀρχαία Τσὰρλς στρήτ, κατασκευασθεῖσα τὸ 1637, μετωνομάσθη τὸ 1844 εἰς ὁδὸν Ἄππερ Οὐέλινγκτον καὶ ἤδη ὀνομάζεται ἁπλῶς Οὐέλινκτον στρήτ. Διεπιστώθη ὅτι ἡ Ταβέρνα τῆς Μηλιᾶς ἦτο εἰς τὸ

κτίριον ἀριθ. 28. Ἦτο ἕνα τετραώροφον κτίριον — ἀλλὰ καὶ ε ἶ ν α ι ἀκόμη, διότι σώζεται — διαχωρισμένον εἰς ἑπτὰ κατοικίας. Ἡ ταβέρνα (σήμερον εἶναι ἕνα μαγαζάκι, τὸ ὁποῖον βγαίνει καὶ εἰς τὸν πίσω δρόμον, εἰς τὸν ἀριθ. 11 τῆς Τάβιστοκ στρῆτ) κατελάμβανε τὸ ἰσόγειον, τὸ ὁποῖον ἦτο χωρισμένον εἰς αἴθουσαν διὰ τοὺς θαμῶνας καὶ εἰς τὸ μαγειρεῖον, μὲ τὴν ἀποθήκην οἴνων καὶ ἀναψυκτικῶν. Διέθετεν ἐπίσης ἕνα δωμάτιον εἰς τὸν πρῶτον ὄροφον, ὅπου συνεδρίαζεν ἡ στοὰ «τῆς Γενναιότητος».

Κατὰ σύμπτωσιν, ἡ ταβέρνα τῆς Μηλιᾶς ἦτο ἐκείνη, εἰς τὴν ὁποίαν ἐλήφθη ἡ πρώτη ἀ π ό φ α σ ι ς τῶν τεσσάρων στοῶν νὰ ἱδρύσουν Μεγάλην Στοάν. Εἰς τὸ καπηλεῖον «τῆς Χήνας καὶ τῆς Ἐσχάρας» ἐπραγματοποιήθη ἡ πανηγυρικὴ συνεδρίασις τῶν τεσσάρων στοῶν, κατὰ τὴν ὁποίαν συνεστήθη ἐπισήμως ἡ Μεγάλη Στοὰ τῆς Ἀγγλίας καὶ ἐξελέγη ὁ πρῶτος Μέγας Διδάσκαλος, τὴν 24ην Ἰουνίου 1717, ἀλλὰ ἡ ἀρχικὴ ἀπόφασις, ληφθεῖσα ἀπὸ τοῦ προηγουμένου ἔτους, εἰς τὴν ταβέρνα τῆς Μηλιᾶς, ὥριζεν ὡς τόπον τῆς γενικῆς συνελεύσεως τὸ καπηλεῖον «τῆς Χήνας καὶ τῆς Ἐσχάρας», τιμῆς ἕνεκεν πρὸς τὴν ἐκεῖ συνεδριάζουσαν ἀρχαιοτάτην ὅλων στοὰν ὑπ' ἀριθ. 1.

Πότε ἀκριβῶς ἔγινεν ἡ κοινὴ συνεδρίασις εἰς τὴν ταβέρνα «τῆς Μηλιᾶς» δὲν εἶναι γνωστόν. Ἀναφέρεται ὅτι κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἀνωμάλου καταστάσεως (συνεπείᾳ τῆς ἀνταρσίας τῶν ὀπαδῶν τῶν Στιούαρτ) εἶχον ἀνασταλῆ αἱ ἐργασίαι τῶν στοῶν, ἤτοι κατὰ τὸ 1715. Ἑπομένως, εὐθὺς ἀμέσως ἦτο αἰσθητὴ ἡ ἀνάγκη ὄχι μόνον τῆς ἐπαναλήψεως τῶν τεκτονικῶν ἐργασιῶν, ἀλλὰ καὶ τοῦ συντονισμοῦ των. Ὅπως ἀναφέρει τὸ σχετικὸν μὲ τὴν ἵδρυσιν Μεγάλης Στοᾶς ἀφήγημα τοῦ 1738 (εἰς τὴν β' ἔκδοσιν τῶν Συνταγμάτων τοῦ Ἄντερσον), αἱ τέσσαρες στοαὶ συνηντήθησαν ὁμοῦ «ἵνα παγιώσουν, ὑπὸ ἕνα Μέγαν Διδάσκαλον, ἕνα κέντρον Ἑνώσεως καὶ Ἁρμονίας».

Οὕτω, αἱ τέσσαρες στοαί, καθὼς καί τινες παλαιοὶ Ἀδελφοὶ — ὅπως ἀναφέρει τὸ κείμενον τῆς ἀφηγήσεως — «συνηντήθησαν εἰς τὴν Μ η λ ι ὰ ν καὶ θέσαντες ἐπὶ τῆς ἕδρας τὸν γ η ρ α ι ό τ ε ρ ο ν Διδάσκαλον Τέκτονα, συνεκρότησαν οὗτοι προσωρινὴν Μ ε γ ά λ η ν Σ τ ο ὰ ν καὶ εὐθὺς ἀμέσως ἀνεβίωσαν τὴν ἀνὰ τρίμηνον συνεστίασιν τῶν ἀξιωματικῶν τῶν Στοῶν (Μεγάλην Στοὰν) καὶ ἀπεφάσισαν ὅπως συγκληθῇ ἐ τ η σ ί α σ υ ν έ λ ε υ σ ι ς καὶ πανήγυρις, τότε δὲ ἐκλέξουν μεταξὺ αὐτῶν Μ έ γ α ν Δ ι δ ά σ κ α λ ο ν, ἕως ὅτου δυνηθοῦν ν' ἀποκτήσουν τὴν τιμὴν τῆς ἀναδείξεως Ε ὐ γ ε ν ο ῦ ς Ἀ δ ε λ φ ο ῦ εἰς τὴν ἡγεσίαν αὐτῶν».

Τὸ Τάγμα τότε κατέλεγε μεταξὺ τῶν μελῶν του ἄτομα τῆς μέσης ἀστικῆς τάξεως, ἐμπόρους, βιοτέχνας καὶ δημοσίους ὑπαλλήλους, μὴ δυναμένους ν' ἀ-

ΑΝΤΟΝΥ ΣΑΓΙΕΡ
Πρῶτος Μέγας Διδάσκαλος τῆς Μεγάλης Στοᾶς τῆς Ἀγγλίας.

σκήσουν εὐρυτέραν ἐπιρροὴν εἰς τὴν δημοσίαν ζωήν. Διὰ τοῦτο, χάριν τῆς κοινωνικῆς ἀκτινοβολίας τοῦ Τάγματος, ἐπεζητεῖτο ἡ ἀνάθεσις τῆς ἡγεσίας εἰς εὐγενῆ τινα, ὅστις ἤθελε μυηθεῖ. Καὶ τοῦτο ἐπετεύχθη τὸ 1721, ὅταν ἀνεδείχθη Μέγας Διδάσκαλος (τέταρτος εἰς τὴν σειρὰν) ὁ δοὺξ Ἰωάννης τοῦ Μόνταγκιου, ὁπότε, πράγματι, ὡς προσεδοκᾶτο, ὁ Τεκτονισμὸς ἀνυψώθη δι᾿ ἑνὸς ἅλματος εἰς τὴν κοινωνικὴν ὑπόληψιν. Ἀλλά, τὸ 1717 ὁ πρῶτος Μέγας Διδάσκαλος, ἐκλεγεὶς εἰς τὴν συνέλευσιν τῆς 24ης Ἰουνίου 1717, ἦτο ὁ ἀγνώστου προσωπικότητος καὶ ἐπαγγέλματος Κύριος Ἄντονυ Σάγιερ, ἀναφερόμενος ἁπλῶς ὡς «τζέντλεμαν», ἂν καὶ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην οἱ τίτλοι ἀνταπεκρίνοντο εἰς τὰ πράγματα, ἄρα πρέπει νὰ ἦτο κάποιας κοινωνικῆς θέσεως καὶ περιουσίας, τὴν ὁποίαν, λόγῳ τῶν τότε ἀσταθῶν συνθηκῶν, πρέπει ν᾿ ἀπώλεσε, μέχρι τοῦ σημείου νὰ ζητήσῃ, κατὰ τὸ 1730, ἔμμισθον θέσιν ὡς στεγαστὴς ἑτέρας στοᾶς, θεράπων κατ᾿ οὐσίαν.

Ἡ ἐκλογὴ τοῦ Ἄντονυ Σάγιερ ἐγένετο ἐκ πίνακος ὑποψηφίων, προταθέντων ὑπὸ τοῦ πρεσβυτέρου τὴν ἡλικίαν, δι᾿ ἀνατάσεως τῶν χειρῶν, πρὸ τοῦ ἐπισήμου δείπνου, ἀμέσως δὲ ἐγένετο ἡ ἐγκατάστασις εἰς τὰ καθήκοντά του καὶ τοῦ ἀπεδόθησαν αἱ δέουσαι τιμαί.

Ὅταν αἱ τέσσαρες ἀρχαῖαι στοαὶ τοῦ Λονδίνου προέβαινον εἰς τὴν ἵδρυσιν τῆς πρώτης ἐν τῷ κόσμῳ Μεγάλης Στοᾶς, ἀσφαλῶς, δὲν συνησθάνοντο τὸ μέγεθος τῆς ἱστορικῆς χειρονομίας των, ἐκ τῆς ὁποίας ἀνεπτύχθη ὁ Ἐλευθεροτεκτονισμὸς εἰς ὅλον τὸν κόσμον.

Σήμερον, ἡ ἱστορικὴ χρονολογία τῆς 24ης Ἰουνίου 1717 ἀποκαλεῖται «μεσημβρία τοῦ ἔτους, ἡμέρα τοῦ φωτὸς καὶ τῶν ρόδων». Καὶ ὁ μὲν πρῶτος χαρακτηρισμὸς δυνατὸν νὰ προέρχεται ἐκ τῆς συμπτώσεως τῆς ἡμέρας μὲ τὸ θερινὸν ἡλιοστάσιον. Πράγματι, κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς νοτιωτέρας ἀποκλίσεως τοῦ ἡ-

λίου ἀπὸ τοῦ Ἰσημερινοῦ (21 Ἰουνίου), μὲ τὴν ὑψίστην ἀκμὴν τοῦ φωτός, ἀρχίζει ἡ κάμψις αὐτοῦ. Καὶ εἶναι γνωστὸν ὅτι τὰ ἡλιοστάσια ἀπετέλουν ἀρχαιόθεν σταδιοδείκτας συμβολικῶν ἐκδηλώσεων εἰς τὰ Μυστήρια, αἱ ὁποῖαι ἐπεβίωσαν εἰς τὰς μετέπειτα μυστηριακὰς ὀργανώσεις, ἀλλὰ καὶ πρὸ αὐτῶν ἐτιμῶντο ἀπὸ ὀργανώσεις ἀρχιτεκτόνων. Ὡς πρὸς τὸν χαρακτηρισμὸν τῆς «ἡμέρας τοῦ φωτὸς καὶ τῶν ῥόδων», προφανῶς, εἶναι καθαρῶς συμβολικός, ἀποτεινόμενος εἰς τὴν σημασίαν τῆς ἀφετηρίας τοῦ συγκεκροτημένου Τεκτονισμοῦ.

Ἴσως, δὲν ἐξελέγη τυχαίως ἡ ἡμέρα τῆς 24ης Ἰουνίου, ἑορτὴ τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Βαπτιστοῦ, διὰ τὴν ἐπίσημον συγκρότησιν τοῦ Τεκτονισμοῦ. Κατὰ τὸν Ὄσκαρ Βίρθ, οἱ ἀρχιτέκτονες τοῦ Μεσαιῶνος, ἑορτάζοντες τὰ ἡλιοστάσια, κατὰ τὰς ἀρχαίας παγανιστικὰς παραδόσεις, καὶ θέλοντες νὰ μείνουν πιστοὶ εἰς αὐτάς, ἀλλὰ καὶ νὰ μὴ ἀντιφάσκουν πρὸς τὰ χριστιανικὰ ἔθιμα (δοθέντος, ἄλλως τε, ὅτι καὶ ἔθιμα τῶν ἡλιοστασίων ἐξεχριστιανίσθησαν, ὡς αἱ καθαρτήριοι πυραὶ τοῦ ἁγίου Ἰωάννου) ἐξέλεξαν ὡς πάτρωνας αὐτῶν τὸν ἅγιον Ἰωάννην τὸν Πρόδρομον καὶ τὸν ἅγιον Ἰωάννην τὸν Βαπτιστήν, τῶν ὁποίων αἱ ἑορταὶ συμπίπτουν πρὸς τὰς ἡλιοστασιακὰς ἑορτὰς (διὰ δὲ τὴν ἀκρίβειαν καθωρίσθησαν ἵνα συμπίπτωσι, πρὸς ὑποκατάστασιν καὶ λήθην τῶν παλαιῶν ἑορτῶν — φαινόμενον σύνηθες καὶ πολλαχοῦ ἀνιχνευόμενον). Οὕτως, ἀπὸ τοῦ 17ου αἰῶνος ἀναφέρονται οἱ ἐπαγγελματίαι τέκτονες ὡς «ἄνδρες τοῦ ἁγίου Ἰωάννου», μὲ ἀποτέλεσμα καὶ ὁ συμβολικὸς Τεκτονισμὸς ν' ἀποκτήσῃ ἀργότερον τὸ προσωνύμιον τοῦ «Ἰωαννιτικοῦ».

Κατὰ τὴν ἀρχικὴν ἀπόφασιν τῶν τεσσάρων στοῶν, ἔδει νὰ ἀναβιώσῃ τὸ ἔθιμον τῶν τριμηνιαίων συνεστιάσεων τῶν ἀξιωματικῶν τῶν στοῶν (Μεγάλης Στοᾶς), ἀλλὰ μόνον μετὰ πολλὰ ἔτη ἐπετεύχθη τοῦτο. Κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη, μετὰ τὴν σύστασιν τῆς Μεγάλης Στοᾶς (1718, 1719 καὶ 1720), ἐπραγματοποιοῦντο μόνον ἐτήσια συμπόσια κατὰ τὴν ἑορτὴν τοῦ ἁγίου Ἰωάννου, ὅπως συνηθίζεται καὶ σήμερον, παγκοσμίως, διὰ τὸν διπλοῦν ἑορτασμόν: τῆς ἡμέρας τοῦ θερινοῦ ἡλιοστασίου καὶ τῆς ἑορτῆς τοῦ Βαπτιστοῦ Ἰωάννου, πάτρωνος τῶν Ἐλευθεροτεκτόνων.

Ἐφέτος, ὁ ἑορτασμὸς θὰ προσλάβῃ παγκοσμίως ἰδιαιτέραν λαμπρότητα λόγῳ τῆς συμπληρώσεως 250 ἐτῶν ἀπὸ τῆς ἱδρύσεως τῆς πρώτης Μεγάλης Στοᾶς. Ὅλως ἰδιαιτέρως, ἡ Ἡνωμένη Μεγάλη Στοὰ τῆς Ἀγγλίας ἑτοιμάζει σειρὰν ἑορταστικῶν ἐκδηλώσεων. Μεταξὺ τῶν ἄλλων ,θὰ κοπῇ ἀναμνηστικὸν μετάλλιον, τὸ ὁποῖον θ' ἀπονεμηθῇ εἰς τὰς στοάς, αἱ ὁποῖαι θὰ καλύψουν πλήρως τεθησόμενον ὅριον εἰς τὴν συγκέντρωσιν εἰσφορῶν ὑπὲρ εἰδικοῦ «Κεφαλαίου Ἀγαθοεργίας» διὰ τὰ 250 ἔτη τοῦ Τεκτονισμοῦ. Ἡ ἀγαθοεργία ἦτο πάντοτε συνδεδεμένη μὲ τὰς φιλοσοφικὰς ἐργασίας τοῦ Τεκτονισμοῦ.

Ἤδη ἀποσκοπεῖται, κατὰ τὰς ὑπαρχούσας πληροφορίας, ὅπως θεσπισθῇ σειρὰ ὑποτροφιῶν, τιθεμένων εἰς τὴν διάθεσιν τοῦ Βασιλικοῦ Κολλεγίου τῶν Χειρουργῶν τῆς Ἀγγλίας, διὰ τὴν ἐνίσχυσιν τῶν ἐπιστημονικῶν ἐρευνῶν τῆς χειρουργικῆς, πρὸς τελικὴν ἀνακούφισιν τοῦ ἀνθρωπίνου πόνου καὶ μᾶλλον ἀποτελεσματικὴν καταπολέμησιν τῶν σοβαρῶν νοσημάτων. Ὁ Μέγας Διδάσκαλος τῆς Ἀγγλίας, εἰς σχετικὴν ἀνακοίνωσίν του, λέγει ὅτι εἰς ἔνδειξιν εὐχαριστιῶν πρὸς τὸν Μέγαν Ἀρχιτέκτονα τοῦ Σύμπαντος διὰ τὴν ἐπὶ δυόμιση αἰῶνας διατήρησιν καὶ ἀνάπτυξιν τοῦ Ἐλευθεροτεκτονισμοῦ, ἱδρύεται τὸ εἰδικὸν Κεφάλαιον Ἀγαθοεργίας, τὸ ὁποῖον μέλλει ν' ἀποβῇ ἐπ' ὠφελείᾳ ὁλοκλήρου τῆς ἀνθρωπότητος.

Ἐν τῷ μεταξὺ ἤρχισε κίνησις πρὸς συλλογὴν τῶν ἀπαιτουμένων χρημάτων διὰ τὴν διατήρησιν τοῦ κτιρίου εἰς τὸ ὁποῖον ἐστεγάζετο ἡ ἱστορικὴ Ταβέρνα τῆς Μηλιᾶς, εἰς τὴν ὁποίαν, τὸ πρῶτον, συνῆλθον αἱ τέσσαρες ἀρχαῖαι στοαὶ τοῦ Λονδίνου καὶ ἔλαβον τὴν ἀπόφασιν διὰ τὴν ἵδρυσιν τῆς Μεγάλης Στοᾶς. Ἐὰν ἡ κίνησις εὐοδωθῇ, τὸ κτίριον τῆς ἱστορικῆς ταβέρνας θὰ μετατραπῇ εἰς παγκόσμιον Τεκτονικὸν μουσεῖον. Ἐὰν ἐκ τῶν τεσσάρων ἀρχαίων στοῶν ἐπιζοῦν σήμερον μόνον αἱ τρεῖς, ἐκ τῶν κέντρων, τὰ ὁποῖα τὰς ἐφιλοξενοῦσαν δὲν σώζεται παρὰ μόνον «ἡ Μηλιά», εἰς τὴν ὁποίαν εἰργάζετο τακτικῶς ἡ «Στοὰ τῆς Γενναιότητος». Αὐτή, καὶ αἱ ἄλλαι δύο ἐπιζῶσαι ἀρχαῖαι στοαί, ἐκλήθησαν ν' ἀναλάβουν τὴν πρωτοβουλίαν τῆς διασώσεως τοῦ ἱστορικοῦ διὰ τὸν Τεκτονισμὸν κτιρίου, χωρὶς καθυστέρησιν, προτοῦ τὰ σύγχρονα μηχανήματα κατεδαφίσεως ἐξαφανίσουν αὐτὸ τὸ λίκνον τοῦ συγχρόνου Τεκτονισμοῦ.

ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΣ ΡΙΖΟΣ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΘΡΗΣΚΕΙΑ ΥΠΕΡΤΕΡΑ ΤΗΣ ΑΛΗΘΕΙΑΣ

Βυζαντινὲς ἐπιδράσεις στὸν Ροδοσταυρισμὸ

Τί γὰρ εἰ ἠπίστησάν τινες;
Μὴ ἡ ἀπιστία αὐτῶν τὴν πίστιν τοῦ Θεοῦ καταργήσει;
Ρωμ. Γ΄. 3

Ἐπισκεπτόμενος τὸ πατρογονικό μου χωριὸ στὴν Λέσβο, τὴν Πλαγιὰ Πλωμαρίου, εὑρέθηκα μπρὸς ἀπὸ ἕνα κέντημα, ποὺ εἶχε κάμει μικρή, ἡ τώρα ὕπανδρος ἐξαδέλφη μου, γιὰ τὸ ὁποῖον ἀρχικῶς δὲν ἔδωσα καὶ τόση σημασία. Ἐθεώρησα ὅτι ἦταν μία ἁπλῆ σύμπτωσις. Πάνω σ' ἕνα ἄσπρο πανὶ ἦταν ραμμένος, ἐργόχειρο χωριανό, ἕνας Λατινικὸς Σταυρὸς καὶ στὰ πόδια του ἔπεφτε ἕνα ἀνοιχτὸ τριαντάφυλλο, καμωμένο μὲ λεπτὴ γραμμή. Τὰ χρώματα ἦσαν πολὺ ἁπλᾶ καὶ αὐτά. Χρῶμα ξύλου, καφέ, γιὰ τὸν σταυρό, καὶ ὠχροῦ πρὸς ρόδινο, τοῦ τριαντάφυλλου.

Γυρνώντας στὸ Σουδάν, ἐπεσκέφθην ἀσθενοῦντα τέκτονα, ἐκ τῆς νήσου Κάσου, καὶ πάνω ἀπὸ τὴν κλίνη του, εἶδα πάλι κάτι ποὺ πλησίαζε τὸ γνώριμό μου ἐκεῖνο κέντημα τῆς Λέσβου. Ἕνα κέντημα ποὺ εἶχε ἕνα λατινικὸ σταυρό, ἐπάνω μία λευκὴ ταινία, (εἰς ἀναπαράστασιν ἐκείνης τοῦ Γολγοθᾶ, ὅπου πρὸς ἐμπαιγμὸν ἀνεφέρθη ὁ Ἰησοῦς Ναζωραῖος, Βασιλεὺς Ἰουδαίων). Ὁ Ἐσταυρωμένος ἦταν μὲ φωτοστέφανο, στὰ πόδια τοῦ Σταυροῦ μία νεκροκεφαλή, δεῖγμα τοῦ θανάτου, καὶ κάτω, πεσμένος στὰ πόδια τοῦ Σταυροῦ, ἕνας μαραμένος κρῖνος (ἡ θρηνοῦσα Μαρία, ἡ Παρθένος). Ἀριστερὰ κάτι λούλουδα ἐπλαισίωναν τὸ εἰκόνισμα - σταυρό, δεξιὰ ἕνα τριαντάφυλλο, παντοῦ δὲ ἀκακίες.

Ἡ παράστασις αὐτὴ δὲν θέλει καὶ μεγάλη προσπάθεια γιὰ νὰ ἑρμηνεύση τὸν θάνατο τοῦ Θεανθρώπου, μὲ τὴν θρηνοῦσα Μητέ-

ρα στὸν Λόφο τοῦ Μαρτυρίου, στὸν Γολγοθᾶ, ὅπου ὁ Ἐσταυρωμένος θὰ δώσῃ τὸ ὑπέρτατον δεῖγμα τῆς Ἀγάπης, λέγων «ἄφες αὐτοῖς οὐ γὰρ οἴδασι τί ποιοῦσι». Τὰ ἄλλα λουλούδια θὰ παρίσταναν τοὺς μαθητὰς ποὺ συνώδευσαν τὴν Παρθένο.

Πρὶν περάσει καιρὸς καὶ ἐξαλειφθοῦν αὐτὲς οἱ ἀναμνήσεις, σὲ ἄλλο φιλικὸ σπίτι, στὸ Χαρτοὺμ αὐτὴ τὴν φορά, στὸ σπίτι τοῦ Γεωργίου Σάββα Βολανάκη, ἐκ Σύμης, δηλαδὴ ἐκ τῶν νησιῶν ποὺ πλησιάζουν τὴν Ἀσιατικὴ Γη, εἶδα τὴν ζωγραφιὰ - εἰκόνισμα ποὺ σᾶς περιγράφω τώρα:

Πάνω σ' ἕνα κάτασπρο πανὶ ἕνας Λατινικὸς σταυρὸς σὲ χρῶμα ξύλου (καφὲ) ζωγραφισμένος, στὴ μέση του ἕνα τριαντάφυλλο ὁλοκόκκινο, μὲ ἄλλους κλώνους μπουμπουκιῶν τριανταφύλλου. Τὸ ὅλο σύμπλεγμα τὸ ἐ-

Ροδοσταυρικὴ χειροτεχνία οἰκογενείας Τροιζῆ Πλαγιᾶς Πλωμαρίου.

Χειροτεχνία οἰκογενείας Βολωνάκη ἐκ Σμύρνης.

Χειροτεχνία οἰκογενείας Ζαφειρίου στὴ Λέσβο.

πλαισίωνε μιὰ γαλάζια ταινία εἰς τὰς πτυχὰς τῆς ὁποίας ἦταν γραμμένες, οἱ τόσον ἀγαπητὲς λέξεις: ΠΙΣΤΙΣ, ΕΛΠΙΣ, ΑΓΑΠΗ.

Ἡ ζωγραφιὰ ἦταν φιλοτεχνημένη ἀπὸ τὴν γυναῖκα τοῦ Γ. Σ. Βολονάκη, Σμυρνιά, τὴν κυρία Σωτηρία ποὺ εἶναι καὶ ἀνεψιὰ τοῦ Πάπα καὶ Πατριάρχη Ἀλεξανδρείας κ. Χριστοφόρου τοῦ Β΄, ὁ ὁποῖος εἶναι ἀπὸ τοὺς σωθέντας Σμυρναίους.

Ἐνῷ ἐθαύμαζα τὴν ζωγραφιά, ἐσκεπτόμουν ὅτι ἐκεῖνο ποὺ λατρεύεται δὲν εἶναι ἡ εἰκόνα μὲ τὸν συμβολισμό της, ἀλλὰ ὅ,τι ἀντιπροσωπεύει ἡ εἰκόνα. Ἐδῶ εἴχαμε μιὰ ζωγραφικὴ ἀναπαράστασι, ἁπλῶς βοήθημα γιὰ τὴν θρησκευτικὴ καὶ πνευματικὴ ἀνάτασι.

Θυμήθηκα τὰ λόγια τοῦ Ἀλεξάνδρου Καλλιόστρο ἐμπρὸς στὸ Δικαστήριο τῶν Παρισίων, στὴν περίφημη δίκη τοῦ περιδεραίου τῆς Βασιλίσσης Μαρίας Ἀντουανέττας. Εἶπε: «Ἐκεῖ ποὺ θ᾽ ἀνθίση τὸ Ρόδον ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ...». Μήπως ἀνεφέρετο πρὸς σημεῖον - ἔμβλημα τῶν Ροδοσταύρων; Ἂν καὶ ἔμβλημα τῆς Ροδοσταυρικῆς Τέχνης, θὰ μποροῦσε νὰ θεωρηθῇ τὸ Ρόδον ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ, τὸ ὁποῖον περικλείεται ἀπὸ ἕνα στεφάνι φύλλων; Αὐτοί, οἱ Ροδόσταυροι — θεραπευταὶ προσέφεραν δωρεὰν θεραπείαν «οὐ γὰρ ὑπὸ νόμον, ἀλλ᾽ ὑπὸ χάριν». (Ρωμ. Στ΄ 14). Μήπως παίρνοντας ἔμπνευσι ἀπὸ αὐτοὺς ὁ Ἐρρῖκος Ντυνὰν ἔθεσε τὸν Ἐρυθρὸ Σταυρὸ ἐπὶ τῆς λευκῆς ὀθόνης ὡς ἔμβλημα; Καὶ πάλιν, μήπως ἀπ᾽ αὐτοὺς αἱ ἀδελφαὶ νοσοκόμοι φέ-

ρουν ὡς ἔμβλημα, ἕνα μπουμπούκι τριαντάφυλλου στὸ πέτο τους, σὰν σύμβολο - στολίδι τῆς πρὸς τὸν πλησίον Ἀγάπης;

Ἀναλύων τὴν ζωγραφιὰ ὡς σύνθεσι, ἐν σχέσει μὲ τὸ ὅλον θέμα, ἄρχισα σκεπτόμενος ὅτι καλῶς ἔχει ὁ Λατινικὸς Σταυρός, διότι ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἐσταυρώθη ὑπὸ Ρωμαίων κατακτητῶν τῆς Παλαιστίνης, καὶ ὁ Σταυρὸς τοῦ Μαρτυρίου, ποὺ ἐστήθη στὸν Γολγοθᾶ, δὲν θὰ μποροῦσε παρὰ νὰ εἶναι Λατινικός. Καὶ αὐτὰ τὰ εἰκονίσματα καὶ τὰ «φλουριά», τὰ Κωνσταντινάτα, δείχνουν τὸν Μέγαν Κωνσταντῖνο μὲ τὴν μητέρα του Ἁγία Ἑλένη, ἀνάμεσα σὲ Λατινικὸ Σταυρό.

ΠΙΣΤΙΣ. Πιστεύετε εἰς τὸν ἐπουράνιον Πατέρα, τὸν Μεγάλον Ἀρχιτέκτονα τοῦ Σύμπαντος, διότι «πᾶς οἶκος κατασκευάζεται ὑπό τινος· ὁ δὲ τὰ πάντα κατασκευάσας Θεός». (Ἑβρ. Γ' 4).

ΕΛΠΙΣ. Μᾶς ἐνθυμίζει τὸν μῦθον τῆς Πανδώρας, τῆς ἄμυαλης παιδούλας, ποὺ ἄνοιξε ἀπὸ περιέργεια τὸ κουτὶ ποὺ τῆς ἐνεπιστεύθησαν οἱ θεοί, μέσα ἀπὸ τὸ ὁποῖο ξεπετάχθηκαν ὅλα τὰ κακὰ ποὺ περιέζωσαν τὴν ἀνθρωπότητα καὶ τότε ὁ Ζεὺς τῆς ἐχάρισε τὴν Ἐλπίδα. Ἔτσι, στὸ ἀνθρώπινο γένος, παραμένει ἡ ἐλπίδα, ἡ ἐλπίδα τῆς ἀνταμοιβῆς τοῦ καλοῦ, ἡ Βασιλεία τῶν Οὐρανῶν.

ΑΓΑΠΗ. Ὁ Μέγας Μύστης καὶ Διδάσκαλος τῆς Ναζαρὲτ διεκήρυξε καὶ ἔζησεν ἐμπράκτως τὴν ὑψίστην ἠθικὴν ἀξίαν. «Ἀγάπα τὸν πλησίον σου, ὡς σεαυτόν» καὶ «Ἀγαπᾶτε ἀλλήλους».

Τὸ Ρόδον, ποὺ οἱ ἀρχαῖοι ἐπίστεψαν ὅτι ἐγεννήθηκε ἀπὸ μία ρανίδα αἵματος τοῦ Διός, πρώτη ἡ ποιήτρια Σαπφώ, τὸ ἀπεκάλεσε «ρόδον», «βασιλέα τῶν ἀνθέων» καὶ παραμένει τὸ κατ' ἐξοχὴν λούλουδο ποὺ περικλείει τὴν ἔννοια τῆς ἀγάπης. Ἡ Ἀγάπη εἶναι ἡ κορωνὶς τῆς πνευματικῆς ὑποθήκης τοῦ Θεανθρώπου πρὸς τὸ ἀνθρώπινο γένος.

Μία σύνθεσις τῆς Ἠθικῆς Τριλογίας βρίσκεται στὸν λαό μας ὡς ἑξῆς: Ἡ Σοφία ἔχει τρεῖς Κόρες, ποὺ ὀνομάζονται Πίστις, Ἐλπίς, Ἀγάπη. Ἡ δὲ Σοφία, δὲν εἶναι παρὰ ἡ Ὑψίστη Σοφία— Θεότης, ἡ πολλαπλῶς συμβολιζομένη εἰς τὰ διάφορα πνευματικὰ Ἐργαστήρια.

Ἔτσι ἡ Ροδοσταυρικὴ Τριλογία, βρίσκεται βαθειὰ ριζωμένη ἀπὸ παληὰ στὶς παραδόσεις μας, καὶ ἀπὸ στόμα σὲ στόμα, βρίσκεται πάντοτε μαζί μας, καὶ ἀποτελεῖ μέρος τῆς πλουσίας κληρονομίας μας ἀπὸ τὸ Βυζάντιον.

Γνωστή μου κυρία, ἀπὸ τὸ Καστελόριζον, βλέποντας τυχαίως τὴν σύνθεσιν - εἰκόνισμα, μοῦ ἀνέφερεν ὅτι ἡ ἡγουμένη τῆς Μονῆς Ἁγίας Τριάδος, τῆς εἶχε δωρήσει τὴν κεντητὴν σύνθεσιν μὲ χρυσῆ κλωστὴ καὶ ὅτι ὑπῆρχαν αἱ ἴδιαι λέξεις εἰς τὸ τρίπτυχο ποὺ τυλίγει τὸν Σταυρόν, καὶ ὑπεράνω αἱ λέξεις: «Ἐν τούτῳ Νίκα».

Αἱ ἄλλαι περιπτώσεις, ἐνῶ γενικὰ δείχνουν ὅτι ρέπουν πρὸς τὴν νησιώτικην - χωριανὴν παράδοσιν, τῆς ἐπιδείξεως τῆς χειροτεχνικῆς ἀξίας τῶν κοριτσιῶν μας, ἴσως, στὸν βαθὺν μελετητὴν

νὰ παρέχουν κρυπτικὴν μορφὴν εἰκονολατρείας.

Πάντως, ἀπὸ τῆς ἀπόψεως τῆς συνδέσεως τοῦ Ἑλληνοχριστιανικοῦ μας πολιτισμοῦ μετὰ τοῦ Ροδοσταυρισμοῦ, ἡ ταυτότης τῶν ἰδεῶν εἶναι φανερά.

Δὲν πιστεύομεν, ὅτι ἡ Ροδοσταυρικὴ ἰδέα εἶναι γέννημα τῶν Σταυροφοριῶν, καὶ ἐὰν εἶναι, θὰ ὀφείλεται στὴν Χριστιανικὴ Ἀνατολή, ἡ ὁποία ὑπῆρξεν Ἑ λ λ η ν ι κ ή.

Προτείνω τὴν ἔρευνα καὶ τὴν συλλογὴ παντὸς κειμηλίου στὰ νησιὰ καὶ στὰ χωριά μας, στὴν Ἑλλάδα καὶ στὴν Μεγαλόνησο καὶ στὸν Ἑλληνισμὸ τῆς διασπορᾶς, διὰ νὰ μελετηθῇ ἡ ἐπιρροὴ τοῦ Ἑλληνικοῦ πνεύματος καὶ πολιτισμοῦ στὶς νεώτερες πνευματικὲς κινήσεις, ποὺ φανερώθηκαν μετὰ τὴν πτώση τοῦ Βυζαντίου, κατὰ τὴν Ἀναγέννηση.

Στὸ σημεῖο αὐτὸ ἐπιθυμῶ νὰ προσθέσω ὅτι ἡ ἐκκλησία τῶν Ντεμπάννε, στὸν ὁμώνυμο δρομίσκο, στὴν Ἀλεξάνδρεια, κτισμένη ἀπὸ τὴν εὐλάβεια καὶ βαθειὰ πίστι τῆς ὁμωνύμου Συριακῆς οἰκογενείας, φέρει ἐξωτερικῶς τὴν ἐπιγραφή : «ὁ Θεὸς ἀγάπη ἐστὶ» εἰς πλείστας γλώσσας, μὲ ἐπικεφαλῆς τὴν Ἑλληνικήν. Ἡ ἐκκλησία αὐτὴ λειτουργεῖται ἀπὸ τοὺς Γραικοκαθολικοὺς Συρίους.

Ἡ ἐκκλησία αὐτὴ ἔχει «ἱερόν», «ἄδυτον», ἐπὶ τῆς μετώπης τοῦ ὁποίου ὑπάρχει ἀνάγλυφος ἡ παράστασις ἑνὸς Πελεκᾶνος, ὁ ὁποῖος ἔχει βυθίσει τὸ ράμφος στὰ σπλάγχνα του, καὶ διὰ τοῦ ράμφους του δίδει εἰς τὰ μικρά του, ποὺ τὰ ἔχει ἀπὸ κάτω του, ὅπως ἡ κλῶσσα τὰ κλωσσόπουλά της, γιὰ νὰ τραφοῦν. Ἕνα ὑπέροχο δεῖγμα θυσίας καὶ ἀγάπης τοῦ γεννήτορος (Πελεκᾶνος), πρὸς τοὺς νεοσσούς του.

ΠΑΝΑΓ. Κ. ΤΡΟΙΖΗΣ

Μάθε μιὰ γιὰ πάντα ὅτι ἡ ἀληθινὴ γνῶσις ἔγκειται στὴν γαλήνη τῆς Ψυχῆς, καὶ ὅτι ἀπὸ τὴν θεία ἠρεμία τῆς καρδιᾶς ἀπορρέει ἡ δύναμις. Ὥστε ἡ μόνη ἀληθινὴ πνευματικὴ ζωὴ ἔγκειται στὴν ἐμπειρία τῆς οὐράνιας εἰρήνης καὶ χαρᾶς, καὶ μονάχα ἡ εἰρηνικὴ ἀνάπτυξις εἶναι ἀνάπτυξις τῆς ψυχῆς. Ἑπομένως στηρίζου πάντα στὴν ἐμπειρία τοῦ Ὑψηλοτέρου Ἑαυτοῦ γιὰ τὴν πρόοδό σου, καὶ γιὰ τὴν πραγματικότητα τοῦ Πνευματικοῦ κόσμου, καὶ μὴν ἀποδίδης καμμιὰ σημασία σὲ φυσικὰ φαινόμενα, ποὺ δὲν εἶναι δυνατὸν ποτὲ ν' ἀποτελοῦν πηγὴ δυνάμεως καὶ ἀνακουφίσεως.

«Ἡ Διδασκαλία τῆς Καρδιᾶς».

ΣΟΦΙΑ ΚΛΗΜΗ - ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΥ

Τὸ μήνυμα τοῦ Ὀρφέα

Παλιὸ τὸ μήνυμα τοῦ Ὀρφέα
ποὺ κίνησε ἀπ' την ἀρχαία χώρα
τὴ Θράκη
και γιόμισε τὸ Πανελλήνιο.

Ξεπήδησε ἀπὸ κεῖ χουχλακιστη
ἡ ἰδέα τῆς ἀέναης ζωῆς
κι' ἔγιν' ἐλπιδοφόρα δάδα.
Κι' ἡ ἀγάπη, ποὺ βρίσκει τη δύναμη
νὰ νικήσει τὸν θάνατο,
ἔμεινε σύμβολο στους αἰῶνες
νὰ φωτίζει τις φοβισμένες καρδιές.

Τούτη τὴν ἀγάπη, την πανανθρώπινη,
τούτη την κατανόηση ἀναμεσό μας,
ποὺ τόσο πάσχουμε νὰ βροῦμε,
ἂς μὴ ζητᾶμε ἀπ' ἄλλους νὰ μᾶς τὴ δώσουν.

Ἂς γίνει ὁ καθεὶς μας Ὀρφέας
—γητευτὴς ποὺ γιατρεύει μὲ φῶς—
κι' ἂς δώσει στὸν διπλανὸ συνάνθρωπό του,
κρατῶντας τη δάδα τοῦ μύστη,
ὅση,
ἔστω λίγη,
τοῦ περισσεύει ἀγάπη.

Τὸ χρέος που βαραίνει ἀπάνω μας τρανό!...

Σημαδική ἡ κληρονομιά τοῦ Ὀρφέα
ποὺ νίκησε τοῦ Ἅδη τὰ σκοτάδια
μὲ τὴν Ἀγάπη.
Ποὺ ἔκανε τὸ τραγούδι
Θεϊκιὰ εὐπροσήγορη παρουσία.

Στὰ χνάρια ἀπ' τὰ πόδια του
ἂς ἁρμονίσουμε τὰ βήματά μας

ΟΥΔΕΜΙΑ ΘΡΗΣΚΕΙΑ ΥΠΕΡΤΕΡΑ ΤΗΣ ΑΛΗΘΕΙΑΣ

κι' ἂς ἀφήσουμε τὶς καρδιὲς
νὰ μεθύσουν ἀπ' τοὺς ἀπόηχους
τῆς θεϊκιᾶς μουσικῆς του·
Ἂς ἀφήσουμε τὶς ψυχὲς λεύτερες
νὰ νοιώσουν τὸ εἰρηνικὸ κάλεσμα
ποὺ ἔφερε τὸ μήνυμά του στοὺς ἀνθρώπους
καὶ ποὺ τὸ νόημά του ἀναλλοίωτο
θὰ προσκαλεῖ πάντα τοὺς θνητοὺς
στὸν κύκλο τῶν 'Αθανάτων.

ΟΥΔΕΜΙΑ ΘΡΗΣΚΕΙΑ ΥΨΗΛΟΤΕΡΑ ΤΗΣ ΑΛΗΘΕΙΑΣ

ΣΑΡΑΝΤΟΣ ΠΑΥΛΕΑΣ

Νέο ἐπάγγελμα

Εὐτυχῶς εἶχε πλατυνθεῖ ἡ πολιτεία καὶ πέρασε ὅλα τὰ κοιμητήρια
τῶν κατοίκων της, χριστιανικὰ καὶ μή,
κι ἔτσι γέμιζαν σκόνες ἀπὸ τὶς συγκοινωνίες τὶς ἀστικὲς
οἱ τάφοι τῶν ταξιδεμένων μας στὸ αἰώνιό τους τὸ ταξίδι.
Βρῆκα λοιπὸν δουλειά, νὰ περιποιοῦμαι μαρμαρένια μνήματα,
νὰ τὰ σφουγγαρίζω, νὰ λάμπουν, νὰ ποτίζω τὰ λουλούδια σὰν ἔπιανε
(ξηρασία,
ν' ἀλλάζω τὸ νερὸ στ' ἀνθοδοχεῖα τους, ἔτσι ὅπως
κάνουν τὰ καθὼς πρέπει σπίτια στὰ σαλόνια
τῶν λεγομένων «ζωντανῶν».
Εἶχα λοιπὸν ἕνα νέον ἐπάγγελμα καὶ νὰ σᾶς εἰπῶ,
ἤμουν εὐσυνείδητη ἀπέναντι ὅλων αὐτῶν
τῶν πλούσιων «νεκρῶν»..

Ν. ΧΑΓΕΡ ΜΠΟΥΦΙΔΗΣ

Εἰρήνη

Δὲ θἆναι πάνω ἀπὸ ἐνιὰ χρονῶν. Μικροῦλα,
χλομὴ κι ἀδύνατη. Ἡ κυρά της ποὺ δὲ δίνει
στοὺς ὑπηρέτες θάρρος, τὴ φωνάζει: «Εἰρήνη».
Στὸ χωριό της, τὴ λέγανε Ρηνοῦλα...

Ξυπνάει τὰ χαράματα· Κι ἀρχίζει
ἀμέσως τὶς βαρυὲς δουλιές της. Κολατσίζει —
μαῦρο ψωμὶ ποὺ παίρνουν μοναχὰ γι' αὐτήν, κι ἐλιὲς
ποὔχουν ἀφίσει στὴν κουζίνα ἀπὸ τὰ χτές...—

Τέλος, ὅλοι ξυπνᾶν. Αὐτὴ πηγαίνει
τὸ «γάλα» τους — μπισκότα, μέλι — στὰ «παιδιά».
Σὲ λίγο αὐτὰ τραβᾶν γιὰ τὸ σχολιό τους. Κι αὐτὴ μένει
μὲ τὴν «Κυρία» ποὔχει νεῦρα τρομερά.

Ἀλίμονο ἂν τολμήση νὰ γελάση.
«Ἀναίσθητη!» ἀκούει νὰ τὴ φωνάζη
ἡ κυρία της. «Τεμπέλα!... Τοῦ κόσμου περιγέλιο!»
Ἀπὸ τὰ χείλη της ἔχει χαθεῖ τὸ γέλιο...

Κάποτε, ὅταν εἴτανε πολὺ πολὺ μικρή,
—ὤ, τί εὐτυχισμένη ἐποχή!...—
σὰν εἴτανε ἀκόμα στὸ χωριό,
τὴ στέλνανε κι αὐτήνε στὸ σχολιό.

Καὶ εἶχε μάθει ἐκεῖ τραγούδια ἕνα σωρὸ
μὲ τἄλλα τὰ παιδιά.
Ποῦ νὰ τολμήση τώρα νὰ τὰ θυμηθῆ...
Ποῦ νὰ τολμήση τώρα νὰ πῆ κἄνα σκοπό...
...Τὴ νύχτα μοναχό, πρὶν κοιμηθῆ,
τὰ λέει καμιὰ φορὰ ἀπὸ μέσα της, σιγό.

Τὴν Κυριακὴ μὲ τὸν καλὸ καιρὸ
βγαίνουνε ὅλοι τους, τραβᾶν στὴν ἐξοχή,
(ὁ κύριος, ἡ κυρία, τὰ παιδιὰ «μὲ τὰ καλά τους», τὸ μωρό).
—Τί προετοιμασίες! τί γέλια! τί κακό!—
Αὐτήνε τὴν κλειδώνουν μοναχὴ
μὲς στὴν κουζίνα ἢ στὸ πλυσταριό...

ΣΥΛΛΟΓΗ ΘΕΟΣΟΦΙΚΗΣ ... ΤΗΣ ΑΛΗΘΕΙΑΣ

Καὶ τότε, πῶς ἀλλάζουν ὅλα, Θεέ μου...
Τὰ γόνατά της κι ἡ φωνή της πιὰ δὲν τρέμουν...
Μὲς στὸ σκοτάδι καὶ στὴν ὑγρασία
παίζει, γελάει, κάνει τὴν κυρία...
«Ἀναίσθητο!» φωνάζει στὸ γατί...

Καὶ μὲς στὸ πλυσταριὸ πῶς ἀντηχεῖ
παράξενα ἡ λαχανιασμένη της φωνή...

—Ἐσύ, Θεέ μου, ποὖσαι τόσον ἀγαθός,
κάμε τοὐλάχιστον ὥστε τὴν Κυριακὴ
νἆν' πάντα ὁ καιρὸς καλὸς
γιὰ νὰ τραβᾶν οἱ ἄνθρωποι Σου στὴν ἐξοχή...

ΟΥΔΕΜΙΑ ΘΡΗΣΚΕΙΑ ΥΠΕΡΤΕΡΑ ΤΗΣ ΑΛΗΘΕΙΑΣ

Αἱ Γραφαὶ ὅλων τῶν Θρησκειῶν διδάσκουν ὅτι προσεγγίζομε πρὸς τὴν τελειοποίησι διὰ τοῦ πόνου, μόνον. Γι' αὐτό:

Ὅταν αἰσθάνεσαι καμμιὰ φορὰ πάρα πολὺ ἀδύνατος γιὰ νὰ προχωρήσῃς, παρηγορήσου. Ἀκόμη κι' ἂν ὁ κόσμος ὁλόκληρος φαίνεται νὰ σ' ἐγκαταλείπῃ, θάρρος! Σὲ τέτοιες στιγμὲς τίθεται ὑπὸ δοκιμασίαν ἡ ἀντοχή σου, κι' ἂν ἀνθέξῃς πιστὸς στὰ ἰδανικά σου, καὶ εἶναι ἰδανικὰ ἀληθινὰ πρὸς τὴν Ὑψηλότερη Φύσι μας, δὲν εἶσαι μόνος, ἀλλὰ κάτω ἀπὸ τὴν αἰγίδα τῆς θείας Ἀλήθειας, ἡ ὁποία θὰ σὲ ὁδηγήσῃ, στὸν δέοντα καιρό, στὴ χαρὰ καὶ τὴν εἰρήνη.

Ὅλκοττ

Μαχάτμα Γκάντι

ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟ ΜΗΝΥΜΑ ΑΠΟΦΥΓΗΣ ΤΗΣ ΒΙΑΣ

Ὁ Γκάντι ρώτησε κάποια μέρα ἕναν ἀπ᾽ τοὺς συνομιλητάς του πῶς φανταζόταν τὴν μέλλουσα ἀνεξαρτησία τῆς Ἰνδίας; «Θὰ πρέπει νἄχωμε τὸ Ναυτικό μας, τὸν στρατό μας, νἄχωμε τὴ δική μας δόξα, ἀπάντησε. Καὶ τότε ἡ φωνὴ τῆς Ἰνδίας θ᾽ ἀντηχήση στὸν κόσμον ὁλόκληρο».

«Μὲ ἄλλα λόγια, ἀπάντησε ὁ Γκάντι, ἐπιθυμεῖτε τὴν ἀγγλικὴ διοίκησι χωρὶς τοὺς Ἄγγλους. Θέλετε τὴν φύσι τῆς τίγρης χωρὶς τὴν τίγρη. Θὰ κάνατε τὴν Ἰνδία ἀγγλική; Δὲν εἶναι τέτοια ἡ ἀνεξαρτησία ποὺ ἐπιθυμῶ. Ἡ ἐθνικιστικὴ Ἰνδία, δὲν πρέπει νὰ εἶναι φιλοπόλεμη. Ἡ ἐλπίδα μου εἶναι νὰ ἀπολύσω τὸν ἰνδικὸ στρατὸ καὶ νὰ χρησιμοποιήσω ὅλη τὴν ἐξουσία τῆς ἐθνικῆς κυβερνήσεως γιὰ νὰ φέρω τὴν εἰρήνη στὸν κόσμο».

Σ᾽ ὅλη του τὴ ζωή, ὁ Γκάντι, στάθηκε ἕνας ἀπόστολος τῆς εἰρήνης. Ὄχι μιᾶς εἰρήνης περιστασιακῆς συνοδευόμενης ἀπὸ ἐντάσεις, ἀλλὰ τῆς εἰρήνης τῆς ψυχῆς. Ἐκείνης τῶν δικαίων, ποὺ ζοῦν σύμφωνα μὲ τὴν συνείδησί τους.

Ἕνας ἀπὸ τοὺς σκοποὺς τοῦ Γκάντι, ἦταν, ὡς φαίνεται, νὰ ἐλευθερώση τὴ χώρα του ἀπὸ τὸν βρεταννικὸ πολιτικὸ ζυγό. Πραγματικὰ θέλησε νὰ ἀντιδράση στὴν σύγκρουσι ἑνὸς πολιτισμοῦ ξένου πρὸς τὸν δικό του. Ὁ Γκάντι εἶχε μεγάλη δυσπιστία ὡς πρὸς τὸν δυτικὸ βιομηχανικὸ πολιτισμό. «Ἡ Δύσις ἐπραγματοποίησε τὴν αἴγλη χωρὶς τὴν σοφία, τὴν ἰσχὺ δίχως τὴν συνείδησι, ἔλεγε. Γνωρίζει περισσότερο τὴν τέχνη τοῦ πολέμου παρὰ τὴν τέχνη τῆς εἰρήνης. Εἶναι ἕνας κόσμος ποὺ ἔχει πολλοὺς ἐπιστήμονες, μὰ ὄχι ἀνθρώπους τοῦ Θεοῦ».

Καὶ ὅμως ὁ Γκάντι δὲν ἦταν κατὰ βάθος ἐχθρικὸς πρὸς τὴν βιομηχανοποίησι. Ὅταν τὸ 1924 τὸν ρώτησαν ἂν ἦταν ἀντίθετος σ᾽ ὅλες τὶς μηχανές, ἀπάντησε:

«Πῶς μπορῶ νὰ εἶμαι ἀντίθετος; Τὸ σῶμα μας εἶναι ἕνα λεπτὸ μηχάνημα. Τὸ ροδάνι εἶναι μιὰ μηχανή. Μιὰ μικρὴ ὀδοντογλυφίδα, ἐπίσης. Σ᾽ ἐκεῖνο ποὺ εἶμαι ἀντίθετος, εἶναι στὴν τρέλλα τῶν μηχανῶν, καὶ ὄχι στὶς μηχανὲς τὶς ἴδιες».

Ἡ τρέλλα τῶν μηχανῶν γιὰ τὸν Γκάντι ἦταν ἡ ἐνόχλησις τῆς μεγάλης παραγωγῆς, ἡ διασπάθισις προϊόντων ποὺ ξεχείλιζαν στὶς ἀγορές, ἡ διάπλασις τοῦ πλήθους μὲ τὴν προπαγάνδα καὶ τὴν δημοσιότητα. Ἡ τρέλλα τῶν μηχανῶν, τέτοια ποὺ ἦταν καὶ ἐλυμαίνετο τὴν Ἀμερικὴ καὶ τὴν Εὐρώπη, ἐσήμαινε κατὰ τὸν Γκάντι

τὴν ὑποταγὴ τοῦ ἀνθρώπου σὲ οἰκονομικοὺς σκοπούς. Τὸ ἔθνος ἦταν ἕνα γιγάντιο μηχανουργεῖο. Ὁ ἄνθρωπος δὲν ἦταν πιὰ παρὰ ἕνας ἐργάτης, τὸν ὁποῖον συνεχῶς παραβίαζαν: Βία στὶς ἐλευθερίες του, βία στὸ δικαίωμά του γιὰ μόρφωσι (ἡ τεχνικὴ ἐκπαίδευσις ποὺ ἀντικαθιστᾶ τὴν κουλτούρα), βία στὶς πεποιθήσεις του (τοῦ ἀπηγορεύετο νὰ ζῆ σύμφωνα μὲ τὴ συνείδησί του). Τὸ βιομηχανικὸ Κράτος κατάντουσε μοιραῖα ὁλοκληρωτικό, καὶ ἡ ἀνάγκη νὰ ἐξευρεθοῦν ἀκατάπαυστα νέες διέξοδοι καὶ καινούργιες πρῶτες ὕλες τὸν προσανατόλιζε πρὸς ἕναν ἰμπεριαλισμὸ ὅλο καὶ πιὸ ἀπαιτητικὸ καὶ κατὰ συνέπεια πρὸς τὸν μιλιταρισμὸ καὶ τὴν βία.

Αὐτὴ τὴ μορφὴ τοῦ πολιτισμοῦ ὁ Γκάντι τὴν ἀποστρεφόταν καὶ δὲν τὴν ἤθελε κατ᾽ οὐδένα λόγο γιὰ τὴν Ἰνδία. Καὶ γιὰ νὰ ξεφύγη ἀπ᾽ αὐτὸ ἐξεθείασε μιὰν ὁλοκληρωτικὴ μετατροπὴ τῶν «σκοπῶν ἀναπτύξεως».

«Πρὶν τελειοποιήσωμε τὶς μηχανές, ἔλεγε, ἂς ἐνθαρρύνωμε τὴν πνευματικὴ καὶ ἠθικὴ πρόοδο τῶν ἀνθρώπων».

«Οἱ ἄνθρωποι θἄπρεπε ν᾽ ἀναζητήσουν ὄχι μεγαλύτερα πλούτη, ἀλλὰ πιὸ ἁπλὲς ἡδονές· ὄχι μεγαλύτερη τύχη, ἀλλὰ μιὰ βαθύτερη εὐτυχία. Θἄπρεπε νὰ κάμουν σὰν πρώτη κατάκτησι, τὴν κατάκτησι τοῦ ἑαυτοῦ των, καὶ νὰ τιμηθοῦν μὲ τὶς ἤρεμες ἀναζητήσεις τῆς εἰρήνης». Ὅμως, ἡ μετατροπὴ αὐτὴ δὲν μπορεῖ νὰ ἐπέλθη μὲ μιὰν ἁπλῆ ἀλλαγὴ τῆς κοινωνικῆς συστάσεως.

«Δὲν εἶναι ἡ κοινωνικὴ ἐπανάστασις ἐκείνη ποὺ μπορεῖ νὰ δημιουργήση ἕναν καινούργιον ἄνθρωπο, ἀλλὰ ἕνας νέος τύπος ἀνθρώπου ποὺ μπορεῖ νὰ φέρη τὴν κοινωνικὴ ἐπανάστασι. Τὸ μέλλον λοιπὸν ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὶς προσπάθειες ποὺ θὰ κάμη τὸ ἄτομο γιὰ νὰ χειραφετηθῆ ἀπὸ ἕναν κόσμο ποὺ τὸ διαφθείρει: προσπάθεια διορατικότητος γιὰ νὰ ξαναμάθη νὰ κρίνη, ἔξω ἀπὸ τὰ ἐκ παραδόσεως κοινωνικὰ πλαίσια, σύμφωνα μὲ τὴν συνείδησί του· προσπάθεια γιὰ νὰ κυριαρχήση στὶς ἀδυναμίες του τὶς φυσικὲς καὶ ἠθικὲς (ὁ Γκάντι κατώρθωσε νὰ ἐπικρατήση στὰ ἔνστικτά του μὲ τὴ νηστεία καὶ τὴν προσευχή)· προσπάθεια, τέλος, γιὰ νὰ ζήση σύμφωνα μὲ τὴν δικαιοσύνη: «Τὴν μόνη ὑποχρέωσι ποὺ ἔχω τὸ δικαίωμα ν᾽ ἀποδεχθῶ, εἶναι νὰ κάνω, κάθε στιγμή, αὐτὸ ποὺ νομίζω δίκαιο».

Καὶ τότε ὁ ἄνθρωπος θὰ εἶναι ἕτοιμος νὰ πραγματοποιήση μιὰ δίκαιη κοινωνικὴ δρᾶσι. Θὰ μπορέση, χωρὶς βία, νὰ δημιουργήση βαθμιαῖα, μιὰ καινούργια κοινωνία, μιὰ νέα ἀνθρωπότητα.

Ἕνας συνομιλητὴς τοῦ Γκάντι ἔλεγε ὅτι ἡ διδασκαλία του ἦταν πολὺ ἰδεαλιστική.

«Δὲν μποροῦμε ν᾽ ἀνυψώσωμε τὸ ἠθικὸ ὄν, εἶπε. Οὐδέποτε συνέβη κάτι παρόμοιο. Ἀλλὰ τὸ νὰ πιστέψωμε ὅτι ἐκεῖνο ποὺ δὲν ἔγινε ποτέ, δὲν μπορεῖ νὰ συμβῆ, εἶναι σὰν ν᾽ ἀποδεικνύωμε ὅτι δὲν πιστεύομε στὴν ἀξιοπρέπεια τοῦ ἀνθρώπου».

Οἱ φιλόσοφοι τῆς Ἀρχαιότητος ἢ τοῦ ΙΗ΄ γαλλικοῦ αἰῶνος, δὲν κατώρθωσαν νὰ μεταμορφώσουν τὴν κοινωνία, γιατὶ περιω-

ρίσθηκαν στὸ νὰ ἐμπνεύσουν νόμους. Ἡ λογικὴ καταντᾶ γράμμα νεκρό, ὅταν δὲν ἀνυψώνεται πάνω στὰ φτερὰ τῆς πίστεως. Ἀλλὰ εἶναι πάντα δυνατὴ ἡ πνευματικὴ ἀναγέννησις.

Αὐτὸ ἀπέδειξε ὁ Γκάντι ἐλευθερώνοντας τὸν ἑαυτό του ἀπ' τὶς κοινωνικὲς καταπιέσεις καὶ φέρνοντας τὸν ἰνδικὸ λαὸ σὲ μιὰ νέα μορφὴ ἀντιστάσεως ποὺ ὠνόμασε «Satyagraha» δηλ. δύναμι τῆς ἀγάπης καὶ τῆς ἀλήθειας.

Ἕνα ἀπέραντο ἔργο περίμενε τοὺς μαθητὰς τῆς Satyagraha. Σ' ἕνα ὡραῖο βιβλίο («Ἡ ζωὴ τοῦ Μαχάτμα Γκάντι») ἀπ' τὸν Λούις Φίσερ, θὰ βροῦμε τὴν λεπτομερῆ ἀνάλυσι τῆς θαυμάσιας αὐτῆς ἀνθρώπινης περιπέτειας ποὺ ὡδήγησε τὸν Γκάντι ἀπὸ τὸ μικρὸ χωριό του Πορμπανδάρι, στὴν δυτικὴ πλευρὰ τῆς Ἰνδίας, στὴ Νότιο Ἀφρική, ὅπου ἔμεινε εἴκοσι χρόνια, καὶ τέλος, στοὺς δρόμους τῶν Ἰνδικῶν Πολιτειῶν, ὅπου ἐπέτυχε νὰ κινητοποιήση τριακόσια ἑκατομμύρια Ἰνδῶν μὲ διαφορετικὲς γλῶσσες καὶ θρησκεῖες, καὶ νὰ τοὺς ὑπεγείρη—διὰ τῆς πίστεως— σ' ἕνα ἐπίπεδο ὑπεράνθρωπο θάρρους, ἀγάπης καὶ ἀπαρνήσεως.

Μερικοὶ ἔλεγαν ὅτι ἡ ἀπάρνησις αὐτὴ ἦτανε μιὰ ἐκδήλωσις ἀδυναμίας. «Στὰ μάτια τοῦ Θεοῦ, μόνον ἡ ἁμαρτία ἐξευτελίζει», ἀπαντοῦσε ὁ Γκάντι καὶ συγκράτησε τὸ πνεῦμα τοῦ «πλήθους» σὲ μιὰ σταθερότητα μὴ βίας, ἀντιτασσόμενος σὲ κάθε μορφὴ ἀδικίας μὲ τὴν πολιτικὴ ἀντίστασι. «Ἡ πολιτικὴ ἀντίστασις, ἔγραφε ὁ Γκάντι, εἶναι μιὰ δύναμις πού, ἂν γινότανε παγκόσμια, θ' ἀναστάτωνε τὰ κοινωνικὰ ἰδεώδη καὶ θὰ ἔθετε τέρμα στὸν δεσποτισμὸ καὶ τὸν μιλιταρισμό, κάτω ἀπ' τοὺς ὁποίους στενάζουν τὰ δυτικὰ ἔθνη καταπιεζόμενα μέχρι θανάτου (τὸ κείμενο τοῦτο γράφτηκε τὸ 1914).

Ὁ Γκάντι ἀνέλαβε ἕνα γιγάντιο πρόγραμμα ἀνακαινίσεως τῆς Ἰνδίας. Αὐτὸ ποὺ πραγματοποίησε καὶ ἄλλοι θὰ μποροῦσαν νὰ τὸ κάμουν σὲ ὁποιαδήποτε χώρα, ἂν ἐφήρμοζαν τὶς ἴδιες μεθόδους.

Ὁ πρῶτος του σκοπός, καθὼς εἴπαμε, ἦταν νὰ ἐπιτύχη τὴν ἀνεξαρτησία τῆς πατρίδας του. Ἀλλὰ συγχρόνως σκεπτόταν νὰ δημιουργήση ἕνα ἔθνος ἑνωμένο, νὰ καταργήση τὶς διαιρέσεις τῶν τάξεων, νὰ ἀξιοποιήση τὸ ἔδαφος, νὰ ἀξιοποιήση τὰ χωριά, νὰ μετατρέψη τὴν ἐκπαίδευσι. Πράγματι ὁ Γκάντι ἀντιμετώπισε πάντα τὸ σύνολο τοῦ ἐκπληρουμένου ἔργου, χωρὶς νὰ παραμελήση καμμιὰ ἀπ' τὶς πολλαπλὲς ὄψεις του. Ἔτσι βρισκόταν συνεχῶς σὲ ἐπαφὴ μὲ τὸν πληθυσμό. Ἔζησε ἀνάμεσα στὸ λαό, ντύθηκε ὅπως αὐτός, τρώγοντας σὰν αὐτόν, ἔχοντας τὴν καθημερινὴ φροντίδα. Κι' ἐνῶ τὸ γόητρό του βρισκόταν στὸ ζενίθ, ἐξακολουθοῦσε ν' ἀπαντᾶ στὰ γράμματα τοῦ φτωχοῦ λαοῦ. Μεριμνοῦσε στὴν ἐκλογὴ τοῦ συζύγου γιὰ μιὰ κοπέλλα, γιὰ τὰ λαχανικὰ ποὺ ἔλλειπαν στὴν διατροφή, γιὰ τὴν περίθαψι ἑνὸς ἀρρώστου. Κατ' αὐτόν, δὲν ἔπρεπε νὰ εἶναι κανεὶς πάνω ἀπὸ τοῦτα τὰ μικροπράγματα ποὺ ἀποτελοῦν τὴ ζωή.

Αὐτὸς λοιπὸν ὁ ἁπλὸς ἄνθρωπος ἀντιστάθηκε στὴν ἀποικιακὴ ἐξουσία. Παρέσυρε ἑκατομμύρια

ἄνδρες καὶ γυναῖκες μπροστὰ στὶς γραμμὲς τῶν ὁπλισμένων μὲ μυδραλιοβόλα καὶ τουφέκια στρατιωτῶν. Ὁμοβροντίες ἀντήχησαν. Ἄνθρωποι ἔπεσαν. Μὰ τί νὰ γίνῃ, ὅταν ἕνας ὁλόκληρος λαὸς ξεσηκώνεται ἐν ὀνόματι τῆς δικαιοσύνης; Οἱ φυλακὲς πλημμύρισαν ἀπὸ ἐθελοντὲς φυλακισμένους («ἡ φυλακὴ εἶναι ναός, ἔλεγε ὁ Γκάντι, ἀφοῦ ἐκεῖ προσεύχομαι») καὶ τελικά, οἱ δυνάμεις τῆς τάξεως ξεγείλισαν, ἡ κρατικὴ μηχανὴ παρέλυσε, ἡ Ἰνδία θεωρήθηκε μὴ διοικήσιμη καὶ ἡ ἀνεξαρτησία τῆς δόθηκε.

Ὁ Γκάντι ἀνέλαβε ἀκόμα νὰ κάμῃ μιὰ «νηστεία διαρκείας μέχρι θανάτου» γιὰ νὰ καταργήσῃ ἕνα κείμενο τοῦ Νόμου ποὺ ἔθιγε τοὺς παρίες. Ἡ νηστεία διήρκεσε ἕξη μέρες. Ἀναστάτωσε τόσο βαθειὰ τὸν λαό, ὥστε ἡ ἀκαμψία τόσων αἰώνων αὐτοῦ τοῦ ταμποὺ φάνηκε νὰ καταρρέῃ διὰ μιᾶς. Μιὰ πνοὴ ἐξαγνισμοῦ ἐσάρωσε τὸν τόπο. Προσκάλεσαν τοὺς παρίες νὰ φᾶνε στὸ τραπέζι τους. Οἱ ναοὶ τοὺς δέχτηκαν. Γάμοι ἔγιναν ἀνάμεσα στὶς τάξεις. Καὶ ὅταν ἱκανοποίησαν τὸν Γκάντι, τὸ δόγμα αὐτὸ ποὺ εἶχε κάνει σκλάβους ἑκατομμύρια ἀνθρώπους, δὲν εἶχε πιὰ τὴν δημόσια ἐπιδοκιμασία.

Θὰ μπορούσαμε ν᾿ ἀναφέρωμε ἄπειρα παραδείγματα τοῦ σεμνοῦ καὶ θεαματικοῦ ἔργου ποὺ ἐξεπλήρωσε ὁ Γκάντι.

Ἡ εἰλικρίνειά του, ἡ ἁπλότητα καὶ ἡ καλωσύνη ἦταν τέτοιες ποὺ δὲν μποροῦσε κανεὶς νὰ τοῦ ἀντισταθῇ. Ἀναμόρφωσε τὴν Ἰνδία, γιατὶ εἶχε ἐμπιστοσύνη στὸν ἄνθρωπο. Πίστευε στὴν ἱκανότητά του γιὰ καλυτέρευσι, καὶ τὰ γεγονότα ἀπέδειξαν ὅτι εἶχε δίκηο. Μπόρεσε ν᾿ ἀναζωογονήσῃ τὴν πνευματικὴ φωτιὰ ποὺ εἶναι κρυμμένη μέσα σ᾿ ὅλα τὰ ἀνθρώπινα ὄντα.

«Ὅποιος δὲν ἐξασκεῖ τὴν δικαιοσύνη καὶ δὲν ἀγαπᾶ τὸν ἀδελφό του, δὲν εἶναι τοῦ Θεοῦ». Ὅλες οἱ θρησκεῖες, ἔλεγε ὁ Γκάντι, εἶναι στὴν οὐσία τους, ἡ ἐκδήλωσις τοῦ ἴδιου πνεύματος. Ποικίλουν μόνο ἀνάλογα μὲ τὰ τυπικά τους, κατὰ τὸν ἴδιο τρόπο ποὺ ἁπλώνονται ἐδῶ κι᾿ ἐκεῖ τὰ κλαδιὰ τοῦ ἴδιου δέντρου. Ἄρα, τὸ πνεῦμα τῆς ἀλήθειας καὶ τῆς ἀγάπης εἶναι παγκόσμιο, ὅσο—ἀλλοίμονο!—καὶ ἡ ὑποκρισία. Διότι τελειωτικά, ἡ αἰτία ὅλων τῶν κακῶν, ἡ ρίζα τόσων διαφωνιῶν ἀνάμεσα στοὺς ἀνθρώπους δὲν εἶναι συμφυὴς οὔτε μὲ τὶς φυλές, οὔτε μὲ τοὺς πολιτισμούς, οὔτε μὲ τὶς θρησκεῖες. Ἁπλῶς γεννιέται —καὶ τοῦτο εἶναι φανερὸ στὴ Δύσι - ἀπ᾿ τὸν διαχωρισμὸ τῶν πράξεων καὶ τῶν πεποιθήσεων. Ἂν ὁ καθένας προσπαθοῦσε νὰ ζήσῃ ἔντονα σύμφωνα μὲ τὴν πίστι του, θὰ ξεπερνοῦσε τὸ στενὸ πλαίσιο τῶν δογμάτων καὶ τῶν τυπικῶν. Θὰ ζοῦσε κατὰ πνεῦμα καὶ θὰ συναντοῦσε ὡς ἐκ τούτου τοὺς πιστοὺς ὅλων τῶν ὁμολογιῶν ἢ καὶ χωρὶς ὁμολογία. Θὰ οἰκοδομοῦσαν ἀτομικὰ καὶ παρ᾿ ὅλα αὐτὰ ὅλοι μαζὶ τὴν βασιλεία τῆς εἰρήνης πάνω στὴ Γῆ, τὴν βασιλεία τοῦ Θεοῦ.

Τέτοιο στάθηκε τὸ πνευματικὸ μήνυμα τοῦ Μαχάτμα Γκάντι.

Μετάφρ. ΚΑΤΙΝΑΣ ΦΡΑΓΚΟΥ

ΘΕΟΣΟΦΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΥΠΕΡΤΕΡΑ ΤΗΣ ΑΛΗΘΕΙΑΣ

Η ΘΑΝΑΤΙΚΗ ΠΟΙΝΗ νὰ καταργηθῆ;

ΝΑΙ— Εἰσηγεῖται ὁ πρώην ὑπουργὸς κ. Δημ. Βρανόπουλος

ΝΑΙ καὶ ΟΧΙ— Ἡ Κοινωνικὴ ἀπήχησις

ΕΙΣ ΤΗΝ ΒΟΥΛΗΝ ἐκκρεμεῖ — καὶ φαίνεται ὅτι δὲν θὰ συζητηθῆ πρὸ τῆς ἀνανεώσεως τῆς ἐθνικῆς συνελεύσεως διὰ τῶν ἐπικειμένων ἐκλογῶν — πρότασις νόμου τοῦ βουλευτοῦ καὶ πρώην ὑπουργοῦ κ. Δημητρίου Βρανοπούλου περὶ καταργήσεως τῆς θανατικῆς ποινῆς.

Πρόκειται περὶ θέματος κοινωνικοῦ, τὸ ὁποῖον εἶχεν ἀποτελέσει παλαιότερα, προγραμματικὴν ἐπιδίωξιν μερικῶν προοδευτικῶν ρευμάτων καὶ ὀργανώσεων, ὅπως τῆς «ὁμάδος τῶν κοινωνιολόγων», διαφόρων «ἐργατικῶν ἑνώσεων» καὶ «γυναικείων ὀργανώσεων», τῆς «Δημοκρατικῆς Ἑνώσεως» ἀλλὰ καὶ τοῦ εἰδικῶς συσταθέντος «Συνδέσμου διὰ τὴν κατάργησιν τῆς θανατικῆς ποινῆς», κυρίως ὑπὸ μελῶν τῆς Θεοσοφικῆς Ἑταιρίας.

Ἡ ἀνακίνησίς του αὐτὴν τὴν στιγμήν, δὲν προσελκύει βέβαια τὴν προσοχὴν τῆς κοινῆς γνώμης, ἡ ὁποία εἶναι σχεδὸν ἐξ ὁλοκλήρου ἀπορροφημένη ἀπὸ τὰ φλέγοντα καὶ ὀξύτατα προβλήματα ἐσωτερικῆς πολιτικῆς ζωῆς καὶ ἐξελίξεως, τὰ ὁποῖα ἔχει γεννήσει ἡ πολιτικὴ κρίσις. Διότι ἡ κατάργησις τῆς θανατικῆς ποινῆς, εἶναι ἀπὸ τὰ κοινωνικὰ ἐκεῖνα προβλήματα, ποὺ ἡ συζήτησίς των καὶ ἡ ἀντιμετώπισίς των, προϋποθέτουν μίαν ὡρισμένην ψυχολογίαν γαλήνης εἰς τὴν χώραν, μίαν ἠρεμίαν τῶν πνευμάτων καὶ τῶν συνειδήσεων, καθὼς καὶ μίαν σχετικὴν ἄνοδον τῆς πολιτιστικῆς στάθμης καὶ τοῦ αἰσθήματος τῆς κοινωνικῆς εὐθύνης.

Ἐξ ἄλλου, σήμερον, εἶναι γεγονὸς ὅτι ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν φρικαλέων ἐγκλημάτων, ὅπως ὁ στραγγαλισμὸς τῆς παιδίσκης τῶν Πατρῶν, τὰ ἐγκλήματα εἰς τὸ δάσος Σέϊχ-Σού, καὶ ἄλλα, ἔχει τονωθῆ ἡ ἐντύπωσις τῆς κοινῆς γνώμης περὶ τῆς ἐσχάτης τῶν ποινῶν, ἂν ὄχι ὡς ἀνασταλτικοῦ τοῦ ἐγκλήματος μέσου, τουλάχιστον ὡς δικαίας ἀνταποδόσεως.

Μὲ τὴν εὐκαιρία τῆς προτάσεως τοῦ κ. Βρανοπούλου, ἀθηναϊκὴ ἐφημερὶς ἐνήργησε μικρὴ ἔρευνα διὰ τὰς ἀντιδράσεις τῆς κοινῆς γνώμης, μὲ ἐρωτήσεις ποὺ ἐτέ-

θησαν σὲ πολίτας διαφόρων τάξεων. Αἱ δοθεῖσαι ἀπαντήσεις ἦσαν:

ΕΝΑΝΤΙΟΝ τῆς καταργήσεως:

— Δόϊκας Παῦλος (ἐφοριακὸς ὑπάλληλος, Ἀτθίδων 20, Καλλιθέα) : Ὄχι, δὲν πρέπει νὰ καταργηθῇ. Πιστεύω ὅτι θὰ ὑπάρξη αὔξησι τῶν ἐγκλημάτων μέ ἀποτέλεσμα ἡ θανατικὴ ποινὴ νὰ ξαναγίνη νόμος τοῦ κράτους.

— Ἀθανασίου Νικ. (ἰδιωτικὸς ὑπάλληλος, Ἐθν. Μακαρίου 66, Ἡλιούπολις) : Ὄχι, νὰ μὴ καταργηθῇ.

— Καρπούζης Δημ. (ἐμπορορράπτης, Πανεπιστημίου 42) : Ὄχι. Μετὰ ἀπὸ ἕνα τέτοιο νόμο, θὰ αὐξηθοῦν τὰ ἐγκλήματα σὲ βαθμὸ ποὺ ἀκόμη δὲν μποροῦμε νὰ φαντασθοῦμε.

— Φραγκούδη Ζωὴ (δημ. ὑπάλληλος, Ἀθηνᾶς καὶ Κέκρωπος, Καλλιθέα) : Ὑπάρχουν ὡρισμένες κατηγορίες ἐγκλημάτων γιὰ τὰ ὁποῖα δὲν θὰ πρέπει νὰ καταργηθῇ ἡ θανατικὴ ποινή. Τὰ ἀποτελέσματα θὰ εἶναι ἀντίθετα ἀπ' ὅ,τι τὰ περιμένουμε.

—Φράγκος Ἀποσ. (γεν. γραμματεὺς τοῦ Ἐπιστημονικοῦ Ὁμίλου Ἐρευνῶν τοῦ Διαστήματος) : Ὄχι, νὰ μὴ καταργηθῇ. Σήμερα περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλη ἐποχή, τὰ ἤθη ἔχουν «ἀγριέψει» καὶ ὑπάρχουν ἄμεσοι κίνδυνοι νὰ αὐξηθῇ ἡ ἐγκληματικότης

ΥΠΕΡ τῆς καταργήσεως

— Δημ. Σταθόπουλος (δικηγόρος) : Νὰ καταργηθῇ. Βρισκόμαστε σὲ μιὰ ἐποχὴ ποὺ ἡ «πληρωμὴ» τοῦ ἐγκλήματος δὲν πρέπει νὰ εἶναι τὸ αἷμα. Ἔτσι ξαναγυρίζουμε δεκάδες χρόνια πίσω, χωρὶς νὰ προσθέτουμε τίποτα στὴν ἀνθρώπινη κοινωνία.

— Παπαζάχος Α. (ἐπιμελητὴς Σεισμολογικοῦ Ἰνστιτούτου τοῦ Ἀστεροσκοπείου Ἀθηνῶν) : Πρέπει νὰ καταργηθῇ. Προσωπικὰ πιστεύω ὅτι τὸ ἔγκλημα καὶ ὁ ἄνθρωπος ἔχουν κληρονομικὸ σύνδεσμο μεταξύ τους, ἄρα σὲ πολλὲς περιπτώσεις δὲν ὑπάρχει ὑπευθυνότης. Ἄλλωστε, ὑπάρχουν τόσες ἄλλες αὐστηρὲς ποινὲς γιὰ τὴν τιμωρία τῶν ἐνόχων.

— Λιακατᾶς Λ. (ὑποδιευθυντὴς Τεχνικῶν Ὑπηρεσιῶν ΑΤΕ) : Εἶμαι ἐναντίον τῆς θανατικῆς ποινῆς καὶ νομίζω ὅτι πρέπει νὰ καταργηθῇ. Ἄλλωστε, δὲν ἔχουν οἱ ἁρμόδιοι παρὰ νὰ δοῦν τὰ ἀποτελέσματα μιᾶς δοκιμαστικῆς περιόδου. Πιστεύουμε ὅτι σήμερα οἱ ἄνθρωποι ἔχουν γίνη, παρὰ τὶς ἀντίθετες γνῶμες πολλῶν, πιὸ εὐαίσθητοι, ὥστε οἱ κοινωνίες νὰ εἶναι εὔκολον νὰ τοὺς ἀντιμετωπίσουν μὲ καλύτερο τρόπο. Τὰ ἰσόβια δεσμὰ μποροῦν νὰ καλύψουν τὴν θανατικὴ ποινή.

— Σκορδίλης Μιχ. (Κεντρικὴ Λαχαναγορὰ Ἀθηνῶν, Γρ. 18) : Νὰ καταργηθῇ.

— Βλαχόπουλος Στέλιος (πολιτικὸς ἐπιστήμων, ὑπάλληλος τοῦ Κεντρικοῦ ΙΚΑ Ἀθηνῶν) : Ἡ θανατικὴ ποινὴ πρέπει νὰ καταργηθῇ, ἀρκεῖ νὰ βρεθοῦν τὰ κατάλληλα ἀσφαλιστικὰ μέτρα τὰ ὁποῖα θὰ ἐπαναφέρουν στὴν κοινωνία τοὺς ἐγκληματίες σωφρονισθέντες. Διαφορετικὰ ἡ θανατικὴ ποινὴ παίζει τὸ ρόλο

τῆς κατασταλτικῆς ἀπειλῆς.

— Λυμπερόπουλος Χρ. (Φοιτητὴς Θεολογικῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν) : Ὀφθαλμὸν, ἀντὶ ὀφθαλμοῦ; Πρέπει νὰ καταργηθῆ ἡ θανατικὴ ποινή. Διαφέρει ἡ Δικαιοσύνη ἀπὸ τὴν ἐκδίκησι. Ὁ θάνατος μόνο ἐκδίκησι εἶναι. Καὶ φυσικά, ἡ πιὸ χειρότερη.

ΥΠΕΡ μέσης λύσεως ἢ ἐπιφυλακτικοί:

— Ὀλύμπιος Κ. (διευθυντὴς Ἀνωτέρας Σχολῆς Ναυπηγῶν Ἀθηνῶν) : Πρέπει νὰ καταργηθῆ, ἐκτὸς φυσικὰ τῶν περιπτώσεων ἐκείνων ποὺ τὸ ἔγκλημα εἶναι εἰδεχθές.

— Κωνσταντινίδης Παν. (ἐπίτιμος εἰσαγγελεὺς Ἐφετῶν) : Πρέπει νὰ βρεθῆ ἕνας μέσος ὅρος. Θὰ μπορούσαμε νὰ καταργήσουμε τὴν θανατικὴ ποινή, μὲ τὸν ὅρο ὅμως, νὰ ἐξασφαλισθῆ ἡ ἐκτέλεσι τῆς ποινῆς μέχρι τὸ τέλος της. Γιατὶ σήμερα καμμιὰ ποινὴ—20—25 χρόνων φυλάκισις — δὲν ὑπάρχει στὴν πραγματικότητα. Μετὰ ἀπὸ 7 — 8 χρόνια, μὲ τὶς «χάρες», «ἀσθένειες» κλπ., οἱ ἐγκληματίες εἶναι ἐλεύθεροι. Συμφωνῶ νὰ περιορισθῆ γιὰ ὡρισμένα ἀδικήματα.

— Γιαννόπουλος Γ. (γεν. διευθυντὴς Ταχυδρομικῆς Ἐκμεταλλεύσεως) : Θὰ πρέπει κανεὶς νὰ ἐξετάση τὴν πορεία τῆς ἐγκληματικότητος στὴ χώρα μας, πρὶν πῆ τὴν γνώμη του. Ὑπάρχουν ὅμως καὶ παραδείγματα ξένων κρατῶν ποὺ ἐνῶ εἶχαν καταργήσει τὴν θανατικὴ ποινή, σκέπτονται νὰ τὴν ἐπαναφέρουν. Τὰ ἀνθρωπιστικὰ μέσα, πολλὲς φορές, δὲν φέρνουν ἀποτελέσματα.

Ἐκ τῆς ἀπηχήσεως εἰς τὸν τύπον, βάσει τῶν δημοσιευθέντων σχολίων, ἐνισχύεται ἡ ἄποψις τῆς καταργήσεως τῆς ἐσχάτης τῶν ποινῶν, ἀμέσως μὲν εἰς τὰ πολιτικὰ ἀδικήματα, προοδευτικῶς δὲ καὶ εἰς ἄλλα.

Δὲν ὑπάρχει καμμία ἀμφιβολία — ἐτονίσθη εἰς μακροσκελὲς ἄρθρον τῆς «Μάχης» —ὅτι ἡ κατάργησις τῆς θανατικῆς ποινῆς ἀποτελεῖ πάγιον καὶ ὑψηλὸν αἴτημα τῆς κοινωνίας, τὸ ὁποῖον ἔχει τὴν πηγήν του εἰς τὰς ἀνθρωπιστικὰς ἀρχάς, ποὺ ἀποτελοῦν τὴν πεμπτουσίαν τοῦ πολιτισμοῦ μας. Ἀνήκει εἰς τὰ ἰδεώδη μιᾶς πολιτισμένης κοινωνίας, ἡ ἀνθρωπιστικὴ μεταχείρισις ὅλων τῶν ἀνθρωπίνων πλασμάτων καὶ ἐκείνων, ποὺ ἐγκληματοῦν ἐναντίον της, ἀκόμη καὶ ἐκείνων ποὺ ἀποδεικνύονται, καθ' ἕξιν, θηριώδεις καὶ ἀθεράπευτοι ἐγκληματίαι. Ἡ ἐγκληματολογία, ἡ ποινικὴ ἐπιστήμη, ἡ κοινωνιολογία, ἡ ψυχοβιολογία, ὅλαι γενικῶς αἱ ἐπιστῆμαι ποὺ ἀσχολοῦνται μὲ τὴν προέλευσιν, ἐξέλιξιν καὶ διαμόρφωσιν τοῦ κοινωνικοῦ ἀτόμου, καταλήγουν εἰς τὸ συμπέρασμα, ὅτι εἰς ὅλας ἀνεξαιρέτως τὰς περιπτώσεις τῶν ἐγκληματιῶν, καὶ τῶν πλέον εἰδεχθῶν, ποὺ ἐκτελοῦν τὰ φρικαλέα κακουργήματά των ἐν ψυχρῷ, μὲ πανοῦργον δολιότητα καὶ κυνικὸν ὑπολογισμόν, ὑπάρχει πάντοτε ἕνα μικρόν, ἀπειροελάχιστον ἔστω «ποσοστὸν ἀνευθύνου», τὸ ὁποῖον εὑρίσκεται εἰς τὰ κατάβαθα τῆς ψυχοσυνθέσεως τοῦ ἀ-

τόμου, εἰς τὰ κοινωνικά του βιώματα καὶ εἰς τὰς ἀνεξερευνήτους πάντοτε κληρονομικὰς ἐπιβαρύνσεις. Τὸ ἐλάχιστον αὐτὸ στοιχεῖον τοῦ «ἀκαταλογίστου», αὐτὸ ποὺ ὑπάρχει καὶ διαφεύγει ἀπὸ τὸν ἔλεγχον ὅλων τῶν ἀνθρωπίνων πλασμάτων καὶ τῶν πλέον ἰσχυρῶν, πρέπει «θεωρητικῶς» νὰ θεωρεῖται ἀρκετόν, διὰ νὰ μὴ ἐπιβάλλεται, ποτὲ σὲ κανένα ἡ ἀνεπανόρθωτος ποινή, ποὺ προϋποθέτει τὸν πλήρη, ἄνευ σκιᾶς, καταλογισμὸν τῆς εὐθύνης.

Ἐξ ἄλλου, μία ἀνεπτυγμένη κοινωνία, μὲ ὑψηλὴν πολιτιστικὴν συνείδησιν, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ τρέφη αἰσθήματα ἐκδικήσεως ἐναντίον οἱουδήποτε καὶ τοῦ πλέον ἐγκληματικοῦ, ἀπὸ τὰ μέλη της. Ὀφείλει νὰ προλαμβάνη τὰ ἐγκλήματα διὰ τῆς παροχῆς ὅλης τῆς βοηθείας ποὺ ἔχουν ἀνάγκην τὰ ἄτομα διὰ νὰ γίνουν χρήσιμα, ὀφείλει νὰ διαμορφώνη συνθήκας καταλλήλους νὰ καλλιεργοῦν τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ κοινωνικοῦ ἐνστίκτου εἰς κοινωνικὴν συνείδησιν. Καὶ ὅταν ἀναγκάζεται νὰ τιμωρῆ, πρέπει νὰ μὴ ἐγκαταλείπη ποτὲ τὴν ἀρχὴν ὅτι οὐδεὶς ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ ἐπιβάλη ἐκεῖνο ποὺ δὲν δύναται νὰ ἐπανορθώση. Ἡ κοινωνία δὲν ἐπιτρέπεται νὰ ἐγκαταλείπη εἰς καμμίαν περίπτωσιν, τὴν ἐλπίδα νὰ καταστήση, ἀκόμη καὶ τὸν πλέον ἀποθηριωμένον ἐγκληματίαν, ἕνα ὁμαλὸν ἀνθρώπινον πλάσμα, ἄξιον νὰ ζήση, μὲ τὴν μετάνοιαν καὶ τὰς τύψεις του. Χρέος της εἶναι νὰ ἀχρηστεύση τὸ ἔγκλημα, ἀποθαρρύνουσα, μὲ σκληρὰς ποινὰς τὸν ἐγκληματίαν. Ὁ θάνατος δὲν εἶναι, διὰ πολλοὺς εἰδεχθεῖς κακούργους, ἡ πλέον σκληρὰ τιμωρία. Διὰ μερικούς, εἶναι μία ἀπολύτρωσις. Δι᾽ ἄλλους, μία ὑστάτη ἐπίδειξις νοσηροῦ «ἡρωισμοῦ» καὶ ἐγκληματικῆς ὑστεροφημίας. Δι᾽ ὅλους ὅμως, τὰ ἰσόβια δεσμά, εἶναι ποινὴ ἀδυσώπητος.

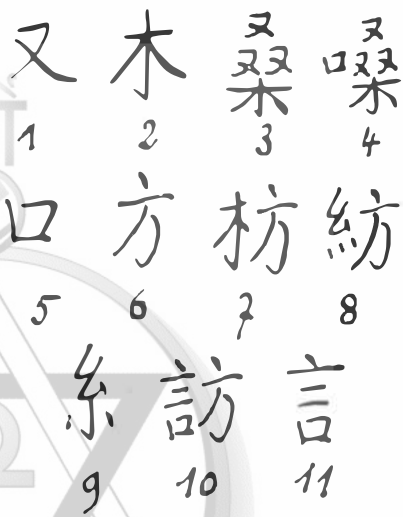
Ἀνήκει τέλος εἰς τὴν ἠθικὴν περὶ ζωῆς ἀντίληψιν τοῦ ἑλληνοχριστιανικοῦ πολιτισμοῦ, ἡ καταδίκη τῆς ἰδέας τῆς ποινῆς τοῦ θανάτου.

Αὐτὰ εἶναι Κινέζικα...

— Αὐτὰ γιὰ μένα εἶναι κινέζικα.

Μιὰ συνηθισμένη ἔκφρασις. Πράγματι, τὰ κινέζικα εἶναι δύσκολο νὰ διαβαστοῦν ἀπὸ ἕνα δυτικό, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ κινέζο ἐπίσης. Τὸ ἴδιο γράμμα ἀλλάζει ἔννοια, ἂν τοῦ προστεθῇ ἕνα μικρὸ «ἰδεόγραμμα». Αὐτὰ τὰ «κλειδιὰ» τοῦ γράμματος ἀποτελοῦν μέρος τοῦ ὅλου χαρακτῆρος, μὰ δὲν προφέρονται. Κυττάξετε μερικὰ παραδείγματα:

Ὁ χαρακτὴρ 3 —προφερόμενος σάνγκ σημαίνει μουριά, θάμνος ἢ δέντρο. Παράγεται ἀπὸ τὸν χαρακτῆρα 1— ποὺ προφέρεται γιοὺ καὶ σημαίνει χέρι— καὶ ἀπὸ τὸν χαρακτῆρα 2 — ποὺ προφέρεται μοὺ καὶ σημαίνει δέντρο ἢ ξύλο, καὶ χρησιμεύει σὰν «κλειδί» τῆς λέξεως.

Ἀλλὰ σάνγκ μπορεῖ ἐπίσης νὰ σημαίνῃ λαρύγγι (4) ὅταν ὁ χαρακτὴς Κού (5) ποὺ σημαίνει στόμα προστίθεται σὰν κλειδί.

Φάνγκ (6) θὰ πῇ τετράγωνο. Ἀλλὰ γίνεται πλάνκ (7) ὅταν τὸ κλειδὶ μοὺ (2) ποὺ σημαίνει δέντρο ἢ ξύλο προστεθῇ. Ἐπίσης τὸ φάνγκ σημαίνει καὶ γνέθω (8) ὅταν προστεθῇ τὸ κλειδὶ μὶ (9) ποὺ σημαίνει μετάξι ἢ μαλλί!

Ὁ χαρακτὴρ 10 —φάνγκ — σημαίνει ἐρωτῶ, ὅταν προστεθῇ τὸ κλειδὶ γιὲν (11) ποὺ σημαίνει λέξεις. Στὴν πραγματικότητα ὁ χαρακτὴρ λέξεις εἶναι ὁ ἴδιος μὲ τὸ στόμα (5) μὲ τὴν προσθήκη μικρῶν «οὐρῶν»....

«Theosophy in Australia»

GEOFFREY HARROD

Εἶναι δυνατὴ ἡ Παγκόσμιος ἀδελφότης;

Ο ΠΡΩΤΟΣ σκοπὸς τῆς Θεοσοφικῆς Ἑταιρίας εἶναι: Ὁ σχηματισμὸς πυρῆνος παγκοσμίου ἀδελφότητος τῆς ἀνθρωπότητος χωρὶς διάκρισι φυλῆς ,πίστεως, φύλου, γένους ἢ χρώματος.

Τί ἀπαιτεῖ μιὰ τέτοια ἀδελφότης; Νομίζω ὅτι τρία πράγματα εἶναι ἀπαραίτητα:

1. Ἡ ἀναγνώρισις τῶν κοινῶν ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων ὅλων τῶν ποικίλων λαῶν τοῦ κόσμου.

2. Σεβασμὸς καὶ κατανόησις τῶν διαφόρων ἀπόψεων, θρησκευτικῶν καὶ κοινωνικῶν, ὅλων τῶν λαῶν καὶ ἐθνῶν.

3. Ἀμοιβαία ἐμπιστοσύνη καὶ βοήθεια μεταξὺ ὅλων τῶν ἀτόμων, ὁμάδων καὶ ἐθνῶν.

Ἀληθινὴ καὶ ἀσφαλὴς παγκόσμια εἰρήνη θὰ ὑπάρξῃ μόνον ὅταν τέτοιος σεβασμὸς καὶ τέτοια ἐμπιστοσύνη πραγματοποιηθῆ στὶς διεθνεῖς σχέσεις. Διαφορετικά, θὰ ἔχωμε εἰρήνη ἐπισφαλῆ, βασισμένη στὸν φόβο.

Τέτοια ἀδελφότης εἶναι λοιπὸν δυνατή; Πιστεύω ὅτι θὰ ἐπιτευχθῆ κάποτε, ἀλλὰ ἀπὸ τὴν ἐποχὴ ἐκείνη μᾶς χωρίζει μακρὸς δρόμος, ποὺ θὰ τὸν διανύσουν μερικὲς γενεές. Ὡστόσο, εἶναι ἀλήθεια ὅτι ἡ ἀνθρωπότης ἔχει ἐπιτελέσει προόδους. Ἐὰν τὶς

ἀνασκοπήσωμε, θὰ ἰδοῦμε καὶ τί χρειάζεται γιὰ νὰ προωθηθῆ ὁ μεγάλος σκοπός.

Μερικοὶ ἄνθρωποι δὲν μένουν ἱκανοποιημένοι ἀπὸ τὴν παροῦσα κατάστασι πραγμάτων καὶ ἀναπολοῦν πάντα τὶς «παλαιὲς καλὲς ἡμέρες». Ἀλλὰ δὲν κρίνουν ἀντικειμενικά. Ἀκοῦμε σήμερα παράπονα γιὰ διαφθορά, ἀδικία καὶ ἐκμετάλλευσι. Ἀλλὰ στὴν ἐποχὴ τοῦ Ντίκενς καὶ τοῦ Χόγκαρτ, ποὺ δὲν εἶναι πάρα πολὺ παληά, μόνον 150 χρόνια, αὐτὰ ἦσαν ἡ ἐπικρατοῦσα κατάστασις. Ὅποιος δὲν ἦταν ἀπὸ εὔπορη οἰκογένεια ἢ δὲν εἶχε ἄλλους στὴν ἐκμετάλλευσί του, ζοῦσε δυστυχισμένη ζωή. Ὁ πλούσιος ἐπλούταινε καὶ ὁ φτωχὸς ἐφτώχαινε ὅλο καὶ περισσότερο. Σήμερα δὲν ὑπάρχει διόλου ἡ κατάστασις ἐκείνη. Συνέβαιναν τότε καὶ ἄλλα πράγματα, ποὺ οἱ πρόγονοί μας δὲν τὰ ἔβλεπαν μὲ ὅση σήμερα ἐμεῖς ἀποδοκιμασία καὶ ἀπαρέσκεια, ὅπως π. χ. τὸ δουλεμπόριο καὶ ὁ ἀποικισμός.

Ἐὰν ἔχωμε ἀφήσει πίσω μας αὐτὸ τὸ παρελθόν, δὲν θὰ πῆ ὅτι πρέπει νὰ εἴμεθα πλήρως ἱκανοποιημένοι ἀπὸ τὸ παρόν. Σὲ κάθε ἐποχὴ καὶ σὲ κάθε ἔθνος ὑπάρχει ἕνα ποσοστὸν τοῦ πληθυσμοῦ, ποὺ βλέπει μπροστά. Αὐτὸ ἰσχύει σ᾿ ὅλα τὰ ἐπίπεδα: ἐπιστημονικό, μορφωτικό, οἰκονομικό, κοινωνικό. Τὰ ἰδανικὰ τῶν ἀνθρώπων αὐτῶν ἀπορρίπτονται στὴν ἐποχή τους ἢ συναντοῦν ἀντίστασι, γιατὶ εἶναι καινούργια καὶ ἀνεξοικείωτα. Ὡστόσο, πρέπει νὰ παραδεχθοῦμε ὅτι κατὰ τὰ τελευταῖα χρόνια παρατηρεῖται μιὰ χαλάρωσις τῆς ἀντιστάσεως στὶς νέες ἰδέες, ἴσως διότι οἱ ἄνθρωποι ἐσυνήθισαν στὰ νέα πράγματα καὶ τὰ ἀναζητοῦν.

Ὅσο γιὰ τὶς κυβερνήσεις, γενικὰ τείνουν ν᾿ ἀπηχοῦν τὶς ἀπόψεις τῆς πλειοψηφίας τοῦ ἔθνους. Γι᾿ αὐτό, ὅσο καὶ νὰ ὑπάρχουν τάσεις ὑπὲρ τῆς ἀδελφότητος, αἱ κυβερνήσεις ἀπηχοῦν τὶς μᾶλλον καθυστερημένες ἀπόψεις τῶν πλειοψηφιῶν καὶ ἔτσι δὲν ἐκφράζουν στὴν ἐξωτερικὴ πολιτικὴ τὴν τάσι τῆς ἀδελφότητος. Αἱ κυβερνήσεις, συνήθως, ἐνδιαφέρονται νὰ δείχνωνται σκληρὲς πρὸς τὴν ἀντιπολίτευσι καὶ νὰ ἱκανοποιοῦν τὰ ἐθνικιστικὰ στοιχεῖα κάθε χώρας, ὥστε ἐνθαρρύνουν τὴν πολιτικὴ «ὀφθαλμὸν ἀντὶ ὀφθαλμοῦ» τῶν πλειοψηφιῶν. Ἕνα ποσὸν ἐθνικισμοῦ εἶναι, βέβαια, χρήσιμο, ἴσως καὶ ἀπαραίτητο, εἰδικὰ στὰ νεαρὰ ἔθνη, ὅπως τὰ περισσότερα Ἀφρικανικά. Ὅμως, ἐπειδὴ ὁ ἐθνικισμὸς συγκρούεται μὲ τὴν διεθνῆ ἐμπιστοσύνη καὶ κατανόησι, πρέπει νὰ μετριάζεται. Ὅ,τι συμβαίνει τώρα στὴν Εὐρώπη ἂς ἰσχύση ὡς παράδειγμα.

Ἔχει ἀρχίσει νὰ προβάλλεται ἡ ἰδέα μιᾶς ἡνωμένης Εὐρώπης καὶ ἄρχισαν ἀπὸ τὸ ἐμπόριον. Ἐπίσης εἶναι ἀξιοσημείωτη ἡ συνεργασία χωρῶν διαφορετικῆς κουλτούρας τῆς Ν. Α. Ἀσίας, Ἰαπωνίας καὶ Αὐστραλίας. Ἰδιαιτέρως ἀξιοσημείωτη εἶναι ἡ ἀναπτυσσομένη συνεργασία Ἰαπωνίας καὶ Αὐστραλίας. Καὶ σὲ πολλὰ ἄλλα μέρη μπορεῖ ν᾿ ἀ ἰδῆ κανεὶς τὴν πολιτικὴ μετριοπαθείας καὶ κατανοήσεως. Βλέπομε

τοὺς ἐπιστήμονες πολλῶν χωρῶν νὰ ἐργάζωνται ἀπὸ κοινοῦ π. χ. στὴν Ἀνταρκτική, πρᾶγμα ποὺ θὰ ἦταν ἀπίστευτο μερικὰ χρόνια πρίν. Ἐπίσης βλέπομε τοὺς ἐκπροσώπους τῶν Ἐκκλησιῶν νὰ ἐπιζητοῦν συνεργασία ὄχι μόνον μεταξὺ τῶν κλάδων τῆς ἰδίας βασικῆς πίστεως, ἀλλὰ καὶ μεταξὺ διαφορετικῶν θρησκειῶν.

Ἀποδεικνύεται ὅτι πράγματι ὑπάρχουν στὸν κόσμο δυνάμεις ἐν ἐξελίξει πρὸς τὴν ἀδελφότητα καὶ ὅτι ὑπάρχουν κυβερνήσεις, ποὺ ἀνταποκρίνονται πρὸς αὐτὴν τὴν ἐπίδρασι, ἔστω κι' ἂν δὲν ἐκφράζουν γενικῶς τὴν προχωρημένη σκέψι.

Πρέπει ἐπίσης νὰ σημειώσωμε τὴν δραστηριότητα τοῦ Διεθνοῦς Ἐρυθροῦ Σταυροῦ, καθὼς καὶ πολλῶν μὴ κυβερνητικῶν διεθνῶν ἑταιριῶν μουσικοῦ, καλλιτεχνικοῦ καὶ φιλοσοφικοῦ σκοποῦ.

Ὁ Ὀργανισμὸς τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν, ἂν καὶ ἔχει τὰ μεγάλα προβλήματά του, ἐπέζησε καὶ ἐπετέλεσε ἀξιόλογον ἔργον, μέσῳ τῶν τμημάτων του, ὅπως ἡ ΟΥΝΕΣΚΟ, ἡ ΟΥΝΙΣΕΦ, ἀσχέτως ἐκείνου τῆς Γενικῆς Συνελεύσεως.

Ὡς πρὸς τοὺς ἀμυντικοὺς ὀργανισμούς, ὅπως τὸ ΝΑΤΟ καὶ τὸ ΣΕΑΤΟ, οἱ ὁποῖοι προφανῶς ὀφείλουν τὴν ὕπαρξί τους στὸν φόβο, καὶ τὴν ἑνότητά τους στὴν ἀνάγκη ἰσχύος, τὸ γεγονὸς ὅτι συνένωσαν στὴν κοινὴ βοήθεια, ποὺ διαφορετικὰ θὰ εἶχαν μικρὴ ἐπαφὴ μεταξύ των, καὶ ἔχουν διαφορὲς κουλτούρας, γεννάει τὴν ἐλπίδα ὅτι στὸ μέλλον θὰ μπορέσουν νὰ ἑδραιώσουν τὴν ἐμπιστοσύνη καὶ συνεργασία σὲ μᾶλλον ἱκανοποιητικὴ βάσι.

Καὶ τώρα ἂς στραφοῦμε περισσότερο στοὺς λαούς, παρὰ στὰ ἔθνη. Καὶ ἐδῶ παρατηρεῖται ἀλλαγή, καὶ νομίζω πρὸς τὸ καλύτερο. Δύσκολα συναντᾶ κανεὶς τώρα πιὰ ἀνθρώπους μὲ τὶς παληὲς ἰδέες περὶ τάξεων. Οἱ ἄνθρωποι κρίνονται τώρα μᾶλλον σύμφωνα μὲ τὴν ἱκανότητά τους καὶ τὴν συμπεριφορά τους, παρὰ ἀνάλογα μὲ τὴν καταγωγή τους ἂν καὶ οἱ κυνικοὶ θὰ ἐπεσήμαιναν τὸ γεγονός, ὅτι ἀκόμη καὶ τώρα τὸ χρῆμα εἶναι ὁ κύριος παράγων κρίσεως. Ἀσφαλῶς, ὑπάρχουν καὶ σήμερα πολλοί, ποὺ πιστεύουν ὅτι γιὰ νὰ ἐπιτύχουν στὴ ζωὴ ὀφείλουν ν' ἀκολουθοῦν τὸ σύνθημα «ὁ καθένας γιὰ τὸν ἑαυτό του» καὶ «ὀ φ θ α λ μ ὸ ν ἀ ν τ ὶ ὀ φ θ α λ μ ο ῦ», καὶ νὰ μὴ δείχνωνται «μαλακοὶ» σ' αὐτὸν τὸν ἀνταγωνιστικὸν κόσμο. Ὡστόσο διαδίδεται καὶ ἡ ἰδέα ὅτι, δείχνοντας κατανόησι καὶ ἐκτίμησι, μπορεῖ κανεὶς νὰ προοδεύση ἐξ ἴσου καὶ νὰ γίνη ἀξιοσέβαστος. Ἐξ ἄλλου ὑπάρχουν πολλοί, ποὺ συμμορφώνονται ἁπλῶς χάριν τῆς συμμορφώσεως καὶ ὄχι διότι συμφωνοῦν μὲ τὶς ἀπόψεις τῆς πλειοψηφίας, εἴτε διότι τρομάζουν νὰ ξεχωρίσουν ἀπὸ τὴν ὁλότητα ,εἴτε διότι συμμορφούμενοι μὲ μιὰ δεδομένη κατάστασι γλυτώνουν ἀπὸ τὸν κόπο νὰ σκεφθοῦν γιὰ τὸν ἑαυτό τους. Ἀλλὰ τὸ σωστὸ εἶναι νὰ μὴ τρομάζωμε νὰ διαφέρωμε, ἐὰν τὰ αἰσθήματά μας ἢ τὰ φρονήματά μας ἐπιβάλλουν τὴν διαφοροποίησί μας ἀπὸ τὴν ἀποδεδεγμένη

γραμμή. Ὅσο λίγοι καὶ νὰ εἶναι οἱ ἔχοντες διαφορετικὴ γραμμή, πρέπει νὰ τὴν ἐκδηλώνουν καὶ μπορεῖ, ἂν εἶναι σημαντική, νὰ ἐπιδράση στὸ σύνολον. Ἐὰν καθένας περιμένη νὰ κινηθῆ ὁ ἄλλος, δὲν θὰ κινηθῆ κανένας. Αὐτός, ποὺ πιστεύει ὅτι ὀφείλει νὰ κινηθῆ, νὰ τὸ πράξη, χωρὶς δεσμεύσεις. Συχνά, ἕνας διστάζει, σκεπτόμενος ὅτι οἱ ἄλλοι θὰ τὸν περιγελάσουν, καὶ ὅμως ὅταν πραγματοποιήση τὴν πρᾶξι του, οἱ ἄλλοι ὄχι μόνον τὸν ἐπιδοκιμάζουν, ἀλλὰ λέγουν ὅτι· καὶ αὐτοὶ εἶχαν ὑπ' ὄψει τους νὰ κάμουν τὸ ἴδιο πρᾶγμα!

Γι' αὐτό, τὸ ξεκίνημα εἶναι σπουδαῖο. Ὅλοι μας μποροῦμε νὰ κάμωμε ἕνα ξεκίνημα, ὅσο καὶ νὰ μᾶς φαίνεται ἀσήμαντο. Πολλὰ πράγματα ἀνεπτύχθησαν ἀπὸ ἕνα μικρὸ ξεκίνημα, ἐνῶ δὲν ὑπάρχει τίποτε ποὺ νὰ ἔγινε χωρὶς ξεκίνημα. Γι' αὐτό, σὰν συμπέρασμα, φρονῶ ὅτι ἡ παγκόσμιος ἀδελφότης εἶναι ἐφικτή, καὶ ἡ πραγματοποίησίς της ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὶς προσπάθειες τῶν ἀτόμων. Θὰ πραγματοποιηθῆ ἀσφαλῶς στὸ μέλλον ἐὰν τὰ ἄτομα κάμουν τὴν προσπάθεια τώρα.

ΟΥΔΕΜΙΑ ΘΡΗΣΚΕΙΑ ΥΠΕΡΤΕΡΑ ΤΗΣ ΑΛΗΘΕΙΑΣ

Μακρυὰ ἀπὸ τοὺς ὑποσχομένους
νὰ νίψουν τ' ἀνομήματά σου.
Ὁ Ἑαυτός σου εἶν' ὁ ποταμὸς
γιὰ τὰ τρωτά, ποὺ εἶν' δικά σου.
Θέτοντας ἕνα χαλινὸ ἠθικὸ
στὸν ἑαυτό σου, ξεκάθαρα κυλάει.
Καὶ προχωρῶντας στὴν Ἀλήθεια καὶ Εἰρήνη
τὶς ὄχθες τῆς Σοφίας θὰ πλατύνη.

(Ἀπὸ τὰ «Ἰνδικὰ ποιήματα» τοῦ Ἄρνολδ)

Ε. Π. ΜΠΛΑΒΑΤΣΚΥ

Διαμεσότης καὶ ἁγιότης

Ἀπόσπασμα ἀπὸ τὸ βιβλίο της «Isis Unveiled»

Παραδεχόμαστε τόσο δεδομένον τὸ γεγονὸς ὥστε νὰ μὴ χρειάζεται τώρα καμμιὰ προσπάθεια ἐκ μέρους μας γιὰ νὰ δώσωμε ἀποδείξεις, ὅτι ἀσυνείδητες ἐκδηλώσεις πνευματικῶν δυνάμεων, ὅσον καὶ συνειδητὰ κατορθώματα ὑψηλῆς μαγείας, συνέβησαν σὲ ὅλες τὶς χῶρες καὶ σὲ ὅλους τοὺς αἰῶνας, τόσο μὲ ἱεροφάντες ὅσο καὶ μὲ ἀνεύθυνα διάμεσα.

Ἄνθρωποι τῶν ὁποίων τὰ ὀνόματα θὰ μείνουν γιὰ πάντα ἀθάνατα, χαραγμένα ἐπὶ τοῦ πυλῶνος τῆς πνευματικῆς ἱστορίας τοῦ ἀνθρώπου, ἔδωσαν παραδείγματα περὶ τοῦ ποῦ μπορεῖ νὰ φθάση ἡ ἀνάπτυξις τῶν θεϊκῶν δυνάμεων τοῦ μικροκόσμου.

Ἦταν λοιπὸν οἱ θεϊκοὶ αὐτοὶ ἄνθρωποι «διάμεσα», ὅπως τὸ θέλουν οἱ ὀρθόδοξοι πνευματισταί; Κατὰ κανένα τρόπο, ἂν μὲ τὸν ὅρον αὐτὸν ἐννοοῦμε ἐκείνους «τοὺς ἀσθενικοὺς εὐπαθεῖς» ποὺ γεννιοῦνται μὲ εἰδικὸ ὀργανισμὸ καὶ οἱ ὁποῖοι, ἀνάλογα μὲ τὴν ἀνάπτυξι τῶν δυνάμεών των, ὑπόκεινται ὅλο καὶ περισσότερο στὴν ἀκαταμάχητη ἐπιρροὴ ποικίλων πνευμάτων, καθαρῶς ἀνθρώπινων ἢ στοιχειακῶν. Δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία γι' αὐτό, ἂν θεωρήσωμε διάμεσον τὸ κάθε ἄτομον, στὴ μαγνητικὴ ἀτμόσφαιρα τῶν ὁποίων μποροῦν νὰ κινοῦνται, νὰ ἐνεργοῦν καὶ νὰ ζοῦν οἱ κάτοικοι ἀνωτέρων ἀοράτων σφαιρῶν. Μ' αὐτὴ τὴν ἔννοια κάθε ἄτομο εἶναι διάμεσον.

Ἡ διαμεσότης μπορεῖ νὰ εἶναι αὐτοδημιούργητος ἢ ἀπὸ ἐξωτερικὲς ἐπιρροὲς ἢ μπορεῖ νὰ παραμένη λανθάνουσα σ' ὅλη τὴ ζωή. «Ὁ ἀναγνώστης πρέπει νὰ ἔχη κατὰ νοῦν τὸν ὁρισμὸ τοῦ ὅρου, διότι ἂν δὲν κατανοεῖται καλῶς, ἡ σύγχυσις θὰ εἶναι ἀναπόφευκτη».

Ἡ διαμεσότης τοῦ εἴδους αὐτοῦ μπορεῖ νὰ εἶναι ἐνεργητικὴ ἢ παθητική, ἀποκρουστικὴ ἢ δεκτι-

κή, θετικὴ ἢ ἀρνητική. Ἡ διαμεσότης μετριέται μὲ τὴν ποιότητα τῆς αὔρας, ἡ ὁποία περιβάλλει τὸ ἄτομον. Ἡ αὔρα μπορεῖ νὰ εἶναι πυκνή, συννεφιασμένη, ἀποπνικτική, ἀηδὴς στὸ καθαρὸ πνεῦμα καὶ ἑλκύει ἐκεῖνα μόνον τὰ ἀχρεῖα ὄντα, τὰ ὁποῖα βρίσκουν εὐχαρίστησι σ' αὐτήν, ὅπως τὸ χέλι στὰ θολὰ νερά, ἢ μπορεῖ νὰ εἶναι καθαρή, κρυστάλλινη, διαυγής, ὀπάλλινη, ὅπως ἡ πρωϊνὴ δρόσος.

Τὸ πᾶν ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὸν ἠθικὸ χαρακτῆρα τοῦ διάμεσου.

Ἡ οὐράνια αὐτὴ δόξα πραγματοποιήθηκε σὲ ἄνδρες ὅπως ὁ Ἀπολλώνιος, ὁ Ἰάμβλιχος, ὁ Πλωτῖνος καὶ ὁ Πορφύριος. Ἐξελίχθηκε μὲ τὴ δύναμι τῆς ψυχῆς των, ὁμόφωνα μὲ τὸ πνεῦμα των, μὲ τὴν ὑπεράνθρωπο ἠθική των καὶ ἁγιότητα τοῦ βίου των, Ἐνισχύθηκε ἀπὸ συχνοὺς καὶ ἐκστατικοὺς στοχασμούς. Τέτοιους ἅγιους ἀνθρώπους μποροῦσαν νὰ τοὺς πλησιάσουν καθαρὲς πνευματικὲς ἐπιρροές. Ἀκτινοβολοῦντες ὁλόγυρά των μιὰ ἀτμόσφαιρα θείας ἀγαθοεργίας ἀνάγκασαν τὰ κακὰ πνεύματα νὰ φεύγουν ἀπ' αὐτοὺς γιατὶ αὐτὰ ὄχι μόνο δὲν μποροῦσαν νὰ ὑπάρχουν μέσα στὴν αὔρα των, ἀλλὰ οὔτε μποροῦν νὰ παραμείνουν στὴν αὔρα προσώπων, ποὺ κατέχονται ἀπὸ δαιμονοληψία, ἂν ὁ θαυματουργὸς ἐξασκῆ τὴν θέλησί του ἢ καὶ ἁπλῶς τοὺς πλησιάζη. Αὐτὸ εἶναι **ΜΕΣΟΛΑΒΗΣΙΣ**, ὄχι «διαμεσότης». Τέτοιοι ἄνθρωποι εἶναι ναοί, στοὺς ὁποίους κατοικεῖ τὸ πνεῦμα τοῦ Θεοῦ. Ἀλλὰ ἂν ὁ ναὸς μολυνθῆ μὲ τὴν εἰσδοχὴ κακοῦ πάθους, σκέψεως ἢ ἐπιθυμίας, ὁ μεσολαβῶν πέφτει στὴ σφαῖρα τῆς μαγείας.

Ἡ πόρτα εἶναι ἀνοιχτή, τὰ καθαρὰ πνεύματα ἀποσύρονται καὶ τὰ κακὰ ὁρμοῦν μέσα. Αὐτὸ εἶναι ἀκόμα μεσολάβησις, ἀλλὰ κακή. Ὁ μάγος, ὅπως ὁ θαυματοποιός, σχηματίζει τὴν δική του αὔρα καὶ ὑποβάλλει στὴ θέλησί του ὁμοιογενῆ κατώτερα πνεύματα.

Ἀλλὰ ἡ διαμεσότης, ὅπως ἐννοεῖται τώρα καὶ ἐκδηλώνεται, εἶναι διαφορετικὸ πρᾶγμα. Εἶναι ἡ ὑποχώρησις τῆς ἀσθενοῦς, θνητῆς σάρκας στὸν ἔλεγχο καὶ στὶς ὑποδείξεις πνευμάτων καὶ διανοιῶν ἄλλων, ξένων πρὸς τὸ ἀθάνατο δαιμόνιο τοῦ ἀνθρώπου. Κυριολεκτικὰ πρόκειται περὶ μονομανίας καὶ δαιμονοληψίας.

Μετάφρ. Γ. Ε. ΒΛΙΑΜΟΥ

★ ☆ ★ ☆ ★ ☆ ★ ☆ ★ ☆ ★ ☆ ★ ☆

ΘΡΗΣΚΕΙΑ ΥΠΕΡΤΕΡΑ

ΕΝΟΤΗΣ — ΑΓΑΠΗ

Ἐὰν ὁ Θεὸς ἐταπείνωσεν Ἑαυτόν, γενόμενος ἄνθρωπος διὰ τὸν ἄνθρωπον, πῶς ἡ Ἐκκλησία, ἡ προέκτασις τοῦ Χριστοῦ, δύναται ἄνευ ταπεινώσεως νὰ ἐπανασυναντήσῃ τὸν ἀδελφόν;

Θὰ ἐμμένωμεν ξένοι πρὸς τὸν Χριστόν, τὸν πάσχοντα ἐν τῷ προσώπῳ μυριάδων ἀνθρώπων, ἀγνοούντων τὸ Εὐαγγέλιον, ἢ ἄλλων παντελῶς ἀθέων, ξένοι πρὸς τὸν Χριστόν, τὸν περιυβριζόμενον, ἐν τῷ προσώπῳ τῶν καταδυναστευομένων, τῶν στερουμένων στοιχείων ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων, τῶν γυμνητευόντων καὶ πεινώντων, τῶν ταπεινῶν;

Δυνάμεθα, τέλος, νὰ ἐμμένωμεν ἐν τῷ σκανδάλῳ τῆς Χριστιανικῆς διαιρέσεως καὶ ἀδιαλλαξίας, ἐν τῇ χλιδῇ τῆς πατραγαθίας, ἐν τῇ πολεμικῇ καὶ ἀντιρρητικῇ θεολογίᾳ, ἐπὶ θυσίᾳ τοῦ Θεοῦ Λόγου καὶ δὴ ἐν μέσῳ ὀξυτάτων πνευματικῶν, ἠθικῶν καὶ κοινωνικῶν προβλημάτων τῆς σήμερον, ἐν μέσῳ τεραστίων ἐξελίξεων καὶ ραγδαίων ἀλλαγῶν, ἐνώπιον ποικίλων κινδύνων ἑνὸς κόσμου, ἐν ἀπογνώσει διατελοῦντος, ἀνιχνεύοντος τὰ ἐνδότερα τοῦ σύμπαντος καὶ προσψαύοντος τὴν θύραν τοῦ μυστηρίου, πρὸς ἀνεύρεσιν τοῦ Θεοῦ, ἢ τοῦ ἀφανισμοῦ;

Τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, τὸ διαιροῦν τὰ χαρίσματα, εἰς ἑνότητα πάντας ἐκάλεσεν. Ἡ δὲ συνείδησις τῆς Ἐκκλησίας, τῆς διῃρημένης μέν, κατὰ τὸ ἀνθρώπινον, Μιᾶς δὲ κατὰ τὴν Θείαν σύστασιν, ἀπήντησεν εἰς τὴν κλῆσιν, ἀπὸ Ἀνατολῶν τε καὶ Δυσμῶν.

ΑΘΗΝΑΓΟΡΑΣ

Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης

(Ἐκ τοῦ μηνύματος διὰ τὰς ἑορτὰς Χριστουγέννων καὶ Νέου Ἔτους)

ΠΕΡΙ ΔΟΓΜΑΤΩΝ

Ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ πρὸς ἡμᾶς ὅλους — οὐκ ἔνι Ἰουδαῖος, οὐδὲ Ἕλλην, οὐκ ἔνι πλούσιος ἢ πένης — δὲν ἐκδηλώνεται μὲ κενὰ νοήματα, μὲ τὸ ἂν τὸ πνεῦμα ἐκπορεύεται μόνον ἐκ τοῦ Πατρὸς ἢ ἐκ τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ, καὶ περὶ τοῦ ἂν Μυστήρια εἶναι ὅλα ἢ τὰ μισά. Ἐκδηλώνεται μὲ μίαν καὶ μόνην ἐντολήν: Τοῦτο δὲ λέγω ὑμῖν, ἵνα ἀγαπᾶτε ἀλλήλους.

...Ὁ Χριστιανισμὸς δὲν ἔγκειται εἰς τὰς διαφορὰς τῶν λεπτομερειῶν, ἀλλὰ εἰς μίαν καὶ μόνην συμφωνίαν: ἐπὶ τῆς ἀγάπης πρὸς τὸν Θεὸν καὶ πρὸς τὸν Ἄνθρωπον. Τὰ χριστιανικὰ δόγματα ἀντίκεινται μεταξύ των εἰς τὰς ὑλικὰς λεπτομερείας τῆς λατρείας καὶ εἰς τὴν ἀνθρωπίνην ἑρμηνείαν τῶν Συμβόλων. Ἀλλὰ συμφωνοῦν ὅλα ἐπὶ τῆς ἀξίας τῆς ἀρετῆς καὶ τῶν ἠθικῶν κανόνων. Ἡ ἁγνότης, ἡ καλωσύνη, τὸ ὡραῖον, ἡ Πίστις εἶναι ἔννοιαι σεβασταὶ ἀπὸ κάθε καθὼς πρέπει ἄνθρωπον, ἀπὸ κάθε καθὼς πρέπει χριστιανόν.

...Ὅταν ὁμιλοῦμεν διὰ χριστιανικὰ δόγματα δὲν πρέπει νὰ ἐννοοῦμεν τὰς παμπονήρους μωρίας τῶν χιλιαστῶν καὶ τῶν ἄλλων δυναμιτιστῶν

τοῦ Χριστιανισμοῦ. Αὐταὶ ὑπὸ τὸ πρόσχημα τῶν αἱρέσεων ἔχουν σαφῆ πρόθεσιν ν' ἀνατινάξουν τὸν Χριστιανισμον. Τα παραδεδεγμένα χριστιανικὰ δογματα εἶναι τῶν Ὀρθοδόξων καὶ τῶν Καθολικῶν καὶ τῶν Διαμαρτυρομένων — αὐτὸ τὸ τελευταῖον ὑπο τὴν ἀρχικὴν μορφήν του. Αὐτα τα τρία χριστιανικα δόγματα εἶναι καιρος, ἂν ὄχι νὰ ἑνωθοῦν, τουλάχιστον να συμφιλιωθοῦν. Βλέπουν καὶ τα τρία ἕνα Θεον ἀνευ ὁρων, ἕνα Θεον Παναγαθον, ὁ ὁποῖος ἔξω τοῦ χωρου καὶ τοῦ χρονου κυβερνᾷ τὸν κοσμον, ὄχι με τ' ἀνθρωπινα, ἀλλα τα ἴδικα του μετρα. Ὅταν ἡ Ἀνθρωποτης Τον πλησιάση, τοτε, καὶ αὐτή, θα κυβερνᾶται κατ' εἰκονα Του καὶ ὁμοίωσίν Του. Αὐτη εἶναι ἡ προθεσις τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου καὶ τοῦ Πάπα, μὲ το μήνυμά του.

Ο ΑΘΗΝΑΙΟΣ

«Καθημερινή» 8 Ἰαν. 1967

Ο ΘΕΟΣ — ΑΝΘΡΩΠΟΣ

Πῶς περνάει ἀπὸ τὴ ζωή μας ὁ «Χριστος»; Πῶς μᾶς μίλησε; Πῶς μπορεῖ να μᾶς μιληση;

...Ἡ ὑψηλη μορφη τοῦ Θεοῦ — ἀνθρώπου ποὺ γεννιέται χωρὶς ἁμαρτία, ζῆ χωρὶς ἁμαρτία καὶ πηγαίνει στο θάνατο για νὰ σώση τον κοσμο ἀπο την ἁμαρτία, εἶν' ἕνα σύμβολο βαθύ, ποὺ ἔχει τὴ δύναμη νὰ κρατῆ ἄγρυπνη τὴ συνείδησή μας. Το γεγονος ὅτι αἰῶνες τώρα καὶ παρὰ τὶς ἐφόδους τῆς ἄρνησης που ἐπιτίθεται με ὅλα τα μέσα (ἀπο τὴν ἀμφιβολία τῶν σοφῶν ἕως τῶν μωρῶν την αὐθάδεια), τὸ σύμβολο τοῦ «Χριστοῦ» ἐξακολουθεῖ νὰ μένη ἀμετακίνητο στὸν κύκλο ἑνος πολιτισμοῦ σαν τον δικο μας, ἕτοιμου πάντα να καταλύση ὅλων τῶν εἰδῶν τὰ θέσμια (θεωρίες, ἠθικὲς κλίμακες, κανονες εὐαισθησίας, ἀρχὲς πολιτικές), εἶναι ἀποδειξη ὅτι ἔχει ἀγγίξει καὶ δονήσει τὸν ἐσώτερο πυρῆνα τῆς ψυχῆς τοῦ ἀνθρώπου.

Ἀπὸ τὰ σύμβολα παίρνει ὁ καθένας ὅ,τι μπορεῖ να σηκώση. Καὶ ἀπο τοῦτο οἱ ἄνθρωποι καὶ οἱ ἐποχὲς δέχονται ὅ,τι ταιριάζει στὶς δικές τους παραμέτρους.

Κοντὰ στὴν ἀνεξάντλητη προσφορά, τὴν ἄσπιλη ἀθωότητα, τὴν πάντα καταδεχτικὴ καλωσύνη ποὺ συμβολίζει ὁ «Χριστός»:

Ὁ ρυτιδωμένος ἀπὸ γνώση γεροντικὴ χαίρεται τὸ ἄρωμα καὶ τὴ δροσιὰ τῆς ἁπλῆς σοφίας.

Ὁ ἀδύνατος καὶ περιφρονημένος βρίσκει τὸ θάρρος καὶ την τρυφερότητα ποὺ τοῦ ἔλειψε.

Ὁ δοῦλος τῶν παθῶν ἀκούει τὴ μεγάλη ὑπόσχεση τῆς ἐλευθερίας καὶ ἀναπνέει.

Ὁ πλεονέκτης, ὁ ἄδικος, ὁ ἀκόλαστος παίρνει τὴ δύναμη νὰ κοιτάξη βαθιὰ μέσα του, νὰ κλάψη καὶ νὰ ταπεινωθῆ.

Ε. Π. ΠΑΠΑΝΟΥΤΣΟΣ

«Βῆμα», 25.12.1966

ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΠΝΕΥΜΑ ΚΑΙ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΣΜΟΣ

Ὅ,τι σήμερον ἀξίζει νὰ τὸ καμαρώνη, ὀλίγον ἢ πολύ, ὁ ἄνθρωπος καὶ νὰ τὸ ὑπερασπίζη μὲ ὅλας τὰς δυνάμεις του, ἀποτελεῖ δημιουργικὴν σύνθεσιν δύο πολυτίμων στοιχείων: Τοῦ ἑλληνικοῦ πνεύματος καὶ τῆς χριστιανικῆς ἀνθρωπιᾶς.

...Ὑπάρχουν πολλοί, οἱ ὁποῖοι κρίνοντες τὰ ἀνθρώπινα πράγματα μὲ το μέτρον τοῦ ἰδανικοῦ, ποὺ ἐνεσάρκωσεν ὁ Ἰησοῦς, καταλαμβάνονται ἐξ ἀπογοητεύσεως. Διότι διαπιστώνουν ὅτι παρὰ τὸ κήρυγματῆς ἡμερώσεως καὶ τῆς ἀγάπης καὶ τῆς εἰρήνης, δὲν ἐξέλιπαν αἱ ἀγριότητες καὶ τα μίση καὶ οἱ πόλεμοι. Δὲν εἶναι ὅμως ὀρθὴ αὐτὴ ἡ μέθοδος ἐκτιμήσεως τῆς προσφορᾶς τοῦ χριστιανισμοῦ.

Ἡ καιρία συμβολὴ τοῦ χριστιανισμοῦ συνίσταται εἰς τὸ ὅτι ἔδωκεν ἕνα ἠθικὸν μέτρον, ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ ὁποίου διαμορφώνεται ἡ συνείδησις τῶν ἀνθρώπων. Πράξεις, αἱ ὁποῖαι κατὰ το παρελθὸν ἐθεωροῦντο θεμιταί, ὡς ὑπαγορευόμεναι ἀπὸ τὴν φύσιν τοῦ ἀνθρωπίνου ὄντος, ὄχι μόνον δεν ἀπολαμβάνουν ἀνοχῆς, ἀλλὰ καὶ

προκαλοῦν ἐξανάστασιν. Ἡ χριστιανικὴ διδασκαλία ἔχει δημιουργήσει ἀνασταλτικὸ σταθερῶς αὐξανομένης ἀποδόσεως.

Δὲν ὑπάρχει, ἀφ' ἑτέρου, κατάκτησις τῆς γνώσεως καὶ τῆς ἐπιστήμης κατὰ τοὺς τελευταίους πέντε αἰῶνας, ποὺ νὰ μὴ εἶναι θεμελιωμένη ἐπὶ τῶν βασικῶν ἀρχῶν, τὰς ὁποίας ἔθεσαν οἱ Ἕλληνες μὲ τὴν ἱκανότητα τῆς ἀφαιρέσεως καὶ τῆς συνθέσεως, ποὺ τοὺς διέκρινε, μὲ τὸ ὀξὺ καὶ ἀνήσυχον πνεῦμα των, μὲ τὴν δημιουργικὴν φαντασίαν των καὶ μὲ τὴν τρομερὰν εὐχέρειάν των ὅπως συλλαμβάνουν τὴν βαθυτέραν οὐσίαν τῶν πραγμάτων διὰ τῆς διαισθητικῆς σκέψεως.

...Πολὺ τοῦ συρμοῦ εἶναι ἡ δυσφορία κατὰ τοῦ πολιτισμοῦ μας. Ὀλίγοι ὅμως ἐνθυμοῦνται ὅτι μόνον κατὰ τὰ τελευταῖα ἑκατὸν χρόνια ὁ καταβοώμενος αὐτὸς πολιτισμὸς ἑξαπλασίασε τὴν παραγωγικότητα τῆς ἐργασίας, ἐτετραπλασίασε σχεδὸν τὸ βιοτικὸν ἐπίπεδον τῶν ἐργαζομένων καὶ ὑπερεδιπλασίασε τὸν μέσον ὅρον ζωῆς τῶν ἀνθρώπων. Ὅταν δὲ ἀναλογισθῶμεν εἰς ποίαν κατάστασιν εὑρίσκετο τὸ ἀνθρώπινον γένος κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς ἐμφανίσεως τοῦ Ἰησοῦ, τότε μόνον θὰ δυνηθῶμεν νὰ συλλάβωμεν τὴν ἔκτασιν τῆς συντελεσθείσης εἰς τὸν ἠθικὸν τομέα ἀνελίξεως, ἡ ὁποία λόγῳ τῆς φύσεώς της εἶναι βραδυτάτη.

Θ. ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ

«Εἰκόνες» 2 Δεκ. 1966

ΑΠΟΧΡΙΣΤΙΑΝΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΕΠΑΝΕΚΧΡΙΣΤΙΑΝΙΣΜΟΣ

Τὸ πνεῦμα τοῦ κόσμου τὸ νοιώθουμε κάτω ἀπὸ τὶς καλύπτρες τῶν ἱστορικῶν γεγονότων νὰ λυσσομανάει γιὰ νὰ ἐξευτελίσει τὸ πνεῦμα τοῦ Χριστοῦ. Ἐν ὀνόματί του γίνονται πόλεμοι, κηρύσσονται ποταπές, ληστρικὲς σταυροφορίες. Ἐν ὀνόματί του δολοφονοῦνται ἀθῶοι, προκειμένου νὰ σωθεῖ τὸ κέλυφος τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἐξουσίας ἐνῶ ἡ οὐσία τῆς ἀγάπης ἔχει χαθεῖ. Ὁ Χριστὸς δὲν θ' ἄφινε νὰ πειράξουν οὔτε μιὰ τρίχα ἀπὸ τὴν κεφαλὴ τῶν μικρῶν κι ἐλαχίστων, ἀλλὰ ἐκεῖνοι ποὺ μέσα στοὺς αἰῶνες τὸν ἐκπροσώπησαν, δὲν δίστασαν νὰ βυθίσουν τὴν Ἐκκλησία Του στὸ αἷμα. Τρομερό, πυρακτωμένο βίωμα ἡ μελέτη τῆς μετὰ Χριστὸν Ἱστορίας τοῦ κόσμου.

Οἱ Εὐρωπαῖοι πιά, δηλητηριασμένοι ἀπὸ τὴν ἀπιστία, ἔχοντας μέσα τους καχεκτικὲς καὶ διστάζουσες χριστιανικὲς καταβολές, ἀπομακρύνονται ἀπὸ τὶς ἐκκλησίες καὶ ἡ ζωή τους, μὲ ρυθμὸ γοργό, ἀποχριστιανίζεται. Πολιτικοὶ καὶ κοινωνικοὶ ἄρχοντες, οἰκονομικοὶ παράγοντες, ἄνθρωποι τῶν καλῶν τεχνῶν, ἡ ἰντελλιγκέντσια τῶν καιρῶν μας, ἄνθρωποι ποὺ κατευθύνουν τὴν κοινὴ γνώμη, ὅλοι αὐτοὶ ποὺ ζοῦνεμετὰ Χριστὸν καὶ ποὺ κάποιοι γονεῖς τοὺς τάϊσαν τὸ γάλα τῆς εὐσέβειας, τὰ ἔχουν πετάξει ὅλα κάτω, τὰ ἔχουν στὴν πράξη ἀρνηθεῖ καὶ ζοῦν κι ἐνεργοῦν κι ἀποφασίζουν, καὶ στοχάζονται, σὰ νὰ ζοῦν στὴν πρὸ Χριστοῦ ἐποχή.

...Τώρα ποὺ τὰ πνευματικὰ πράγματα στὴ δική μας ἤπειρο ἔχουν φτάσει στὸ ἀπροχώρητο καὶ ἡ ζωή, χάνοντας τὸν συνδετικὸ ἱστὸ τῆς ὑπερβατικῆς πίστης, θρυμματίζεται ἀφοῦ οἱ ὑλικὲς δικαιολογίες δὲν μποροῦν νὰ τὴ στηρίξουν, χρειάζεται νὰ ἀρχίσει μιὰ τιτάνια ἐργασία ἐπανεκχριστιανισμοῦ. Ἀπὸ τὴν ἀρχή: Χρειάζονται ἄνθρωποι ποὺ ζώντας μὲ ἀπόλυτο πάθος τὴν αἰώνια ἀλήθεια τοῦ Εὐαγγελίου νὰ μᾶς τὴν ξαναπροσφέρουν μὲ νέα, σύγχρονα λόγια, μὲ τὴ διάλεκτο τῆς ἐποχῆς, ἀλλὰ καὶ μὲ σεμνότητα καὶ μὲ πνευματικὸ μέτρο. Χρειάζεται ἡ Ἐκκλησία νὰ ξανασυνομιλήσει μὲ τὴν ἐποχὴ καὶ νὰ τὴν πείσει γιὰ τὴν αὐθεντία της, γιὰ τὴ μοναδικότητά της, γιὰ τὴν δύναμή της ν' ἀποκριθεῖ, μόνη αὐτή, στὶς νέες ἀγωνίες ποὺ αὐλακώνουν σπαραχτικὰ τὶς σύγχρονες συνειδήσεις.

Κ. Ε. ΤΣΙΡΟΠΟΥΛΟΣ

«Καθημερινὴ» 22 Ἰαν. 1967

ΖΩΗ ΚΑΙ ΑΞΙΕΣ

Κάθε κοινωνία, στὴν ὁποία οἱ ἄνθρωποι δὲν ζοῦν παρὰ γιὰ τὴν ἀτο-

μική τους εὐχαρίστηση, κάθε κοινωνία ποὺ ἀνέχεται τὴ βία, κάθε κοινωνία στὴν ὁποία οἱ ἄνθρωποι ἔχουν παύσει νὰ ἔχουν ὁ ἕνας ἐμπιστοσύνη στὸν ἄλλον, εἶναι μιὰ καταδικασμένη κοινωνία. Ὅσο ἡ Ρώμη ἦταν ἡ Ρώμη τῶν ἡρώων, ἐξακολουθοῦσε νὰ ἀνθῆ. Μόλις ἔπαυσε νὰ σέβεται τὶς ἀξίες ποὺ τὴν εἶχαν δημιουργήσει, καταστράφηκε. Ὅταν ἡ Γαλλία προσηλώθηκε στὶς αἰώνιες ἀξίες, σώθηκε. Ἡ καινούργια τεχνικὴ ἀλλάζει τὸν τρόπο δράσης. Δὲν ἀλλάζει οὔτε τὴν ἀξία τοῦ καλοῦ, οὔτε τῆς θέλησης, οὔτε τῆς πίστης. Ἔτσι ἦταν ἀπὸ τὴν ἀρχή, ἔτσι θὰ εἶναι καὶ μέχρι τέλος.

Δὲν θέλω, βέβαια, νὰ ἰσχυρισθῶ ὅτι οἱ ἄνθρωποι εἶναι καλοί. Ὑπάρχουν γῦπες σὲ ὅλα τὰ κλαδιὰ τῆς ἀνθρώπινης ζούγκλας. Οἱ τυχοδιῶκτες καραδοκοῦν γιὰ τὶς ἀποστολὲς χρυσοῦ. Οἱ μαστροποὶ καὶ ἐκβιαστὲς τρομοκρατοῦν τὶς κοπέλλες. Κάθε στιγμὴ σ' ἕνα σωρὸ σημεῖα πάνω στὴ γῆ, στρατιῶτες μὲ τὰ πολυβόλα στὰ χέρια πορεύονται μέσα ἀπὸ θάμνους καὶ βάλτους γιὰ νὰ σκοτώσουν ἄλλους στρατιῶτες, τὸ ἴδιο ὅπως ἕνας κυνηγὸς σκοτώνει λαγούς. Αὐτὴ ἡ θορυβώδης ὅμως καὶ σκληρὴ ἀνθρωπότητα δὲν δικαιώνει αὐτοὺς ποὺ τοὺς λέγουν νὰ πεθάνουν.

Μέσα στὸ ἀνθρώπινο δάσος ὑπάρχουν καὶ μερικὰ καλὰ δένδρα. Δίπλα στὸν φοβερὸ συρφετὸ συναντάει κανεὶς τὴν πιὸ ἀναπάντεχη ἀφοσίωση, τὴν πιὸ τρυφερὴ ἀγάπη καὶ σταθερότητα καὶ μέσα στὴ δυστυχία ἀκόμη, ἀνθρώπους ποὺ τοὺς θεωροῦσαμε ἀδιάφορους ἢ ἐπιπόλαιους. Κοιτάξτε γύρω σας: θὰ παρατηρήσετε πὼς κι' αὐτοὶ οἱ κτηνώδεις ἄνθρωποι ἀκόμη μποροῦν καμμιὰ φορὰ νὰ εἶναι καλοί, γενναιόδωροι καὶ τρυφεροί.

...Εἶναι ἀξιοσημείωτο πὼς ὅλες οἱ ἠθικὲς πηγὲς ἑνώνονται γιὰ νὰ τροφοδοτήσουν τὸ ποτάμι τῆς σκέψης μας. Ἡ Ἰουδαιο - Χριστιανικὴ παράδοση προσέθεσε στὴν Ἑλληνο - Ρωμαϊκὴ παράδοση τὶς ἀξίες τῆς εὐσπλαγχνίας, τῆς λύπης καὶ τελικὰ τῆς ἀγάπης ποὺ ὁλοκλήρωσαν τὴν ἀρχαία σοφία. Ὅσο γιὰ μένα — δὲν προσπαθῶ νὰ καταλάβω τὸ σύμπαν. Καταλαβαίνω ὅμως πὼς κάποιο μυστήριο καλύπτει αὐτὸν τὸν κόσμο. Δὲν νομίζω ὅτι μποροῦμε νὰ τὸν καταλάβουμε ἀλλοῦ ἂν δὲν προσπαθήσουμε νὰ τὸ κάνουμε αὐτὸ μέσα μας. Ἀλλὰ ξέρω ὅτι μέσα μου ὑπάρχει κάτι ποὺ εἶναι καλύτερο ἀπὸ τὸν ὑπόλοιπο ἑαυτό μου, κάτι ποὺ κρίνει κυριαρχικὰ τὶς πράξεις μου καὶ τὶς πράξεις τῶν ἄλλων τοποθετώντας τὸν ἑαυτό μου πάνω ἀπὸ συμφέροντα καὶ γνῶμες, ἤ, ὅπως εἶπε ὁ Πὼλ Κλωντέλ: «κάποιος ποὺ μέσα μου εἶναι περισσότερο ὁ ἑαυτός μου ἀπὸ ὅ,τι εἶμαι ἐγώ».

ANDRE MAUROIS

«Βῆμα» 15 Ἰαν. 1967

★

Ὁ νοῦς τοῦ ἀνθρώπου φαινόμενα μονάχα μπορεῖ νὰ συλλάβει, ποτὲ τὴν οὐσία. Κι' ὄχι ὅλα τὰ φαινόμενα, παρὰ μονάχα τὰ φαινόμενα τῆς ὕλης.

Ν. Καζαντζάκης

Τὸ πρόβλημα τοῦ βιβλίου στὴν Ἑλλάδα

Ὁ ἐκλεκτὸς κριτικὸς καὶ λογοτέχνης κ. Πέτρος Χάρης, γράφοντας σχετικῶς μὲ τὴν κίνηση τοῦ Ἑλληνικοῦ βιβλίου, παραθέτει λίαν ἐνδιαφέροντα στατιστικὰ στοιχεῖα, παρμένα ἀπὸ τὸ περιοδικὸ «Ἑλληνικὰ Θέματα», τὰ ὁποῖα προξενοῦν ὀδυνηρὴ κατάπληξη εἰς βάρος τῆς Ἑλλάδος, ἐν συγκρίσει μὲ τὸ τί γίνεται ἀλλοῦ καὶ μάλιστα σὲ χῶρες τὶς ὁποῖες ἐσυνηθίσαμε νὰ νομίζωμε πνευματικῶς καθυστερημένες.

Παρατίθεται πίναξ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἐκδοθέντων βιβλίων κατὰ τὰ ἔτη 1952 καὶ 1962 ἀντιστοίχως, σὲ διάφορες χῶρες, μὲ συντριπτικὰ στοιχεῖα διὰ τὴν χώραν ἡ ὁποία δικαίως ὑπερηφανευόμαστε ὅτι ὑπῆρξε τὸ λίκνον τοῦ πολιτισμοῦ καὶ τῶν Γραμμάτων.

Δὲν ἔχει ἔννοια νὰ κρύβωμε τὰ δυσάρεστα καὶ νὰ βάζωμε τὸ κεφάλι κάτω ἀπὸ τὴν ἄμμο, ὅπως κάνει ἡ στρουθοκάμηλος. Καὶ πολὺ σωστὰ ἔκαμε ὁ κ. Π. Χάρης νὰ τραντάξη τὸ πλατύτερο κοινὸ μὲ τὴν παράθεση τῶν σχετικῶν ἀριθμῶν.

Οὔτε, δυστυχῶς, μποροῦμε νὰ ἀντιτάξωμε ὅτι ἡ ποιότητα ἐξουδετερώνει τὸ μειονέκτημα τῆς ποσότητος, διότι δὲν ἔχομε γι' αὐτὸ στοιχεῖα νὰ κρίνωμε.

ΧΩΡΑΙ	Βιβλία τυπώθηκαν τὸ 1952	τὸ 1962
Σοβιετικὴ Ἕνωση	43.135	79.140
Λαικὴ Κίνα	2.507	26.414
Μεγ. Βρεταννία	18.741	25.079
Ἰαπωνία	17.306	22.010
Ἡν. Πολ. Ἀμερικῆς	11.840	21.904
Δυτ. Γερμανία	13.913	21.481
Γαλλία	11.954	13.282
Ἰνδία	18.252	11.086
Ὁλλανδία	6.727	9.674
Τσεχοσλοβακία	5.837	8.703
Ἰταλία	8.949	7.401
Ρουμανία	5.381	7.359
Πολωνία	6.632	7.162
Ἀνατ. Γερμανία	4.310	6.540
Γιουγκοσλαβία	5.184	5.637
Ἑλβετία	3.245	5.633
Σουηδία	3.286	5.472
Οὐγγαρία	3.195	5.256
Τουρκία	2.447	4.842
Δανία	2.816	4.157
Βουλγαρία	2.031	3.716
Αὐστρία	3.179	3.557
Ἡν. Ἀρ. Δημοκρ.	654	3.294
Ἰσραὴλ	822	2.532
Πακιστὰν	—	1.787
Ἑλλὰς	1.016	1.277
Ἀλβανία	98	571

Μποροῦμε λοιπὸν νὰ ποῦμε πὼς ὑπάρχει στὴν Ἑλλάδα ἕνα «δρᾶμα τοῦ βιβλίου».

Γράφοντας σχετικὰ ὁ κ. Ἄγγελος Τερζάκης, παρατηρεῖ ὅτι ἡ βιβλιαγορὰ τῆς Ἑλλάδος ὑποφέρει ἀπὸ μαρασμό. Ἰδιαίτερα, τοῦ λογοτεχνικοῦ βιβλίου. Ἐπειδή, ὅμως, ἐξακολουθοῦν νὰ ἐκδίδωνται βιβλία, ποὺ δὲν πωλοῦνται, ὁ κ. Τερζάκης μιλάει περὶ ἑνὸς «ἀ ν θ ο ῦ ν τ ο ς μ α ρ α σ μ ο ῦ».

Καὶ μερικὰ ἀπὸ τὰ συμπεράσματα τοῦ ἐξαιρετικοῦ δραματικοῦ καὶ λογοτέχνου:

«Ἡ ζωή, παντοῦ, ὅσο πάει, γίνεται καὶ πιὸ ἐξωστρεφής. Δὲν εἶναι μόνο τὸ αὐτοκίνητο καὶ ἡ μετακινησιομανία ποὺ τὴν ἐπηρεάζουν. Εἶναι ἡ συστηματικὴ ἀντικατάσταση τοῦ κειμένου ποὺ ἔχει γραφτεῖ γιὰ νὰ διαβάζεται, ἀπὸ τὴν εἰκόνα καὶ τὸν ἦχο. Ἡ στροφὴ τούτη ἔχει παρατηρηθεῖ ἀρκετά, τόσο ποὺ νὰ περιττεύει ἐδῶ νὰ τὴν ὑπογραμμίσουμε. Κινηματογράφος, τηλεόραση, ραδιόφωνο, δίνουν ἄλλη τροπὴ στὴν πνευματικὴ λειτουργία. Βρισκόμαστε ἐν ὄψει μιᾶς θεμελιακῆς ἀλλαγῆς στὸ ρυθμὸ τοῦ ἐσωτερικοῦ βίου, ποὺ εἶναι ἀδύνατο νὰ προβλέψουμε τί ἀπώτερες συνέπειες θὰ ἔχει. Μιλᾶνε ἀκό-

μα καὶ γιὰ ὑπνοπαιδεία ... Ὅλα φαίνονται να κατατείνουν στὴν καθιέρωση μιᾶς πνευματικῆς στάσης ὕπτιας, ποὺ θὰ δέχεται παθητικά, σὰν δρυσο ἐξ οὐρανοῦ, καὶ τὴ μόρφωση καὶ τὴν ψυχαγωγία καὶ τὴν πληροφορηση. Ὅπως τὰ πόδια πᾶνε ν' ἀχρηστευθοῦν ἀπο τον τροχό, ἔτσι καὶ το κεφάλι φιλοδοξεῖ τὴ μακαριοτητα τοῦ ἐλάσσονος κόπου».

Ἐν τῷ μεταξύ, στο γνωστὸ φιλολογικὸ περιοδικὸ «Ἐπιθεώρησις τοῦ Σαββάτου τῆς Νέας Ὑορκης ἐδημοσιεύθη ἕνα ἄρθρον τοῦ Νικολὰ Πουλαὶν μ' ἐνδιαφέρουσες πληροφορίες: Στὴ Γαλλία ἐπωλοῦντο κάθε χρονο γύρω στὰ 7.000 ἀντίτυπα βιβλιων τοῦ Μπαλζακ. Μόλις ἔγινε μιὰ ἐκπομπὴ τηλεοράσεως γιὰ τὸ ἔργον του «Χαμενες αὐταπάτες» καὶ ἔγινε εἰδικὴ ἔκδοσις τσέπης τοῦ ἔργου αὐτοῦ, ἐπουλήθησαν μέσα σὲ σύντομο διάστημα 220.000 ἀντίτυπα.

Ἐκτὸς ἀπὸ τὴν συμβολὴ τῆς τηλεοράσεως, παρατηρεῖται μιὰ σημαντικὴ ἄνοδος κυκλοφορίας τῶν κλασικῶν, ὅταν γίνονται λαικὲς ἐκδόσεις. Ἐνῶ ἄλλοτε ἐθεωρεῖτο ὀνειροπόλος ὅποιος ἐκδοτης θὰ ὑπεστήριξε ὅτι ἡ Ἰλιὰς καὶ ἡ Ὀδύσσεια θὰ πωλοῦσαν 15.000 ἀντίτυπα ἐτησίως, ἀπὸ τὰ 1961 τὰ δύο αὐτὰ βιβλία, σὲ μικρο σχῆμα, ἐπώλησαν 220.000 ἀντίτυπα. Τα βιβλία τοῦ Ζολᾶ ἐπωλοῦντο γύρω στὰ 1.500 ἐτησίως. Σὲ μικρὸ σχῆμα, ἀπὸ τὸ 1956 ἐπωλήθησαν 413.000 ἀντίτυπα. Τὸ κοινὸν διψᾶ. Καὶ ἀγοράζει τὸ βιβλίο, ὅταν δὲν θίγει ὑπερβολικὰ τὴν τσέπη του. Ὁ Γάλλος πρωθυπουργὸς Ζὼρζ Πομπιντοὺ ἐδήλωσε στὸν φιλολογικὸ «Φιγαρὼ» ὅτι ἡ καλὴ κυκλοφορία τοῦ βιβλίου συνδέεται μὲ τὴν προσιτὴ τιμή. Δὲν εἶναι — εἶπε — οἱ μᾶζες ἀδιάβροχες ἀπὸ τὴν τεχνη, ἀλλὰ εἶναι ἡ τέχνη ἀπρόσιτη ἀπὸ οἰκονομικὴ ἄποψη.

Στὴ Γαλλία ἡ πώλησις βιβλίων τσέπης πέρασε ἀπὸ 25 ἑκατομμύρια ἀντίτυπα τοῦ 1963 σὲ 28 ἑκατομμύρια τὸ 1964 καὶ ὁλοένα ἀνεβαίνει. Το 1970 λογαριάζουν νὰ ἔχη φθάσει τὰ 50 ἑκατομμύρια. Κάθε Γάλλος καὶ ἕνα βιβλίο.

Ὁ Ζὰν Τζιόνο εἶπε: «Τὸ μικρὸ σχῆμα εἶναι μιὰ ἐπανάστασι γιὰ τὴν κουλτούρα μας». Ἀλλά, φυσικά, τὸ μικρὸ σχῆμα, στὴ Γαλλία, σημαίνει καὶ μικρὴ τιμή.

Στὴν Ἑλλάδα, ἀπὸ τὴν ἄποψι αὐτή, εἴμαστε σχεδὸν παλαιολιθικοί. Ἐπικρατοῦν τὰ βιβλία «μπαοῦλα», μὲ χονδρα χαρτιὰ καὶ μὲ χαρτόνια, γιὰ να εἶναι ὑψηλὴ ἡ τιμὴ καὶ ὑψηλὰ τὰ ποσοστὰ τῶν πωλητῶν, οἱ ὁποῖοι τὰ πηγαίνουν στὸν ἀγοραστή, συνήθως ἀποφεύγοντα το βιβλιοπωλεῖο καὶ τιμωρούμενον ἀναλόγως!

ΘΡΗΣΚΕΙΑ ΥΠΕΡΤΕΡΑ ΤΗΣ ΑΛΗΘΕΙΑΣ

ΤΑ ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Μπαγκαμπὰντ Γκιτὰ

Σημείωμα ΚΩΣΤΗ ΜΕΛΙΣΣΑΡΟΠΟΥΛΟΥ

Ἐκυκλοφόρησε μία νέα ἔκδοση μὲ τὸν τίτλο «Μπαγκαβάτ Γκίτα» καὶ μὲ ὑπότιτλο «Τὸ θεῖο τραγούδι». Εἶναι ἡ τρίτη στὴν ἑλληνικὴ γλῶσσα ἔκδοση τοῦ περίφημου σανσκριτικοῦ ἔπους, ποὺ ἀποτελεῖ τὸ Εὐαγγέλιο τῶν Ἰνδουϊστῶν ἢ Βραχμανιστῶν. Ἡ πρώτη ἔκδοση τυπώθηκε τὸ 1848 ἀπὸ τὸν Γεώργιον Κ. Τυπάλδον, μὲ τὸν τίτλο «Γιτά, ἢ Θεσπέσιον Μέλος», μεταφρασθεῖσα ἐκ τοῦ Βραχμανικοῦ παρὰ Δημητρίου Γαλανοῦ, Ἀθηναίου. Ἡ δεύτερη ἔκδοση ἐκυκλοφόρησε τὸ 1948 μὲ τὸν τίτλο «Ἡ Μπαγκαβὰδ Γκιτὰ» καὶ μὲ ὑπότιτλο «Τὸ θεϊκὸ τραγούδι», ἀπόδοση σὲ ἐλεύθερο στίχο τοῦ Τιμ. Τ. Βρατσάνου.

Ἡ νεώτερη τούτη τρίτη ἔκδοση εἶναι, ὅπως σημειώνεται στὴν 3η σελίδα τοῦ βιβλίου, «Μὲ εἰσαγωγὴ στὴν ἰνδουϊστικὴ καὶ βουδδιστικὴ σκέψη, μετάφραση, ἑρμηνεία, σχόλια καὶ γλωσσάριο. Ὑπὸ Γεωργίου Κ. Ζωγραφάκη. Μὲ ὁλόκληρο τὸ κείμενο τῆς μεταφράσεως τοῦ Ἕλληνος βραχμάνου Δημητρίου Γαλανοῦ».

Ἂς μᾶς ἐπιτραπῆ νὰ παρατηρήσωμε ὅτι ἡ προσωνυμία τοῦ Δημ. Γαλανοῦ ὡς «βραχμάνου» — λάθος στὸ ὁποῖο πολλοὶ παρασύρονται — εἶναι ἀντιεπιστημονικὴ καὶ δὲν ἀνταποκρίνεται στὴν πραγματικότητα. Βραχμᾶνες ὀνομάζονται ἐκεῖνοι ποὺ ἀνήκουν στὴν ἀνώτερη ἀπὸ τὶς 4 τάξεις, στὶς ὁποῖες εἶναι διαιρεμένοι οἱ κάτοικοι τῆς Ἰνδίας, τὴν τάξη τὴν ἱερατική. Ἑπομένως οἱ βραχμᾶνες δὲν γίνονται, ἀλλὰ γεννιοῦνται. Ὁ Δημ. Γαλανός, σὰν Ἕλληνας ποὺ ἦταν, δὲν μποροῦσε νὰ εἶναι βραχμάν. Ἐμαθήτευσε ὅμως κοντὰ στοὺς βραχμᾶνες καὶ ἐγνώρισε τὴ σοφία τῶν βραχμάνων. Αὐτὴ εἶναι ἡ κυριολεξία.

Πολὺ σωστὰ ἐσκέφθηκε ὁ ἐκδότης τοῦ νέου βιβλίου νὰ παραθέση τὸ κείμενο τῆς δυσεύρετης σήμερα κλασικῆς μεταφράσεως τοῦ Δημ. Γαλανοῦ, ὅσο καὶ ἂν δὲν προσφέρεται στὸν σημερινὸν ἀναγνώστη. Ἀλλὰ δὲν ἐδόθηκε ἡ ὀφειλόμενη προσοχὴ καὶ ὑ-

πάρχουν δυστυχῶς πολλὰ λάθη ἀπὸ τυπογραφικὲς ἀβλεψίες. Εἶναι κρῖμα καὶ ἐνδέχεται μερικοὶ μελετηταὶ νὰ ἀχθοῦν σὲ συμπεράσματα στηριζόμενα σὲ σφαλερὰ δεδομένα.

Δὲν πρόκειται νὰ σχολιάσωμε τὴν ἐπιτυχία καὶ τὴ χάρι τῶν τριῶν μεταφράσεων (Γαλανοῦ, Βρατσάνου, Ζωγραφάκη). Ἡ κρίση τοῦ καθενὸς εἶναι ἐλεύθερη. Ἐκεῖνο τὸ ὁποῖο ἐπιθυμοῦμε νὰ ἐπισημάνωμε εἶναι ὅτι στὸ τέλος τοῦ ἔργου του ὁ Δημ. Γαλανὸς σημειώνει: «Ἐδιδάχθην ταύτην τὴν Γιτὰν παρὰ τοῦ Κανδαρδάσα, ἐν Κασσῇ τῇ πόλει τῶν Βραχμάνων». Πρόκειται, λοιπόν, ὄχι περὶ ἁπλῆς ἀναγνώσεως τοῦ Γαλανοῦ, ἀλλὰ περὶ διδασκαλίας ἡ ὁποία τοῦ ἐγένετο. Κατὰ συνέπειαν, ὁ Δημ. Γαλανὸς πρέπει νὰ εἶναι πλησιέστερος ἀπὸ ὅλους τοὺς ἀνὰ τὸν κόσμον μεταφραστὰς στὸ πνεῦμα τοῦ μεταφραζομένου ἔργου. Ὁ Τιμ. Βρατσάνος μᾶς λέγει ὅτι ἐπῆρε σὰν βάση τῆς ἐργασίας του τὴ μετάφραση Γαλανοῦ καὶ συγχρόνως εἶχε ὑπ' ὄψει του τὴ μετάφραση στὰ γαλλικὰ τῆς Α. Καμένσκυ. Ὁ κ. Γεώργ. Ζωγραφάκης δὲν μᾶς λέγει ἀπὸ ποῦ ἀκριβῶς μετέφρασε, μολονότι παραθέτει διάφορες μεταφράσεις.

Ἀλλὰ εἶναι πολὺ ἀμφίβολο ἂν συνεβουλεύθη τὶς μεταφράσεις ποὺ ἀναφέρει. Φαίνεται ὅτι μετέφρασε μόνον ἀπὸ τὴ μετάφραση τοῦ Ὡρομπίντο στὰ ἀγγλικὰ ἢ ἀπὸ τὴ μετάφραση στὰ γαλλικὰ τῆς μεταφράσεως τοῦ Ὡρομπίντο. Καὶ δὲν ἔδωσε τὴν προσοχὴ ποὺ ἔπρεπε. Διότι, ἀπὸ τὸ πρῶτο μόνο Κεφάλαιο τοῦ κειμένου, παρατηροῦμε:

Στοὺς στίχους 8—9 παρουσιάζει τοὺς Ἰνδοὺς νὰ διαθέτουν... πυροβόλα ὅπλα! Μεταφράζει τὸ γαλλικὸ Projectile σὲ «σφαῖρες». Ἀλλὰ τὴν ἴδια λέξη, στὸν στίχο 20, μεταφράζει σὲ βέλη. Ἐνῶ Projectile σημαίνει γενικῶς «βλῆμα». Μπορεῖ π. χ. καὶ πέτρα ἀπὸ σφεντόνα.

Στὸν στίχο 10 τὶς λέξεις illimité καὶ limité μεταφράζει «χωρὶς ὅρια» ὁ στρατός μας, ἐνῶ ὁ δικός τους «περιορισμένος». Ἐνῶ πρόκειται περὶ τῆς ἐννοίας «ἀπεριόριστον, ἄπειρον, ἀναρίθμητον» ἐν ἀντιδιαστολῇ πρὸς τὸ ἀντίθετον. Ὁ Γαλανὸς ἐπιτυχῶς μεταφράζει «ἀναρίθμητον — εὐάριθμον».

Γενικῶς, τὰ εἰς τὸ πρωτότυπον ἐπίθετα (καὶ ὑπάρχουν πολλὰ ἐπίθετα τῶν ἡρώων, ὅπως συμβαίνει καὶ στὰ Ὁμηρικὰ ἔπη), τὰ ἀναφέρει ὡς οὐσιαστικά, καὶ τοῦτο δημιουργεῖ σύγχυση. Ὁ Γαλανὸς ἀποφεύγει τὰ ἐπίθετα καὶ μεταφράζει ἁπλῶς «Κρισνᾶς» ἢ «Ἀρζούνας», ὥστε νὰ εἶναι σαφὴς ἡ ἔννοια. Ὁ Ὡρομπίντο ἀναφέρει τὰ ἐπίθετα εἰς τὴν σανσκριστικήν, ἀλλὰ ἐντὸς παρενθέσεως σημειώνει καὶ τὸ οὐσιαστικό, ἐνῶ ὁ κ. Ζωγραφάκης τὸ παραλείπει. Ἔτσι, στὸν στίχο 14 γράφει: «Ὁ Μαδάβα καὶ ὁ γυιὸς τοῦ Παντοῦ», ἐνῶ μποροῦσε νὰ γράψη: «Ὁ Θεῖος (Μαδάβα) Κρισνᾶς καὶ ὁ Ἀρ-

ΓΙΤΑ,

ἢ

ΘΕΣΠΕΣΙΟΝ ΜΕΛΟΣ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΘΕΙΣΑ ΕΚ ΤΟΥ ΒΡΑΧΜΑΝΙΚΟΥ

ΠΑΡΑ

ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΓΑΛΑΝΟΥ, ΑΘΗΝΑΙΟΥ.

Νῦν πρῶτον Ἑλληνιστὶ ἐκδοθεῖσα,

καὶ

Μετὰ προλεγομένων καὶ παρατηρήσεων αὐξηθεῖσα,

Δαπάνῃ μὲν καὶ μελέτῃ

ΓΕΩΡΓΙΟΥ Κ. ΤΥΠΑΛΔΟΥ,

Ἐφόρου τῆς Δημοσίου καὶ Πανεπιστημιακῆς Βιβλιοθήκης,

Ἐπιστασίᾳ δὲ καὶ διορθώσει

Γ. ΑΠΟΣΤΟΛΙΔΟΥ ΚΟΣΜΗΤΟΥ,

Βιβλιοφύλακος.

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ,

Ἐκ τῆς Τυπογραφίας Ι. Χαρτοφύλακος.

1848

ζούνας (ὁ γυιὸς τοῦ Πανδοῦ)».

Στοὺς στίχους 15—16 γράφει: «Ὁ Χρισικέσα», ἐνῶ μποροῦσε νὰ γράψῃ: «Ὁ κυρίαρχος τῶν αἰσθήσεων (Χρισικέσα) Κρισνᾶς».

Στοὺς στίχους 24—25 γράφει: «Ὁ Γουδακέσα», ἐνῶ μποροῦσε νὰ γράψῃ: «Ὁ κυρίαρχος τοῦ ὕπνου (ἀνύστακτος, ἄγρυπνος) Ἀρζούνας».

Στὸν στίχο 27 γράφει: «Ὁ Καουντέγια», ἐνῶ μποροῦσε νὰ γράψῃ: «Ὁ γυιὸς τῆς Καουντὶ Ἀρζούνας». Καὶ εἶναι ἡ Καουντὶ μητέρα του, ἐνῶ ὁ κ. Ζωγραφάκης τὴν ἀναφέρει στὸ γλωσσάριο σὰν... πατέρα του.

Ἀλλὰ δὲν εἶναι τὸ μόνο λάθος στὸ γλωσσάριο.

«Ἄγνι» ποὺ εἶναι ὁ Θεὸς τοῦ Πυρός, ἀναφέρεται σὰν «πρωταρχικὴ φωτιά, φωτιὰ τῆς θυσίας».

«Ἀσούρα», ποὺ εἶναι ὂν ἐχθρικὸ στὸν νοητικὸ κόσμο (mental), ἀναφέρεται, ἀντὶ στὸν «νοητικό», στὸν «πνευματικό» κόσμο, ποὺ δὲν εἶναι βέβαια τὸ ἴδιο.

«Ζαναρδάνα», ἐπίθετον τοῦ Κρισνᾶ ποὺ σημαίνει «ἐκεῖνος ποὺ δὲν ἔχει γέννηση καὶ ἔχει τὴν ἐξουσία νὰ τερματίζῃ τὴ γέννηση τῶν ἄλλων», ἀναφέρεται λανθασμένα «ἐκεῖνος ποὺ ἔχει γεννηθῆ»!

«Χρισικέσα», ποὺ σημαίνει «ὁ κυρίαρχος τῶν αἰσθήσεων» ἀναφέρεται λανθασμένα ὡς «ἥρωας».

«Μαργκασίρσα» ποὺ εἶναι μῆνας ἀντίστοιχος στὸ διάστημα τοῦ μισοῦ Νοεμβρίου καὶ μισοῦ Δεκεμβρίου, ἀναφέρεται σὰν μῆνας «ἀνάμεσα» (!) στὸν Νοέμβριο καὶ τὸν Δεκέμβριο.

Ἀφήνοντας τὸ κείμενο καὶ τὸ γλωσσάριο, ἂς ἔλθωμε στὴν Εἰσαγωγὴ τοῦ βιβλίου:

Ἀπὸ τὰ εἰσαγωγικὰ κεφάλαια τὸ «Ἰνδουϊσμὸς — Βραχμανισμός», ἀναφερόμενο στὶς βασικὲς ἀρχὲς τῆς φιλοσοφικῆς καὶ θρησκευτικῆς σκέψεως τῶν Ἰνδιῶν (γράφε ὀρθότερα Ἰνδίας) εἶναι πολὺ καλὰ διατυπωμένο καὶ φρονοῦμε ὅτι ἀνταποκρίνεται στὰ πράγματα.

Τὸ κεφάλαιο «Βούδδας» (καὶ

ΟΥΔΕΜΙΑ ΘΡΗΣΚΕΙΑ ΥΠΕΡΤΕΡΑ ΤΗΣ ΑΛΗΘΕΙΑΣ

αὐτὸ πολὺ καλὰ διατυπωμένο καὶ διδακτικὸ) μᾶλλον περισσεύει, διότι ἡ Μπαγκαμπὰντ — Γκιτὰ εἶναι ἄσχετη μὲ τὴ διδασκαλία τοῦ Πρίγκηπα Σιντάρτα (Βούδδα). Γίνεται χρήση τοῦ ὅρου «Νιρβάνα» καὶ στὸν θηλυκὸ καὶ στὸν οὐδέτερο τύπο. Ἐπεκράτησαν στὰ νεοελληνικὰ καὶ οἱ δύο τύποι: Ἡ Νιρβάνα καὶ τὸ Νιρβάνα. Ὅπως καὶ νὰ τὸ πῇς, λάθος δὲν εἶναι. Λάθος εἶναι ὅπως καὶ ἂν νομίσῃς ὅτι κατάλαβες τὴν ἔννοια τῆς λέξεως.

Τὸ κεφάλαιο «Βουδδισμὸς — Χριστιανισμὸς» ζητεῖ νὰ ἀποδείξῃ τὴν ὁμοιότητα τῶν δύο αὐτῶν μεγάλων θρησκειῶν, ποὺ εἶναι πραγματικὰ καὶ οἱ δύο ὑψηλῆς πνευματικῆς στάθμης θρησκεῖες (στὴν ἀρχική τους ἁγνότητα) καὶ προσομοιάζουν μεταξύ τους στὰ ἠθικὰ διδάγματα, ἀλλὰ καὶ στὶς λεπτομέρειες τῆς λατρείας. Ἀκόμη καὶ στὴν ὑπερφυσικὴ σύλληψη Βούδδα καὶ Χριστοῦ. Ἀλλὰ αὐτὸ εἶναι λάθος, διότι ὁ Σακυαμούνι (Βούδδας) δὲν ἀναφέρεται σὰν ὑπερφυσικῶς συλληφθείς. Αὐτὸ ἀναφέρεται γιὰ τὸν Κρισνᾶ (8η ἐνσάρκωση τοῦ Βισνοῦ) τῆς Ἰνδουϊστικῆς θρησκείας, ὁ ὁποῖος ἐγεννήθηκε ἀπὸ τὴν παρθένον Δεβακῆ. Προφανῶς ἔγινε σύγχυση τοῦ Βούδδα μὲ τὸν Κρισνᾶ. Ἐκτὸς ἂν παρεξηγήθηκε σὰν ἄσπορη σύλληψη τὸ ὄνειρο ποὺ εἶδε — σύμφωνα μὲ τὴν παράδοση — ἡ μητέρα τοῦ Βούδδα πρὶν ἀπὸ τὴ γέννησή του.

Γιὰ τὸ κεφάλαιο «Μπαγκαβὰτ Γκιτὰ» διατηροῦμε πολλὲς ἐπιφυλάξεις, μολονότι περιέχει μερικὲς ὡραιότατες σκέψεις. Εἶναι ὅμως ἀπαραίτητο νὰ ἀκριβολογοῦμε.

1. — Σχετικὰ μὲ τὶς χρονολογίες τῶν ἰνδικῶν κειμένων, τίποτα δὲν εἶναι βεβαιωμένο.

2. — Ἐπαναλαμβάνεται τὸ λάθος ὅτι ὁ Δημ. Γαλανὸς εἶναι βραχμᾶνος καὶ ὅτι ἔδωσε στὴ Γιτὰ τὴν προσωνυμία «Θεσπέσιον Μέλος», ἐνῶ τὸ ἀκριβὲς εἶναι ὅτι ὄχι ὁ Δημ. Γαλανός, ἀλλὰ ὁ ἐκδότης Γ. Τυπάλδος ἔδωσε τὴν προσωνυμία «Θεσπέσιον Μέλος», κατὰ μετάφρασιν ἀπὸ τὸν «σοφὸν Σχλέγελον» (Fr. Schlegel), ὅπως ὁ ἴδιος γράφει στὴν ἀρχὴ τῶν προλεγομένων του τῆς ἐκδόσεως τῆς Γιτᾶ.

3.— Ἀναφέρεται ὅτι οἱ ἰνδικῆς καταγωγῆς Ραμακρίσνα, Ὡρομπίντο, Βιβεκανάντα, Κρισναμοῦρτι, Ταγκόρ, Γκάντι, μετέφεραν τὸ μήνυμα τῆς Μπαγκαμπὰντ - Γκιτᾶ στοὺς συγχρόνους τους, «ζώντας το μέσα στὴ βαθύτερη προσωπική τους ἐμπειρία». Τοῦτο, εἰδικῶς γιὰ τὴ σκέψη τοῦ Κρισναμοῦρτι, εἶναι τελείως ἀνυπόστατο.

4.— Ἀναφέρεται ἡ Ἄννυ Μπέζαντ (Ἄννυ καὶ ὄχι Ἄννα) σὰν ἱδρύτρια τῆς Θεοσοφικῆς Ἑταιρίας, ἐνῶ εἶναι πασίγνωστον ὅτι τῆς Θεοσοφικῆς Ἑταιρίας ἱδρυταὶ ὑπῆρξαν ἡ Ἕλ. Π. Μπλαβάτσκυ καὶ ὁ Ἑρ. Σ. Ὄλκοττ, τὸ 1875. Ἡ Μπέζαντ ἐγνώρισε τὴ Θεοσοφικὴ Ἑταιρία 14 χρόνια ἀργότερα, τὸ 1889, καὶ ἔγινε Πρόεδρος τῆς Ἑταιρίας με-

τὰ τὸν θάνατο τοῦ Ὄλκοττ, τὸ 1907.

5. — Ἐξ ἄλλου, σωστὰ ἀναφέρεται ὅτι ἡ μάχη τῆς Κουρουξέτρα γίνηκε ἀνάμεσα σὲ δύο κλάδους τῆς ἴδιας βασιλικῆς οἰκογενείας, μεταξὺ τῶν Πανδοϊδῶν καὶ τῶν Καουραβῶν. Ὁ ἀείμνηστος Τιμ. Βρατσάνος, παρασυρόμενος προφανῶς ἀπὸ τὸν θελκτικὸ μυθοπλάστη Ἐδ. Συρέ, ἀναφέρει πόλεμον μεταξὺ «Ἡλιογενῶν» καὶ «Σεληνογενῶν» οἰκογενειῶν, ἐνῷ πρόκειται περὶ στενῶν συγγενῶν, πρωτεξαδέλφων, τέκνων δύο ἀδελφῶν, τοῦ Πανδοῦ (Πανδοΐδαι) καὶ τοῦ Δρυταράστρα (Καουραβαὶ ἢ Κουρού).

Στὴ σελ. 65 παρατίθεται πίναξ τῶν μεταφράσεων τοῦ Δημ. Γαλανοῦ. Παρεισέφρησαν αἱ ἑξῆς ἀνακρίβειαι:

Ἡ Βαλαβαράτα δὲν ἐξεδόθη τὸ 1845, ἀλλὰ τὸ 1847. Τὸ ἴδιο λάθος κάνει καὶ ἡ Μεγάλη Ἑλληνικὴ Ἐγκυκλοπαιδεία.

Ὁ τίτλος τοῦ τελευταίου ποὺ ἐξεδόθη (1853) ἀπὸ τὰ βιβλία τὰ μεταφρασθέντα ἀπὸ τὸν Δημ. Γαλανὸν δὲν εἶναι Δούργα, ἀλλὰ Δουργά.

Ψιττακοῦ μυθολογίαι «νυκτεριναὶ» καὶ ὄχι «νεωτερικαὶ» εἶναι ὁ τίτλος — ὄχι χειρογράφων, ἀλλὰ βιβλίου — ποὺ ἐξεδόθη τὸ 1851, μὲ τὸν πλήρη τίτλο «Χιτοπαδάσσα ἢ Πάντσα — Τάντρα (πεντάτευχος), ὑπὸ τοῦ σοφοῦ Βισνουσαρμᾶνος, καὶ Ψιττακοῦ Μυθολογίαι νυκτεριναί».

Τελειώνοντας, θεωροῦμε χρήσιμο νὰ προσθέσωμε σύντομα δείγματα γραφῆς τῶν διαφόρων μεταφράσεων στὰ ἑλληνικά, κυρίως γιὰ νὰ δείξωμε πόσο δύσκολη εἶναι ἡ ἀπόδοση ἑνὸς τέτοιου κειμένου καὶ πόσο ἐπιφυλακτικοὶ πρέπει νὰ εἴμαστε πάντοτε γιὰ τὶς λεπτομέρειες τῶν ἐκφράσεων.

Θὰ παραθέσωμε γνώριμα ἀποσπάσματα, ποὺ ἐτολμήσαμε καὶ μεῖς νὰ ἀποδώσωμε στὰ νεοελληνικά, ἀπὸ τὴ μετάφραση Δημ. Γαλανοῦ καὶ περιελάβαμε στὸ βιβλίο «Μελετήματα», μὲ ἀντίστοιχες παραθέσεις τῶν ἀποδόσεων Τιμ. Βρατσάνου καὶ Γεωργ. Ζωγραφάκη. Ἔτσι, ὅποιος θέλει νὰ μελετήση τὰ παρατιθέμενα δείγματα γραφῆς, θὰ ἀποκομίση πληρέστερη ἀντίληψη γιὰ τὸ ἐξαίρετο αὐτὸ κείμενο τῆς Μπαγκαμπὰντ - Γκιτᾶ, ποὺ εἶναι ἕνα ἀπὸ τὰ ὑψιπετέστερα βιβλία τῆς παγκοσμίου φιλολογίας.

Κ. ΜΕΛΙΣΣΑΡΟΠΟΥΛΟΣ

ΓΑΛΑΝΟΣ

Κεφ. Β΄ 11. Σὺ μὲν λυπῇ ἐπὶ τοῖς μὴ ἀξίοις λύπης, καὶ σοφοὺς λέγεις λόγους· οἱ σοφοὶ δ' ὅμως οὐδέποτε λυποῦνται οὔτ' ἐπὶ τοῖς θνήσκουσιν, οὔτ' ἐπὶ τοῖς ζῶσιν.

ΒΡΑΤΣΑΝΟΣ

Τὰ σὲ κάνουν νὰ λυπᾶσαι δὲν ἀξί-
(ζουνε τὴ λύπη
καὶ πολλὰ σοφὰ λὲς λόγια, μὰ δὲ
(θλίβουντ' οἱ σοφοὶ
οὔτε γι' αὐτοὺς ποὺ πεθαίνουν οὔτε
(γιὰ τοὺς ζωντανούς.

ΖΩΓΡΑΦΑΚΗΣ

Κλαῖς ἐκείνους ποὺ δὲν θὰ ἔπρεπε νὰ κλαῖς καὶ μολαταῦτα τὰ λόγια σου εἶναι σοφά. Ὁ φωτισμένος ἄνθρω-

πος δὲν πενθεῖ οὔτε γιὰ τοὺς ζωντανούς, οὔτε γιὰ τοὺς πεθαμένους.

ΜΕΛΙΣΣΑΡΟΠΟΥΛΟΣ

Ἐσὺ λυπᾶσαι γιὰ ὅσα δὲν εἶναι ἄξια λύπης, καὶ λὲς σοφὰ λόγια. Ἀλλὰ οἱ σοφοὶ οὐδέποτε λυποῦνται, οὔτε γιὰ κείνους ποὺ πεθαίνουν, οὔτε γιὰ κείνους ποὺ ζοῦν.

★

ΓΑΛΑΝΟΣ

14. Ὅσα μὲν οὖν ὑπὸ τὴν αἴσθησίν εἰσι, προξενοῦντα ὁτὲ μὲν ψῦχος, ὁτὲ δὲ καῦμα, καὶ ὁτὲ μὲν χαράν, ὁτὲ δὲ λύπην, καὶ γίνονται, καὶ ἀπογίνονται, καὶ διὰ τοῦτο πρόσκαιρά εἰσι, τούτοις ἐγκαρτέρει.

ΒΡΑΤΣΑΝΟΣ

Κρύο, ζέστη, χαρά, λύπη, ὅλα τους περνοῦν καὶ πᾶνε.
γιαυτο μὴ στενοχωριέσαι μιὰ κ' αἰώνια δὲν εἶναι.

ΖΩΓΡΑΦΑΚΗΣ

Οἱ ὑλικὲς ἐπαφές, ὦ γυιὲ τοῦ Κούντι, ποὺ δίνουν τὸ κρύο καὶ τὴ ζέστη, τὴν εὐχαρίστηση καὶ τὸν πόνο, πράγματα ἐφήμερα ποὺ πᾶνε κι' ἔρχονται, μᾶθε νὰ τὰ ὑποφέρῃς, ὦ Βαρατά.

ΜΕΛΙΣΣΑΡΟΠΟΥΛΟΣ

Ὅσα προξενοῦν στὶς αἰσθήσεις, ἄλλοτε ζέστη κι' ἄλλοτε κρύο, ἄλλοτε χαρὰ κι' ἄλλοτε λύπη, ἔρχονται καὶ παρέρχονται. Γι' αὐτὸ εἶναι πρόσκαιρα. Νὰ ἐγκαρτερῇς σ' αὐτά.

★

ΓΑΛΑΝΟΣ

15. Ὃν τινα δὲ τὰ ὑπὸ τὴν αἴσθησιν ταῦτα οὐ καταπονοῦσιν, ἀδιάφορον ὄντα καὶ ἐν ἀγαθοῖς καὶ ἐν κακοῖς, καὶ ἀδιάπτωτον, οὗτος ἄξιος ἐστι τῆς ἀθανασίας.

ΒΡΑΤΣΑΝΟΣ

Ἔτσι, ὁποιος δὲν τὸν νοιάζει κι' ὅλ' αὐτὰ ἴδια τὰ βλέπει
τὰ καλὰ καὶ τα κακά, νἆν' ἀθάνατος τοῦ πρέπει!

ΖΩΓΡΑΦΑΚΗΣ

Ὁ ἄνθρωπος ποὺ ἐτοῦτα τα πράγματα, οὔτε ταράζουν, οὔτε θλίβουν, ὦ καρδιὰ λεονταριοῦ ἀνάμεσα στοὺς ἀνθρώπους, ὁ σταθερὸς καὶ σοφὸς ἄνθρωπος ποὺ παραμένει ὅμοιος στὴν ἀπόλαυση καὶ στὸν πόνο, τοῦτος εἶναι ποὺ ἄξια θὰ βρῇ τὴν ἀθανασία.

ΜΕΛΙΣΣΑΡΟΠΟΥΛΟΣ

Ὅποιος ἀπ' αὐτὰ δὲν καταπονεῖται, ἀλλὰ μένει ὁ ἴδιος καὶ στὰ καλὰ καὶ στὰ κακὰ καὶ ἀδιάφορος, αὐτὸς εἶναι ἄξιος τῆς ἀθανασίας.

★

ΓΑΛΑΝΟΣ

16. Τῇ μὲν ματαιότητι οὐκ ἔστιν ἀλήθεια, τῇ δὲ ἀληθείᾳ οὐκ ἔστι ματαιότης. Τὸ ψεῦδος οὐ πέφυκεν ἀλήθεια, καὶ τὸ μὴ ὂν οὐ πέφυκεν ὄν· οὔτω περὶ τούτων ἀμφοτέρων θεωρήσαντες ἀπεφήναντο οἱ γνῶσται τῶν ὄντων.

ΒΡΑΤΣΑΝΟΣ

Ἡ ματαιοτητα δὲν εἶν' ἀλήθεια
μὰ κ' ἡ ἀλήθεια δὲν εἶναι μάταιη,
κι' οὔτ' αὐτὸ ποὺ δὲν ὑπάρχει
ὑπαρκτὸ μπορεῖ νὰ γίνει.
Ἔτσι λὲν αὐτοὶ ποὺ ξέρουν
κ' ἔχουν καὶ τὰ δυὸ ἐξετάσει.

ΖΩΓΡΑΦΑΚΗΣ

Ὅ,τι πραγματικὰ ὑπάρχει δὲν μπορεῖ νὰ παύσῃ νὰ ὑπάρχῃ καθὼς καὶ ἐκεῖνο ποὺ εἶναι μὴ ὑπάρχον δὲν μπορεῖ ν' ἀρχίσῃ νὰ ὑπάρχῃ. Τὸ τέρμα τούτης τῆς ἀντιθέσεως ἀνάμεσα στὸ εἶναι καὶ τὸ μὴ-εἶναι ἔγινε ἀντιληπτὴ ἀπὸ ἐκείνους ποὺ βλέπουν τὶς οὐσιαστικὲς ἀλήθειες.

ΜΕΛΙΣΣΑΡΟΠΟΥΛΟΣ

Στὰ μάταια δὲν ὑπάρχει ἀλήθεια καὶ στὴν ἀλήθεια δὲν ὑπάρχει ματαιότης. Τὸ ψέμμα δὲν γίνεται ἀλήθεια καὶ τὸ ἀνύπαρκτο δὲν γίνεται ὑπαρκτό. Ἔτσι λένε γι' αὐτὰ ἐκεῖνοι ποὺ τα γνωρίζουν.

★

ΓΑΛΑΝΟΣ

19. Ὅστις δοξάζει τὴν ψυχὴν φθαρτικήν, ἢ ὅστις φρονεῖ αὐτὴν φθαρτήν, ἀμφότεροι οὗτοι οὐδὲν οἴδασιν· ἡ γαρ ψυχὴ οὔτε φθείρει, οὔτε φθείρεται.

ΒΡΑΤΣΑΝΟΣ

Καὶ ἐκεῖνος ποὺ νομίζει πὼς σκοτώνει
(ἡ ψυχή,
καὶ ὁ ἄλλος ποὺ πιστεύει πὼς σκοτώ-
(νεται κι αὐτή,
κι' οἱ δυὸ τίποτα δὲν ξέρουν
γιατ' ἡ ἄφθαρτη ψυχὴ οὔτε φθειρετ'
(οὔτε φθείρει.

ΖΩΓΡΑΦΑΚΗΣ

Ὅποιος κυττάζει τοῦτο, καθὼς καὶ ἐκεῖνο ποὺ σκοτώνει καθὼς καὶ ὅποιος ποὺ διαλογίζεται πὼς τοῦτο σκοτώνεται, οὔτε ὁ ἕνας οὔτε ὁ ἄλλος δὲν ξεχωρίζουν τὴν ἀλήθεια. Τοῦτο δὲν σκοτώνει κι' οὔτε σκοτώνεται.

ΜΕΛΙΣΣΑΡΟΠΟΥΛΟΣ

Ὅποιος νομίζει πὼς ἡ ψυχὴ μπορεῖ νὰ καταστρέψη ἢ νὰ καταστραφῆ, τίποτα δὲν γνωρίζει. Διότι ἡ ψυχὴ οὔτε καταστρέφει, οὔτε καταστρέφεται.

★

ΓΑΛΑΝΟΣ

22. Καθὼς γὰρ ὁ ἄνθρωπος, ἀφεὶς τὰ παλαιὰ ἱμάτια, ἄλλα καινὰ ἐνδύεται, οὕτω καὶ ἡ ψυχή, ἀφεῖσα τὰ παλαιὰ σώματα, ἄλλα νέα ἐνδύεται.

ΒΡΑΤΣΑΝΟΣ

Ὅπως κάθε ἄνθρωπος ἀφίνει
τὰ φορέματά του τὰ παλιὰ
γιὰ νὰ πάρει ἄλλα καινούργια,
ἔτσι κ' ἡ ψυχὴ πετάει τὰ παλιὰ τὰ
(σώματά της
κι ἄλλα ντύνεται καινούργια.

ΖΩΓΡΑΦΑΚΗΣ

Ἡ ἐνσαρκωμένη ψυχὴ ἀπορρίπτει τὰ παληὰ σώματα καὶ ντύνεται νέα, καθὼς ἕνας ἄνθρωπος ἀλλάζει ἕνα φόρεμα μεταχειρισμένο παίρνοντας ἕνα νέο.

ΜΕΛΙΣΣΑΡΟΠΟΥΛΟΣ

Διότι ὅπως ὁ ἄνθρωπος πετάει τὰ παλιά του ροῦχα γιὰ νὰ φορέση ἄλλα καινούργια, ἔτσι καὶ ἡ ψυχὴ ἐγκαταλείπει τὰ παλιὰ σώματα, γιὰ νὰ πάρη ἄλλα νεώτερα.

ΓΑΛΑΝΟΣ

23. Τὰ ὅπλα οὐ τέμνουσι τὴν ψυχήν, καὶ τὸ πῦρ οὐ φλέγει αὐτήν, οὐδὲ μὴν τὸ ὕδωρ μαλάσσει, ἢ ὁ ἀὴρ μαραίνει αὐτήν.

ΒΡΑΤΣΑΝΟΣ

Τὴν ψυχὴ σπαθὶ δὲν κόβει, οὔτε καὶ
(φωτιὰ τὴν καίει,
νερὸ δὲν τὴ μαλακώνει, οὔτε τὴν ξε-
ραίνει ἀγέρας.

ΖΩΓΡΑΦΑΚΗΣ

Τὰ ὅπλα δὲν μποροῦν νὰ τὴν διαπεράσουν, οὔτε νὰ τὴν κάψη μπορεῖ ἡ φωτιά, κι' οὔτε τὰ νερὰ νὰ μποῦνε μέσα της, κι' οὔτε ὁ ἀγέρας νὰ τὴν ξεράνη.

ΜΕΛΙΣΣΑΡΟΠΟΥΛΟΣ

Τὴν ψυχὴ τὸ σπαθὶ δὲν τὴν κόβει, ἡ φωτιὰ δὲν τὴν καίει, τὸ νερὸ δὲν τὴν ὑγραίνει, ὁ ἀέρας δὲν τὴν ξεραίνει.

★

ΓΑΛΑΝΟΣ

Κεφ. Δ' 5. Πολλαὶ γεννήσεις καὶ σοῦ καὶ ἐμοῦ ἐγένοντο, ἃς ἐγὼ μὲν ἁπαξαπάσας γινώσκω, σὺ δ' οὔ.

ΒΡΑΤΣΑΝΟΣ

Γεννήσεις δικές σου καὶ δικές μου
πολλὲς ὡς τώρα ἔχουν γενεῖ,
ποὺ ἐγὼ τὶς ξέρω ὅλες, ὄχι ὅμως καὶ
(σύ.

ΖΩΓΡΑΦΑΚΗΣ

Πολλὲς εἶναι οἱ περασμενες Μου ζωές, καθὼς καὶ οἱ δικές σου, ὦ 'Αρζούνα. 'Εγὼ τὶς γνωρίζω ὅλες, ὅμως ἐσὺ δὲν τὶς γνωρίζεις, ὦ μάστιγα τῶν ἐχθρῶν.

ΜΕΛΙΣΣΑΡΟΠΟΥΛΟΣ

Πολλὲς γεννήσεις καὶ σένα καὶ μένα ἔχουν γίνει, τὶς ὁποῖες ἐγὼ ὅλες γνωρίζω, ὄχι ὅμως καὶ σύ.

★

ΓΑΛΑΝΟΣ

6. Εἰ γὰρ καὶ ἀγέννητος τυγχάνω ὤν, καὶ ἀναλλοίωτος τὴν φύσιν, καὶ κύριος τῶν ὄντων, ἀναλαμβάνων δ' ὅμως τὴν ὕλην τῇ οἰκείᾳ θελήσει, (ἐνανθρωπῶ).

ΒΡΑΤΣΑΝΟΣ

Ἂν κ' εἶμαι ἀμετάβλητος κι' ἀγέν-
(νητος
καὶ κύριος τῶν ὄντων,
ὅταν στην ὕλη μπαίνω θεληματικὰ
(καὶ γίνομ' ἄνθρωπος.

ΖΩΓΡΑΦΑΚΗΣ

Ἂν καὶ Ἐγὼ εἶμαι ὁ ἀγέννητος, ἂν καὶ Ἐγὼ εἶμαι ὁ ἀδιάφθορος μέσα στην ἴδια Μου την ὕπαρξη, ἂν καὶ Ἐγὼ εἶμαι ὁ Κύριος ὅλων τῶν ὑπάρξεων, μολοταῦτα στηρίζομαι πάνω στην ἴδια Μου τὴν φύση, καὶ γεννιέμαι μέσα στην ἴδια Μου τὴν Μάγια.

ΜΕΛΙΣΣΑΡΟΠΟΥΛΟΣ

Διότι ἂν καὶ εἶμαι ἀγέννητος, ἀμετάβλητος, καὶ κύριος τῶν ὄντων, παίρνοντας με τὴ θέλησή μου ὑλικὴ μορφή, γίνομαι ἄνθρωπος.

★

ΓΑΛΑΝΟΣ

7. Ὅταν γὰρ τῆς μὲν εὐνομίας μείωσις γένηται, τῆς δ' ἀνομίας αὔξησις, τοτ' ἐγὼ σαρκοῦμαι.

ΒΡΑΤΣΑΝΟΣ

Καὶ ὅταν ἡ δικαιοσύνη λιγοστεύει
καὶ το ἄδικο στὸν κοσμο βασιλεύει
τότ' ἐνσαρκώνομαι.

ΖΩΓΡΑΦΑΚΗΣ

Κάθε φορα ποὺ σβύνει τὸ Δάρμα καὶ ἀνέρχεται ἡ ἀδικία τότε Ἐγὼ γεννιέμαι.

ΜΕΛΙΣΣΑΡΟΠΟΥΛΟΣ

Ὅταν λιγοστεύει ἡ δικαιοσύνη καὶ περισσεύει ἡ ἀνομία, τότε ἐγὼ ἐνσαρκώνομαι.

★

ΓΑΛΑΝΟΣ

9. Ὅς τις ἀληθῶς οἶδε τὴν θείαν μου γέννησιν, ἅμα καὶ τὰ θεῖά μου ἔργα, οὗτος ἐγκαταλιπὼν τὸ σῶμα, οὐ τυγχάνει παλιγγενεσίας, ἀλλ' ἐμοῦ.

ΒΡΑΤΣΑΝΟΣ

Ὅποιος ξέρει ποιός εἶν' ὁ σκοπὸς
τῆς θεικιᾶς μου γέννησης καὶ τῶν
(ἔργων τῶν θεϊκῶν μου,
ὅταν τὸ κουφάρι του 'δῶ στὴ γῆν
(ἀφίσει
δὲν ξαναγεννιέται πιὰ καὶ μαζί μου
(μένει.

ΖΩΓΡΑΦΑΚΗΣ

Ἐκεῖνος ποὺ γνωρίζει ἔτσι μέσα στὶς ὀρθὲς ἀρχές τους τὴν θεικὴ γέννησή Μου καὶ τὸ θεικὸ ἔργο Μου, ἐκεῖνος, ὅταν ἐγκαταλείπει τὸ σῶμα του, δὲν πρόκειται νὰ ξαναγεννηθῇ, ἔρχεται σὲ Μένα, ὦ Ἀρζούνα.

ΜΕΛΙΣΣΑΡΟΠΟΥΛΟΣ

Ὅποιος πραγματικὰ γνωρίζει τὴ θεία μου γέννηση, καὶ τὰ θεῖα μου ἔργα, αὐτος, ὅταν ἐγκαταλείψη τὸ σῶμα, δεν ξαναγεννιέται, ἀλλὰ μαζί μου ἑνώνεται.

★

ΓΑΛΑΝΟΣ

10. Ὅσοι γὰρ ἀπηλλαγμένοι εἰσὶ τῆς ἐπιθυμίας, και τοῦ φόβου, καὶ τοῦ θυμοῦ, καὶ ἐμὲ διανοοῦνται, καὶ ἐλπίζουσιν εἰς ἐμέ, καὶ καθαρίζονται τῇ γνώσει καὶ τῇ ἐγκρατείᾳ, οὗτοι ἔρχονται εἰς την φύσιν μου.

ΒΡΑΤΣΑΝΟΣ

Ὅσοι εἶν' ἀπαλλαγμένοι,
ἀπο τὴν ἐπιθυμία κι ἀπ' τὸ φόβο κι
(ἀπ' τὸ πάθος
κ' ἔχουν ὅλες τὶς ἐλπίδες τους σὲ
(μένα
καὶ τοὺς ἔχει καθαρίσει ἡ ἐγκράτεια
(κ' ἡ γνώση
ἕνα γίνουνται μαζί μου.

ΖΩΓΡΑΦΑΚΗΣ

Λυτρωμένοι ἀπὸ τὴν ἕλξη καὶ ἀπὸ τὸ φόβο καὶ ἀπὸ τὴν ὀργή, γεμᾶτοι ἀπὸ Μένα, καταφεύγοντας σὲ Μένα, πολλα ὄντα ἐξαγνισμένα ἀπὸ τὴν αὐστηρότητα τῶν γνώσεων, ἔφθασαν ὡς τὴν πραγματική, τὴν φυσική Μου ὑπόστοση.

ΜΕΛΙΣΣΑΡΟΠΟΥΛΟΣ

Διότι ὅσοι εἶναι ἀπαλλαγμένοι ἀπὸ ἐπιθυμία, φόβο καὶ θυμό, ὅσοι ἐμένα σκέπτονται καὶ ἐλπίζουν σὲ μένα, ὅσοι μὲ τὴ γνώση καθαρίζονται καὶ με τὴν ἐγκράτεια, αὐτοὶ εἰσέρχονται στὴν οὐσία μου.

ΓΑΛΑΝΟΣ

Κεφ. ΙΒ' 13 - 14.— Ὅστις ἐστὶ φιλόφρων καὶ εὐμενὴς πᾶσι τοῖς ἐμψύχοις, καὶ εὔσπλαχνος, καὶ ἀφίλαυτος, καὶ ἀνυπερήφανος, καὶ ὁ αὐτὸς ἐν εὐτυχίαις καὶ δυστυχίαις, καὶ ὑπομονητικος. Καὶ ἀεὶ εὐάρεστος καὶ νήφων, καὶ ἑαυτοῦ κρατῶν, καὶ πεποιθὼς ἐμοί, καὶ ἀφοσιούμενος τὴν καρδίαν καὶ τὸν νοῦν ἑαυτοῦ εἰς ἐμέ, καὶ λατρεύων ἐμοί, οὗτός ἐστιν ὁ ἀγαπητος μοι.

ΒΡΑΤΣΑΝΟΣ

Ὅποιος εἶν' εὐγενικὸς κ' εὐνοικὸς
γιὰ τὰ ὄντα ὅλα ὅσα ἔχουνε ψυχὴ
κ' εἶν' ἀφίλαυτος καὶ σπλαχνικος,
καὶ δὲν ἔχει περηφάνεια, κ' εἶν' ὁ (ἴδιος
καὶ στὶς εὐτυχίες καὶ στὶς δυστυχίες,
κ' εἶν' ὑπομονετικος.
Καὶ χαρούμενος εἶν' πάντα κ' ἐγκρα- (τής,
κι' ἄρχοντας τοῦ ἑαυτοῦ του,
κ' ἔχει καὶ πεποίθηση σε μένα,
καὶ καρδια καὶ νοῦ ἔχει σὲ μένα ἀ- (φιερώσει,
καὶ λατρεύει ἐμένα, κεῖνος εἶν' ἀγα- (πητός μου.

ΖΩΓΡΑΦΑΚΗΣ

13 - 14.— Ἐκεῖνος ποὺ δὲν ἔχει οὔτε ἐγωισμό, οὔτε τὴν αἴσθηση τοῦ «ἐγὼ» καὶ τοῦ «δικοῦ μου», ποὺ ἔχει συμπόνοια καὶ για ὅλα τα ὄντα καὶ δὲν ἔχει μίσος γιὰ κανένα πρᾶγμα ζωντανο, ποὺ ἔχει μιαν ἤρεμη ἰσότητα στὴν εὐχαρίστηση καὶ στὸν πονο, ποὺ ἔχει ὑπομονὴ καὶ ἔλεος, ἐκεῖνος ποὺ ἔχει μιὰν ἱκανοποίηση χωρὶς ἐπιθυμία, τὴ σταθερὴ κυριαρχία τοῦ ἐγὼ καὶ σταθερὲς κι' ἀκλόνητες τὴ θέληση καὶ τὴν ἀποφασιστικότητα τοῦ γιόγκιν, καθὼς καὶ μιὰν ἀγάπη καὶ μιὰ λατρεία ποὺ ἐγκαταλείπει σὲ Μένα ὅλη τη σκέψη καὶ ὅλη τὴ λογική, ἐκεῖνος Μοῦ εἶναι ἀγαπητός.

ΜΕΛΙΣΣΑΡΟΠΟΥΛΟΣ

Ὅποιος εἶναι εὐγενικὸς καὶ πρόθυμος σὲ ὅλα τὰ ἔμψυχα ὄντα, εὐσπλαχνικὸς καὶ ταπεινος, χωρὶς ὑπερηφάνεια, καὶ μένει ὁ ἴδιος σὲ εὐτυχία καὶ δυστυχία, καὶ ὑπομονετικός. Ὅποιος εἶναι πάντοτε εὐχάριστος, νηφάλιος, κύριος τοῦ ἑαυτοῦ του καὶ μὲ πεποίθηση σὲ μένα, ἀφοσιωμένος σὲ μένα στὴν καρδιὰ καὶ στὸν νοῦ, καὶ μὲ λατρεύει, αὐτὸς εἶναι ὁ ἀγαπημένος μου.

★

ΓΑΛΑΝΟΣ

15. Ἐξ οὗ ὁ κόσμος οὐ ταράττεται, καὶ ὅστις ἐκ τοῦ κόσμου οὐ ταράττεται, καὶ ὅστις ἀπηλλαγμένος ἐστὶν ἡδονῆς, καὶ φθόνου, καὶ φόβου, καὶ ταραχῆς νοός, οὗτός ἐστιν ὁ ἀγαπητός μοι.

ΒΡΑΤΣΑΝΟΣ

Κεῖνος ποὺ τὸν κόσμο δὲν ταράζει
κι' οὔτε τὸν ταράζει πιὰ ὁ κόσμος,
κ' εἶν' ἀπαλλαγμένος ἀπὸ ἡδονὴ καὶ (φόβο,
κι ἀπ' τὸ φθόνο κι ἀπ' τοῦ νοῦ τὴν (ταραχὴ
κεῖνος εἶν' ἀγαπητός μου.

ΖΩΓΡΑΦΑΚΗΣ

Ἐκεῖνος ποὺ δὲν προξενεῖ λύπη στὸν κοσμο καὶ ποὺ δὲν τὸν ταράζει, ἀλλὰ καὶ ποὺ δὲν λυπᾶται, οὔτε καὶ ταράζεται ἀπὸ τὸν κόσμο, ποὺ ἔχει λυτρωθῆ ἀπο τὴ θολωμένη ἀναταραχὴ τῆς κατώτερης φύσεως καὶ τῶν κυμάτων της, ἀπὸ χαρὰ καὶ φόβο καὶ ἄγχος καὶ ἐκδίκηση, ἐκεῖνος Μοῦ εἶναι ἀγαπητός.

ΜΕΛΙΣΣΑΡΟΠΟΥΛΟΣ

Ἐκεῖνος ποὺ δὲν ταράσσει τὸν κόσμο, οὔτε ταράσσεται ἀπὸ τον κόσμο, ποὺ εἶναι ἀπαλλαγμένος ἀπὸ ἡδονή, φθόνο, φόβο καὶ ταραχή, αὐτὸς εἶναι ὁ ἀγαπημένος μου.

★

ΓΑΛΑΝΟΣ

17. Ὅστις οὔτε χαίρει, οὔτε λυπεῖται, οὔτε μισεῖ, οὔτε ἐφίεται καὶ εἰς οὐδὲν λογίζεται τὸ καλὸν καὶ κακόν, καὶ ἐμὲ σέβεται, οὗτός ἐστιν ὁ ἀγαπητός μοι.

ΒΡΑΤΣΑΝΟΣ

Ἐκεῖνος ὁποὺ δὲ λυπᾶται οὔτε χαί- (ρεται,
οὔτε μισεῖ, οὔτ' ἔχει ἐπιθυμίες,
ἀλλὰ καὶ γιὰ τίποτα δὲ λογαριάζει

τὸ καλὸ ὁπού θὰ τοὔρθει ἢ τὸ κακὸ
καὶ ἐμένα σέβεται, κεῖνος εἶναι ἀγα-
(πητός μου.

ΖΩΓΡΑΦΑΚΗΣ

Ἐκεῖνος πού δὲν ἐπιθυμεῖ τὸ εὐχάριστο καὶ δὲν χαίρεται στὴν ἐπαφή του, οὔτε μισεῖ τὸ δυσάρεστο καὶ δὲν λυπᾶται στὴν ἐπαφή του, ἐκεῖνος πού ἔχει καταργήσει τὴ διάκριση ἀνάμεσα σὲ εὐχάριστα καὶ δυσάρεστα γεγονότα, ἐκεῖνος μοῦ εἶναι ἀγαπητός.

ΜΕΛΙΣΣΑΡΟΠΟΥΛΟΣ

Ὅποιος οὔτε χαίρεται, οὔτε λυπᾶται, οὔτε μισεῖ, οὔτε ἐπιθυμεῖ, καὶ σὲ τίποτα δὲν λογαριάζει τὸ καλὸ καὶ τὸ κακό, καὶ ἐμένα σέβεται, αὐτὸς εἶναι ὁ ἀγαπημένος μου.

★

ΓΑΛΑΝΟΣ

18 - 19. Ὅστις ἐστὶν ὁ αὐτὸς ἐν ἐχθρῷ καὶ φίλῳ, καὶ ἐν τιμῇ καὶ ἀτιμίᾳ, καὶ ἐν ψυχρότητι καὶ θερμότητι, καὶ ἐν χαρᾷ καὶ λύπῃ, καὶ οὐδενὶ προσκέχηνε, Καὶ ὁ αὐτός ἐστιν ἐν ἐπαίνῳ καὶ κατηγορίᾳ, καὶ σιγὴν ἀσκῶν, καὶ εὐάρεστος τῷ τυχόντι, καὶ ἄοικος, καὶ στερεόφρων, καὶ ἐμοῦ λάτρις, οὗτός ἐστιν ἀγαπητός μοι.

ΒΡΑΤΣΑΝΟΣ

Ὅποιος εἶν' ὁ ἴδιος πάντα καὶ γιὰ
(φίλο καὶ γιὰ ἐχθρό,
γιὰ τιμές, γιὰ καταφρόνια, γιὰ τὴ
(ζέστη, γιὰ τὸ κρύο,
γιὰ χαρά, γιὰ λύπη, καὶ σὲ τίποτα
(δὲν εἶναι κολλημένος,
κ' εἶν' ὁ ἴδιος σ' ἔπαινο καὶ κατη-
(γόρια,
μὰ καὶ ξέρει νὰ σωπαίνει κ' εἶν' εὐ-
(χάριστος γιὰ τὸν καθένα,
κ' εἶναι κι' ἄστεγος, κι' ὁ νοῦς του
εἶναι πάντα σταθερὸς καὶ μὲ λα-
(τρεύει,
κεῖνος εἶν' ἀγαπητός μου.

ΖΩΓΡΑΦΑΚΗΣ

Ὅμοιος ἔναντι τοῦ φίλου καὶ τοῦ ἐχθροῦ, ὅμοιος στὴν τιμὴν καὶ τὴν ὕβρι, τὴν εὐχαρίστηση καὶ τὸν πόνο, τὸν ἔπαινο καὶ τὴν κατηγορία, τὴν θλίψη καὶ τὴν εὐτυχία, τὸ ζεστὸ καὶ τὸ κρύο, σιωπηλός, εὐχαριστημένος καὶ ἱκανοποιημένος ἀπὸ ὅλα τὰ πράγματα καὶ ἀπὸ κάθε πρᾶγμα, ἀπὸ ἕνα τόπο, ἕνα σπιτικό, σταθερὸς μέσα στὸ πνεῦμα του, αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος Μοῦ εἶναι ἀγαπητός.

ΜΕΛΙΣΣΑΡΟΠΟΥΛΟΣ

Ὅποιος εἶναι ὁ ἴδιος σὲ ἐχθρὸ καὶ σὲ φίλο, σὲ τιμὲς καὶ σὲ καταφρόνια, στὸ κρύο καὶ στὴ ζέστη, σὲ χαρὰ καὶ σὲ λύπη, καὶ σὲ τίποτα δὲν εἶναι προσκολλημένος, ὅποιος μένει ὁ ἴδιος σὲ ἔπαινο καὶ σὲ κατηγόρια, σιωπᾶ καὶ εἶναι εὐχάριστος στὸν καθένα, ἀνέστιος καὶ μὲ σταθερὸ φρόνημα, καὶ μένα λατρεύει, αὐτὸς εἶναι σὲ μένα ἀγαπημένος.

ΧΡΟΝΙΚΑ

ΠΩΣ ΔΕΝ ΕΓΙΝΕ ΤΟ ΦΑΝΑΡΙ ΔΙΕΘΝΗΣ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΟΣ ΠΟΛΙΣ

ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΣ ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΑ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΙΑΣ— μὲ συγκρότησιν ἀνεξαρτήτου Κράτους— παρ' ὀλίγον νὰ γίνῃ τὸ Πατριαρχεῖον τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἐὰν συμφωνοῦσαν οἱ κατὰ τὴν λῆξιν τοῦ β' πολέμου Τρεῖς Μεγάλοι.

«Στὴν διάσκεψη τοῦ Πότσδαμ, τὸ 1945 —γράφει ὁ προσφάτως ἐπισκεφθεὶς την Τουρκία συνεργάτης τῶν «Εἰκόνων» κ. Ν. Κυριαζίδης— ὁ Ἰωσὴφ Στάλιν εἶχε ζητήσει νὰ γίνῃ τὸ Πατριαρχεῖο Κωνσταντινουπόλεως ἀνεξάρτητο κράτος στὴν Πόλη, κατὰ τὸ πρότυπο τοῦ Βατικανοῦ στὴ Ρώμη. Τὴν πρότασή του ἀπέρριψαν τότε οἱ δύο ἄλλοι μεγάλοι, νικηταὶ τοῦ Β' παγκοσμίου πολέμου, οἱ ΗΠΑ, ποὺ τὶς ἐκπροσωποῦσε ὁ πρόεδρος Τροῦμαν, καὶ ἡ Βρεταννία ποὺ τὴν ἐκπροσωποῦσαν οἱ πρωθυπουργοὶ κ.κ. Τσῶρτσιλ καὶ Ἄττλυ».

Πιθανώτατα, ἡ πρότασις ἀπερρίφθη λόγῳ καχυποψίας. Ἡ ἐπισήμως ἄθεη Σοβιετικὴ Ἕνωσις θὰ μποροῦσε, ἴσως, σὲ μιὰ νέα μορφὴ τῆς παλαιᾶς «ἁγίας Ρωσίας», νὰ ἀξιοποιήση —ἄλλως τε, εἶναι ἀπὸ λαϊκῆς ἀπόψεως Ὀρθόδοξη χώρα— τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον τῆς Ὀρθοδοξίας. Καὶ ὅμως θὰ ἦτο μιὰ ρεαλιστικὴ λύσις— καὶ ἐξακολουθεῖ νὰ εἶναι. Ἀρκεῖ νὰ εὑρεθοῦν οἱ τολμηροὶ Μεγάλοι. Μιὰ τέτοια λύσις μπορεῖ νὰ ὁδηγοῦσε σὲ σταθερώτερη ρύθμισι τῶν σχέσεων τῶν δύο γειτονικῶν μας χωρῶν σύμφωνα μὲ τὸν εἰρηνικὸ πόθο ἀμφοτέρων τῶν λαῶν τους.

ΟΙ ΜΙΣΑΛΛΟΔΟΞΟΙ ΚΑΤΑ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ

Ἐνῶ τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον Κωνσταντινουπόλεως περνᾶ τραγικὲς ὧρες καὶ κινδυνεύει ἀκόμη καὶ ἀπὸ ἐσωτερικὸ μαρασμό, λόγῳ τῆς ἀραιώσεως τοῦ ποιμνίου, βάλλεται καὶ ἀπὸ τοὺς μισαλλοδόξους φανατικοὺς τῆς Ἑλλάδος. Σὲ μιὰ στιγμή, ὅπου ἡ πρωτοβουλία τοῦ Ἀθηναγόρα γιὰ τὴν ἀδελφικὴ ἐπαφὴ ὅλων τῶν Χριστιανῶν —ἄσχετα ἀπὸ τὴν θρησκευτική της ἀξία— ἔχει μεγάλη σημασία γιὰ τὴν διεθνῆ στήριξι τοῦ Φαναρίου, ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης γίνεται καὶ πάλι στόχος ἐκείνων ποὺ ζοῦν σὲ κλῖμα περασμένων γιὰ πάντα αἰώνων. Τὴν ἀφορμὴ ἔδωσε τὸ μήνυμα τοῦ Ἀθη-

ναγορα γιά τά Χριστούγεννα καί τό Νέον Ετος, όπου, μεταξύ τῶν ἄλλων, ἀνέφερε ότι συμπροσεύχεται για την εἰρήνη τῆς ἀνθρωπότητος, για την εὐημερία της, καί γιά τήν ἕνωσι ὅλων τῶν Ἐκκλησιῶν τοῦ Χριστοῦ, συμπροσεύχεται— ἄκουσον! ἄκουσον! —ὄχι μονον μετά παντων τῶν Ὀρθοδοξων ἀρχιεπισκοπων, ἀλλά καί μετα τοῦ πάπα τῆς Ρώμης, τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας καί τῶν ἄλλων Χριστιανῶν ἐκκλησιαστικῶν ἡγετῶν.

Ὁ μοναχος, λοιπον, τοῦ Ἁγίου Ὄρους Ἰάκωβος Γρηγοριάτης ἐξεγειρομενος για το... ἔγκλημα τῆς συμπροσευχῆς, ὑπενθυμίζει ὅτι, κατα παλαιον ἀποστολικον κανόνα, ἡ συμπροσευχή συνεπάγεται... ἀφορισμον! Καί καθαίρεσιν! Κατά δε Νικόδημον τόν Ἁγιορείτην, συγγραφέα σχετικοῦ πηδαλίου, τούς μή ὀρθοδοξους πρέπει να ἀποστρεφώμεθα καί νά μισοῦμεν, ὄχι να συμπροσευχώμεθα μετ' αὐτῶν».

Ὁ καλός μοναχος δέν λαμβάνει ὑπ' ὄψει του ὅτι οἱ παμπάλαιοι κανόνες, πού ἀπεφασίσθησαν πρό αἰώνων, διά τάς ἀνάγκας τῆς τοτε ἐποχῆς, προέβλεπαν ἐπίσης ἀφορισμόν διά τόν εὐσεβῆ ὀρθόδοξον, πού θά ἐτολμοῦσε νά ἐπισκεφθῆ ἤ νά περιποιηθῆ ἀσθενοῦντα «αἱρετικον», καθώς καί δι' ἐκεῖνον πού θά ἐτολμοῦσε «εὐθετίζειν τήν κομμην» μέ τσατσάρα!

Ἀλλά ὁ Οἰκουμενικός Πατριάρχης προέβη εἰς μίαν δήλωσιν, ἰσχύουσαν ὡς ἀπάντησις εἰς τούς φανατικούς. Λέγει ὅτι ἡ πρωτοβουλία του προῆλθεν ἀπό τό Πνεῦμα τό Ἅγιον (τό ὁποῖον, μᾶλλον, δέν θά περιορίζη τάς καθόδους του μόνον διά τούς διορισμούς τῶν μητροπολιτῶν). Συγκεκριμένως, ἀναφερόμενος εἰς τήν περυσινήν ἄρσιν τοῦ μεταξύ τῶν Ἐκκλησιῶν ἀναθέματος, εἶπε:

«Μετα παρέλευσιν ἔτους διακρίνομεν ἐναργέστερον τήν ἀλήθειαν: Ὅτι τό Πνεῦμα τό Ἅγιον ἐκίνησε τάς σκέψεις καί τάς γραφίδας ἡμῶν οὐχί κατά τά μέτρα τῶν ἀνθρωπίνων ἐπιφυλάξεων, ἀλλά κατά τό μέτρον τῆς δωρεᾶς τοῦ Χριστοῦ καί ὡδήγησε τα βήματα ἡμῶν πολύ πέραν τῶν ἐλπίδων ἡμῶν, ἐπέκεινα καί αὐτῆς τῆς Ἀγάπης, εἰς μίαν νέαν οἰκοδομητικήν θεολογικήν προοπτικήν.

Ὁ σύγχρονος ἄνθρωπος καί ὁ κοσμος, ἀπειλούμενοι ὑπό ἀφανισμοῦ, δέν ἀντέχουν πλέον εἰς τήν πολυτέλειαν τῆς χριστιανικῆς διαιρέσεως καί τῶν ἀτερμόνων ἀκαδημαϊκῶν συζητήσεων, ἀλλά ἔχουν ἀνάγκην μιᾶς ἀπαντήσεως. Καί αὐτή εἶναι: Ραγδαία ἐμφάνισις τοῦ Ἑνός Χριστοῦ διά τῆς Μιᾶς Ἐκκλησίας του».

ΟΡΘΟΔΟΞΟΙ ΑΝΑΤΟΛΙΚΟΙ

Το πρῶτο ἐπίτευγμα τῆς ἐπαφῆς τῶν Ἐκκλησιῶν ἐνδέχεται νά σημειωθῆ ἐντός τοῦ 1967 ἤ ἀρχάς τοῦ 1968, κατά τήν ἐντύπωσι τῶν κύκλων τοῦ Πατριαρχείου —καί θά εἶναι ἡ ἕνωσις τῶν Ὀρθοδοξων καί Ἀνατολικῶν Ἐκκλησιῶν, μέ πανηγυρική τελετή στήν πρωτεύουσα τῆς Αἰθιοπίας.

Ὁ χωρισμός τῶν ὀρθοδόξων καί ἀνατολικῶν ἐκκλησιῶν τόν 5ον μ.Χ. αἰῶνα:

1.— Εἶχε λογους δογματικούς: Οἱ μονοφυσίτες ἀνατολικοί παραδέχονταν μόνον τήν θεικήν φύσιν τοῦ Ἰησοῦ. Οἱ διφυσίτες ὀρθόδοξοι ὑποστηρίζουν ὅτι ὁ Χριστός δέν εἶχε μόνον θεικήν, ἀλλά καί ἀνθρωπίνην φύσιν.

2.— Εἶχε λογους οὐσιαστικώτερον κοσμικούς:

Τον φοβον τοῦ ὀρθοδόξου κόσμου πώς ἄν δέν ἐτραβοῦσε κάποια διαχωριστική γραμμη ἴσως νά τόν ἀπορροφοῦσε ὁ κοσμος τῆς Ἀφρικῆς, ὅπου τώρα ἐπικρατεῖ ὁ χριστιανικός μονοφυσιτισμος.

Σήμερα οἱ δογματικές διαφορές περιορίζονται εἰς τήν «διαφοράν μιᾶς λέξεως», καί γιά κοσμικές διαφορές οὔτε λόγος πιά νά γίνεται.

Ἡ προσπάθεια αὐτή ἀποτελεῖ ἕνα μέρος τῆς γενικώτερης προσπαθείας για τήν ἕνωσι τῶν χριστιανικῶν ἐκκλησιῶν, πού ἄργισε μέ τόν περίφημο διάλογο Ἀνατολῆς καί Δύσεως.

ΕΙΡΗΝΗ ΕΝ ΔΙΑΣΤΗΜΑΤΙ

Στάς 27 Ἰανουαρίου ὑπεγράφη ταυτοχρόνως στήν Οὐάσιγκτων, τό Λονδῖνον καί τήν Μόσχα διεθνής

συνθήκη, περὶ ἀπαγορεύσεως χρησιμοποιήσεως τοῦ Διαστήματος διὰ τὴν ἐξαπόλυσιν πυρηνικῶν ἐπιθέσεων μέσω δορυφόρων ἢ διαστημημικῶν πυραύλων. Ἡ συμφωνία αὐτή, γνωστὴ ὡς «πυρηνικὸς ἀφοπλισμὸς τοῦ Διαστήματος», ἀποτελεῖ τὸν καρπὸν μακροχρονίων διαπραγματεύσεων, τὴν δὲ ὑπογραφήν της ἐχαιρέτισεν ὁ γενικὸς γραμματεὺς τοῦ ΟΗΕ κ. Θάντ, εἰς μηνύματά του πρὸς τοὺς ἡγέτας Ἡνωμένων Πολιτειῶν, Μεγάλης Βρεταννίας καὶ Σοβιετικῆς Ἑνώσεως, ὡς ἓν πρόσθετον βῆμα διὰ τὴν κατοχύρωσιν τῆς διεθνοῦς εἰρήνης καὶ ἀσφαλείας καὶ τὴν ἀπομάκρυνσιν τοῦ πολέμου.

Ὥστε, ἐπιδιώκεται ἡ «ἐπὶ γῆς εἰρήνη» νὰ προέλθη μέσω τοῦ Διαστήματος.

Ἐξ ἄλλου, ἡ συμφωνία καθορίζει τὰς ἀρχὰς ποὺ θὰ διέπουν ἐφεξῆς τὰς ἐνεργείας τῶν διαφόρων χωρῶν εἰς τὴν ἐξερεύνησιν καὶ χρησιμοποίησιν τοῦ ἐξωατμοσφαιρικοῦ Διαστήματος, συμπεριλαμβανομένης τῆς Σελήνης καὶ τῶν ἄλλων οὐρανίων σωμάτων, ἐξεπονήθη εἰς τὴν ἕδραν τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν καὶ ἐψηφίσθη ὁμοφώνως κατὰ τὴν τελευταίαν σύνοδον τῆς Γενικῆς Συνελεύσεως.

ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΣΕΛΗΝΗ

Ἐν τῷ μεταξύ, στὴν κούρσα πρὸς τὴν Σελήνη ἔπεσαν τὰ πρῶτα θύματα. Οἱ Ἀμερικανοὶ ἀστροναῦται Γκρίσοπ, Οὐάιτ καὶ Τσάφε (ἐκ τῶν ὁποίων οἱ δύο πρῶτοι παλαίμαχοι τοῦ διαστήματος καὶ ὁ τρίτος ἕτοιμος γιὰ τὴν παρθενικὴ του πτῆσι) ἐκάηκαν μέσα στὸν θαλαμίσκο τοῦ διαστημοπλοίου, κατὰ τὴν διάρκειαν δοκιμῶν τῆς πτήσεως. Τὸ δυστύχημα συνέβη ἀπὸ φωτιὰ μέσα στὸν θαλαμίσκο, ποὺ ἐξερράγη ἀπὸ ἀνεξακρίβωτη αἰτία.

Οἱ τρεῖς ἀστροναῦτες ἐπρόκειτο νὰ μετάσχουν σὲ περίπατο στὸ διάστημα στὰ πλαίσια τοῦ «Σχεδίου Ἀπόλλων», ποὺ ἀποβλέπει στὴν ἀποστολὴ ἀστροναυτῶν στὴν Σελήνη.

Αὐτὴ θὰ ἦταν ἡ δεύτερη ἀποστολὴ στὸ διάστημα. Ἡ πρώτη ἔγινε ἐπιτυχῶς πέρυσι. Προβλέπονται ἐν ὅλῳ ὀκτὼ ἀποστολαὶ διαφόρου τύπου, μὲ ραντεβοῦ στὸ διάστημα καὶ ἀποστολὴ μὴ ἐπηνδρωμένης «σεληνιακῆς ἀκάτου», προτοῦ σταλοῦν ἄνθρωποι γιὰ νὰ πατήσουν πόδι στὸν χλωμὸ δορυφόρο μας. Αὐτὸ σχεδιάζεται γιὰ τὴν περίοδο μεταξὺ 1968—1970.

Ἤδη, οἱ ἐπιστήμονες τοῦ ἀμερικανικοῦ στρατοῦ πειραματίζονται μὲ διάφορες μορφὲς φυτικῆς ἢ ζωικῆς ζωῆς — μοῦχλες, βακτηρίδια καὶ ἔντομα ἄμμου— πού, θεωρητικῶς, θὰ εἶναι δυνατὸν νὰ καλλιεργηθοῦν ὑπὸ τὶς συνθῆκες τῆς ἐπιφανείας τῆς Σελήνης.

Κι' αὐτὸ γιατὶ ἡ Σελήνη δὲν θεωρεῖται πιὰ ἐντελῶς νεκρὸν σῶμα.

Ὁ Σοβιετικὸς ἀκαδημαικὸς Ἀλέξανδρος Ὀπάριν, διευθυντὴς τῆς Βιοχημείας τῆς Ἀκαδημίας Ἐπιστημῶν, ἐδήλωσε ὅτι, παρὰ τὴν νεκρὰν ἐμφάνισίν της, ἡ ἐπιφάνεια τῆς Σελήνης εἶναι πιθανὸν νὰ ἀποκρύπτη κάποια μορφὴ πρωτογόνου ζωῆς ἀκόμα καὶ κάποια μορφὴ ὕδατος.

Τὴν ἴδια γνώμη διετύπωσε στὶς Ἡνωμένες Πολιτεῖες ὁ Ἀμερικανὸς ἐπιστήμων δόκτωρ Ντονάλντ Μέντζελ, ἀστρονόμος τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Χάρβαρντ. Εἶπε ὅτι ὕστερα ἀπὸ 10 ἕως 15 χρόνια οἱ ἀστροναῦται θὰ μποροῦν νὰ καλλιεργοῦν κήπους στὴν Σελήνη καὶ νὰ ἐξασφαλίζουν τὸ νερό τους ἀπὸ τὸ «νερὸ κρυσταλλώσεως» ποὺ περιέχουν οἱ βράχοι τῆς Σελήνης.

Η ΠΡΩΤΗ ΖΩΗ

Στὴν Ἀμερική, δύο ἐπιστήμονες τοῦ Ἰνστιτούτου Κάρνετζη, ὁ Κλίφορδ Μάθιους καὶ ὁ Ρόμπερτ Μόσερ, προσπαθοῦν ἀπὸ χρόνια ν' ἀνακαλύψουν τὸν μηχανισμὸ παραγωγῆς ζωῆς στὴν πρώτη φάσι της, κάμνοντας πειράματα σὲ δοκιμαστικοὺς σωλῆνες. Ἐπὶ τοῦ παρόντος, ὑποστηρίζουν ὅτι τὸ κλειδὶ στὸ τεράστιο πρόβλημα, ποὺ ἀντιμετωπίζει ὁ σκεπτόμενος ἄνθρωπος γιὰ τὸ πῶς ἐμφανίσθηκε ἡ Ζωὴ πάνω στὸ φλοιὸ τῆς Γῆς, ἴσως εἶναι τὸ κυανιοῦχο ἄζωτο, ἕνα, δηλαδή, ἀπὸ τὰ ἰσχυρότερα δηλητήρια.

Κατὰ τοὺς δύο ἐπιστήμονας, ἡ

πρωταρχική ἀτμόσφαιρα τῆς Γῆς ἀποτελεῖται ἀπο ὀλέθριο κρᾶμα μεθανίου καὶ ἀμμωνίας, ποὺ «ἐβομβαρδίσθη ἀπὸ ὑπεριώδεις ἀκτῖνες καὶ ἄλλες ἀκτινοβολίες. Καὶ το ἀποτέλεσμα τῆς ἡλιακῆς ἐνεργείας πάνω στους ἀτμοὺς τοῦ μεθανίου καὶ τῆς ἀμμωνίας ἠταν ἡ παραγωγὴ τεραστίων ποσοτητων κυανιούχου ἀζώτου.

'Απο το δηλητηριο αὐτό, κατα τὴ θεωρια τῶν Μαθιους καὶ Μύσερ, ἀναπτύχθηκαν μοριακὲς δομὲς πιο σύνθετες. Αἰωρηθηκαν στην ἀτμοσφαιρα και, μέσω αὐτῆς, βυθίστηκαν στοὺς ἀρχεγονους ὠκεανούς. Ἡ ἐπαφη με το νερο μετηλλαξε τα μορια σε συνθετο μῖγμα, παρεμφερες μὲ τὶς πρωτεΐνες. Και ἀπο το σημεῖο αὐτο ξεκινᾶ ἡ ἀλλη θεωρία, σύμφωνα με την ὁποιαν ἡ πρώτη μορφὴ τῆς Ζωῆς τροφῆλθεν ἀπο τοὺς ὠκεανούς.

ΕΚΑΤΟΜΜΥΡΙΑ χρόνια πέρασαν καὶ ἡ νεκρα τύλιγε τη Γῆ. Κατω ἀπο την ἐπιφανεια, ὁμως, τῆς ἀπόλυτης σιωπῆς μια πρωταρχικὴ μορφη Ζωῆς ἀργοσαλευε. Ὁ χρονος δὲν τη σκοτωσε. Ἀντίθετα, τὴ βοήθησε ν' ἀναπτυχθῆ. Ἀλλα ἡ κατεργασία ὑπῆρξε βραδυτατη —ὅσο καὶ οἱ γεωλογικες μεταβολες.

Σιγα σιγα ἡ Γῆ κατοικήθηκε ἀπο τα καταλοιπα τῶν ἐξελιγμένων αὐτῶν μορίων, τοὺ πλουτίσθηκαν καὶ ἀπό ἀλλη ὕλη, ἡ ὁποία ἐσχηματίσθη ἀργοτερα καθως το νερο ἄρχισε να εἰσδύῃ στην ἀτμοσφαιρα. Στο στρῶμα αὐτο Ζωῆς βρίσκονται ὁλα τα χημικα στοιχεια και οἱ βασικες ὕλες, που συνθετουν σημερα τους ζωντανους ὀργανισμούς.

Λεγει χαρακτηριστικα ὁ δρ Μάθιους:

...«'Απὸ το ἐκεινο αὐτο κατάλοιπο πρόβαλε ὁ ἄνθρωπος».

'Αλλα ἐνας ἄλλος ἐπιστήμων, ὁ δόκτωρ Εμπελσον, διαφωνεῖ. 'Εάν, λέγει, ἡ πρωτογονη ἀτμοσφαιρα συνίστατο ἀπο μεθάνιον καὶ ἀμμωνία, θα εἶχε ἀπομείνει καποιο ἴχνος ἀμμωνίας στον γηινο φλοιό, ἐνω δεν ἔχει ποτε εὑρεθῆ τέτοιο. Πιθανώτερον, λέγει, εἶναι να περιεῖχε ἡ πρωτογονη ἀτμοσφαιρα μονοξείδιον τοῦ ἄνθρακος, ἄζωτον καὶ ὑδρογονον. Ἡ ἡλιακη ἀκτινοβολία θα παρηγαγε κατα πρῶτον, ὄχι ἀμινοξέα, ἀλλὰ ὑδροκυανικὸν ὀξύ, ἕνα λεπτόρρευστον μῖγμα μέσα στοὺς ὠκεανούς. 'Απὸ τὸ μῖγμα αὐτό, διὰ περαιτέρω ἀκτινοβολησεως, θὰ παρήχθησαν τὰ ἀμινοξέα, ἀπαραίτητα γιὰ τὴν ἔναρξι τῆς ζωῆς.

Τα πειράματα τείνουν στὸν ἔλεγχο τῶν διαφορων ἀπόψεων. Τὸ πιθανωτερον εἶναι νὰ καταλήξουν σὲ ἄλλο ἀποτέλεσμα: τὴν παραγωγὴ συνθετικῶν πρωτεινῶν, ποὺ θὰ βοηθοῦσε στὴν ἀντιμετωπισι τοῦ παγκοσμιου προβλήματος ἐπισιτισμοῦ. Δεν θὰ ὑπῆρχε ποτὲ πιὰ στὸν κόσμο ἔλλειψις τροφίμων καὶ πεῖνα!

Ο ΠΡΩΤΟΣ ΑΝΘΡΩΠΟΣ

Σύμφωνα μὲ παλαιοντολογικὰ εὑρηματα —τα ὁποῖα συνεκεντρωσε ὕστερα ἀπο πολυετεῖς ἔρευνες στὴν ἀφρικανικη ἤπειρο ἡ ὑπὸ τὸν καθηγητην δρα Λήκυ ἐπιστημονικὴ ἀποστολη— οἱ παλαιότεροι πρόγονοι τοῦ ἀνθρωπου ἐνεφανίσθησαν ἐδῶ πρὶν ἀπο 19.000.000 χρονια. Μ' ἄλλα λογια, οπως ἐξήγησε σὲ μία προσφατη διαλεξί του ὁ παλαιοντολόγος καὶ ἀνθρωπολόγος καθηγητής, ὁ ἀποχωρισμος τοῦ ἀνθρώπου ἀπο τὸν πίθηκο ἐγινε πριν 1.000.000 γενεές.

Ἡ ἀνακοίνωσις τοῦ Λήκυ συνέπεσε με την ἔκθεσι μιᾶς ὁμάδος ἀνθρωπολογων τοῦ Πανεπιστημίου Χάρβαρντ (Ἡνωμ. Πολιτεῖες), εἰς τὴν ὁποίαν ἔκθεσιν ἀναφέρεται ἡ τελευταια ἀνακάλυψις (στὴν Αὐστραλία) ἐνος ὀστοῦ ἀνθρωποειδοῦς ὑπάρξεως ἡλικίας 2.500.000 ἐτῶν. Ἡ ἐν λογω ἀνθρωποειδὴς ὕπαρξις τῆς Αὐστραλιας θεωρεῖται τώρα ὁ πλησιέστερος συγγενης τοῦ σημερινοῦ ἀνθρώπου, λαβοῦσα τον ἐπιστημονικόν χαρακτηρισμον Αὐστραλοπίθηκος.

Η ΒΙΒΛΟΣ

'Απο τὸ Βατικανὸ καταβάλλεται προσπαθεια συμφωνίας Καθολικῶν καὶ Διαμαρτυρομένων γιὰ ἕνα ἑνιαῖο κείμενον τῆς Βίβλου, μὲ παραμερισμο ἢ καὶ ἐξομάλυνσι τῶν παλαιοτέρων διαφορῶν γιά τὶς μεταφράσεις ὡρισμένων περικοπῶν. 'Ελπίζεται να ἐπιτευχθῇ συμφωνία καὶ νὰ ἐπα-

κολουθήση μία γιγαντιαία ἐπιχείρησις μεταφράσεως τῆς Βίβλου σὲ 2.200 γλῶσσες καὶ διαλέκτους. Ὑπάρχουν σήμερα μεταφράσεις σε 1200 μόνον γλῶσσες καὶ διαλέκτους, ἀλλὰ πολλὲς εἶναι ἀπηρχαιωμένες καὶ δυσνόητες. Θὰ χρειασθῆ νέα μετάφρασις σὲ ἁπλὸ λεκτικό, ἐπίσης ἐπέκτασις τῆς μεταφράσεως καὶ στὶς γλῶσσες ὅπου ἡ Βίβλος εἶναι τελείως ἄγνωστη. Ἔτσι θὰ διαδοθῆ —τοὐλάχιστον σὰν βιβλίο, ὄχι σὰν πίστις— σὲ ὅλο τὸν κόσμο.

Ἐν τῷ μεταξὺ καὶ τὰ ἀγγλικὰ πανεπιστήμια Καίμπριτζ καὶ Ὀξφόρδης ἑτοιμάζουν μία νέα μετάφρασι τῆς Βίβλου. Δὲν θὰ πρόκειται περὶ τροποποιήσεως τῆς ἤδη ἐν χρήσει «ἐκδοχῆς» Βασιλέως Ἰακώβου, ἀλλὰ περὶ νέας ἐξ ὁλοκλήρου μεταφράσεως ἀπὸ την Ἑβραϊκὴ ὡς πρὸς τὴν Παλαιὰ Διαθήκη. Ἡ ἐργασία ἔχει ἀρχίσει τὸ 1949 καὶ διεξάγεται ἀπὸ συνεργεῖα ἐπιστημόνων. Λέγεται ὅτι ἡ ἐργασία θὰ παραδοθῆ στα τυπογραφεῖα την ἄνοιξι τοῦ 1968 καὶ θὰ κυκλοφορήση ὄχι νωρίτερα ἀπο το τέλος τοῦ 1970.

Πιστεύεται ότι ἡ νέα μετάφρασις θὰ εἶναι ἐπαναστατική, δηλαδὴ πιστὴ προς τὸ πρωτοτυπον, ἀλλὰ ἐπαναστατικὴ ὡς πρὸς τὸν ἐθισμὸν τῶν ἀναγνωστῶν τῆς Βίβλου ἕως τώρα. Μπορεῖ, λέγουν, ἡ Βίβλος νὰ μὴν ἀρχίζει μὲ τὴν φρασιν «ἐν ἀρχῇ ὁ Θεος ἐποίησε τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν», ἀφοῦ τὸ πρωτοτυπον δὲν ἀρχίζει ἔτσι.

Δύο παρατηρηταὶ τῆς Ρωμαϊκῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας συνεργάζονται μὲ τὰ συνεργεῖα τῶν πανεπιστημίων. Ἡ βοήθειά των ζητεῖται εἰδικῶς προκειμένου περὶ δογματικῶν ζητημάτων. Ἐπὶ παραδείγματι, εἰς τὸ 7ον κεφάλαιον τοῦ Ἡσαΐα, ὅπου ἀναφέρεται προφητεία σχετικὴ μὲ τὴν γέννησιν τοῦ Ἰησοῦ, οἱ καθηγηταὶ φρονοῦν ὅτι τὸ ἀρχαῖον ἑβραϊκὸν κείμενον δὲν ἀναφέρει ὅτι «π α ρ θ έ ν ο ς» θὰ γεννήσει υἱὸν καὶ οὗτος θὰ ὀνομασθῆ Ἐμμανουηλ, ἀλλα κάτι ἄλλο. Ὁ ἐπίσκοπος Κρίστοφερ Μπάτλερ, ἕνας ἐκ τῶν παρατηρητῶν τοῦ Βατικανοῦ, ἐδήλωσεν ὅτι δὲν θὰ ἐπιμείνη στὴν λέξιν «παρθένος». Μπορεῖ, εἶπε, νὰ τεθῆ ἡ λέξις κ ό ρ η ποὺ δηλώνει καὶ τὴν νεανικότητα καὶ τὴν ἁγνότητα, ἀλλὰ καὶ παρακάμπτει τὸ πρόβλημα.

Καὶ πράγματι, ἂν τελικὰ ἀποφασισθῆ νὰ ἐξοστρακισθῆ ἡ λέξις «παρθένος», θὰ πρόκειται περὶ παρακάμψεως ἑνὸς προβλήματος, τὸ ὁποῖον, ὅμως, δὲν συνίσταται στὸ ὅτι ἐπροφητεύθη ἢ ὄχι ἡ γέννησις τοῦ Χριστοῦ ἢ ἂν αὐτὴ ἔγινε ἀπὸ παρθένον, ἀλλὰ στὸ ὅτι περὶ παρθένου φέροντος εἰς τὴν ζωὴν σωτῆρα τοῦ κόσμου ὁμιλοῦν καὶ ἄλλαι ἀρχαῖαι θρησκεῖαι, τοῦ σχετικοῦ θρύλου περιέχοντος συμβολισμον. Τοῦτον ἀκριβῶς θέλουν ν' ἀποφύγουν οἱ σύγχρονοι...

«ΣΚΥΛΙΣΙΑ ΣΥΜΦΩΝΙΑ»

Ἡ γνωστὴ «Συμφωνία τῶν κυνηγῶν» τοῦ Μοζαρτ περιεγράφη στοὺς «Τάιμς Νέας Ὑόρκης» ὡς «σκυλίσια συμφωνία», λόγῳ τοῦ ρόλου ποὺ ἔπαιξαν, ἐκτός... προγράμματος, δύο μεγάλοι κυνηγετικοὶ σκῦλοι. Τοὺς εἶχε προσλάβει ὁ διευθυντὴς τῆς ὀρχήστρας τοῦ φεστιβὰλ Νέας Ὑόρκης κ. Τόμας Ντάν. Στὶς δοκιμὲς ἔπαιξαν θαυμάσια το μέρος των, διασχίζοντας τὴν σκηνὴ κατὰ τὴν πρέπουσα στιγμή, μὲ βῆμα πειθαρχημένο, καὶ γαυγίζοντας ὅταν ἀκούονται τὰ κόρνα τῶν κυνηγῶν. Ἀλλὰ στὴν πρεμιέρα τα πράγματα δὲν πῆγαν καί... τόσο καλά.

Οἱ σκύλοι κατενηφθησαν ἀπὸ ἀμόκ, ἤρχισαν νὰ ὑλακτοῦν, νὰ στρέφωνται προς τοὺς βιολιστάς, νὰ μπερδεύωνται εἰς τὰ ποδια τῶν μουσικῶν, νὰ ἐκπλήσσωνται ἀπὸ τὴν λάμψιν τῶν καλογυαλισμένων ὑποδημάτων τῶν ἐκτελεστῶν καὶ νὰ ἀποτελέσουν τὸ «κλοῦ» τῆς βραδυᾶς, ὅταν μὲ ἓν ἅλμα κατῆλθον ἀπὸ τῆς σκηνῆς καὶ ἤρχισαν να κυκλοφοροῦν εἰς τοὺς διαδρομους καὶ μεταξὺ τῶν καθισμάτων τῶν θεατῶν. Οἱ τελευταῖοι ἐνθουσιασθέντες, ἤρχισαν νὰ ζητωκραυγάζουν, νὰ χειροκροτοῦν καὶ νὰ ἐγερθοῦν, εἰς τὸ τέλος, πολλοὶ διὰ νὰ βοηθησουν εἰς τὴν σύλληψιν τῶν σκύλων.

Τί εἶχε φταίξει; Ἁπλούστατα τὴν στιγμὴ ποὺ οἱ δύο σκῦλοι διέσχιζαν

τὴν σκηνήν, μὲ σοβαρότητα, ἔχασαν τό... βῆμα τῆς μουσικῆς. Καὶ τότε στὴν πλατεῖα ἀκούστηκαν γέλοια εἰρωνικα για τοὺς σκύλους. Καὶ ἔγινε τὸ κακο. Διοτι τὰ ζῶα δὲν ὑποκρίνονται. Ἐκδηλωνουν πάραυτα τὰ αἰσθήματά των! Λοιπον, ποιὸς ἔφταιξε;

ΑΙΣΘΗΜΑΤΑ ΖΩΩΝ

Ἐπικαίρως, ἔρχεται ἀπὸ τὸ Λονδῖνον μιὰ ἱστορία ζώων, ἀνάλογη μὲ τὴν φιλία τοῦ Δάμωνος καὶ τοῦ Φιντίου, τὴν ὁποίαν ἡ Βρετανικὴ ἑταιρία προστασίας τῶν ζώων κατέγραψε στο ἀρχεῖο τῆς «ζωϊκῆς αἰσθηματολογίας».

Ἡ Σάλλυ καὶ ὁ Μπόμπυ ἦσαν γείτονες σ' ἕνα ἐρημικὸ δρόμο ἑνὸς προαστίου τοῦ Λονδίνου. Ὅταν γνωρίσθηκαν εἶχαν περάσει τὴν ὥριμη ἡλικία τῶν σκύλων. Συνεδέθησαν ὅμως εὐθὺς μὲ στενὴ καὶ ἀδιάρρηκτη φιλία, ἡ ὁποία κράτησε πέντε ὁλοκληρα εὐτυχισμένα χρόνια. Στο διάστημα αὐτο, τὰ δυὸ καλα ζῶα, ἐβλέποντο κάθε μέρα ἢ σχεδὸν κάθε μέρα καὶ ἔπαιζαν μαζὶ στοὺς γειτονικοὺς ἀγρούς. Ξαφνικά, μιὰ μέρα, ἡ Σάλλυ ἔπαψε να ἔχη τὴν ὅρασί της, ἡ ὁποία ἀπο καιρὸ λιγόστευε. Ὁ κύριος της δίσταζε νὰ τὴν βγάλη ἔξω, γιὰ τὸν φοβο ἑνος δυστυχήματος καὶ οἱ συναντήσεις της μὲ τὸν Μπόμπυ σταμάτησαν. Ὁ Μπόμπυ δὲν ἄντεξε ἄλλο καὶ μιὰ μέρα στάθηκε ἔξω ἀπο τὸ σπίτι τῆς Σάλλυ, κλαίγοντος καὶ ξύνοντας τὴν πόρτα. Ὁ κύριος τῆς Σαλλυ τοῦ ἄνοιξε καὶ το ζῶο, μὲ νοημοσύνη ἀνθρώπου, πῆγε καὶ στάθηκε κοντὰ στὴν Σάλλυ, σκουντώντας την μὲ τὸ ρύγχος του, γιὰ νὰ σηκωθῆ καὶ νὰ βγῆ ἔξω. Ὅταν πέρασαν τὸ κατώφλι τῆς ἐξώπορτας, κόλλησε στὸ πλευρό της κι' ἔτσι καθοδηγώντας την, τὴν πῆγε περίπατο ἐκεῖ ποὺ πήγαιναν πρῶτα. Ὕστερα, τὴν ξανάφερε σπίτι.

Ἀπὸ ἐκείνη τὴν ἡμέρα, αὐτὸ ἐπανελαμβάνετο τακτικὰ τὴν ἴδια ὥρα. Κι' ὅταν σὲ κάμποσους μῆνες ἡ Σάλλυ πέθανε, ὁ Μπόμπυ ξαπλώθηκε στὸ πεζούλι τῆς εἰσόδου κι' ἔμεινε ἐκεῖ νηστικὸς καὶ ἄυπνος, ὥς ὅτου ἦρθε ὁ κύριος του νὰ τὸν σηκώση καὶ νὰ τον φέρη σπίτι. Σὲ λίγο πέθανε κι' ὁ Μπόμπυ, ἀπαρηγόρητος για τὸν χαμὸ τῆς Σάλλυ.

Μιὰ ἄλλη ἱστορία «ἀνωτέρων αἰσθημάτων μεταξὺ τῶν ζώων, μᾶς ἔρχεται ἀπὸ τὸ Σάλτσμπουργκ τῆς Αὐστρίας. Ἐκεῖ ζοῦσε, ἀνάμεσα στὰ ἄλλα, ἕνα ζεῦγος πελαργῶν, ποὺ οἱ κάτοικοι τοὺς εἶχαν βαφτίσει Χὰνς καὶ Ἔλσε. Μιὰ χρονιά, λίγο πρὶν ἀποδημήσουν οἱ πελαργοὶ τῆς περιοχῆς για νοτιωτερα κλίματα, ὁ Χάνς μπλέχθηκε στὰ τηλεγραφικὰ καλώδια καὶ χτύπησε τὰ φτερά του. Οἱ ἄλλοι πελαργοὶ ἔφυγαν κι' αὐτὸς ἔμεινε μόνος στὸ Σάλτσμπουργκ. Οἱ κάτοικοι τὸν λυπήθηκαν, τὸν περιέθαλψαν καὶ τὸν πῆγαν στὸν πλησιέστερο ζωολογικὸ κῆπο. Ἐν τούτοις, ἕνα χειμωνιάτικο πρωινό, ἔκπληκτοι οἱ κάτοικοι αὐτῆς τῆς ἐξοχικῆς συνοικίας τοῦ Σάλτσμπουργκ εἶδαν ἕνα πελαργὸ μέσα στὸ χιονισμένο τοπίο, νὰ κόβη βόλτες ψηλὰ στὸν οὐρανο, ἐπανω ἀκριβῶς ἀπ' τὴν ἔρημη φωλιὰ τοῦ Χάνς. Ἦταν ἡ Ἔλσε! Εἶχε ἀφήσει τα παιδιά της καὶ τοὺς ἄλλους συγγενεῖς καὶ φίλους κάπου στὴν νότιο Ἰταλία καὶ εἶχε ἔλθει ἀπὸ ἐκεῖ πίσω στὸ Σάλτσμπουργκ νὰ ξαναβρῆ τον τραυματία σύζυγό της! Καὶ τον βρῆκε, διότι ἐξ ἐνστίκτου πῆγε στον ζωολογικὸ κῆπο, ὅπου τὸν εἶχαν παραδώσει οἱ χωρικοί. Ἱστορία συζυγικῆς ἀφοσιώσεως...

Συναντῶνται λοιπὸν στὰ ζῶα ἀνθρώπινα αἰσθήματα ἀνώτερα. Ἀλλά, ἀπὸ τὰ κ α τ ώ τ ε ρ α αἰσθήματα, ὅπως ἡ ὑποκρισία, ἡ προσποίησις, ὄχι...

Ο ΧΡΟΝΟΓΡΑΦΟΣ

ΜΕΤΑΞΥ ΜΑΣ

Τὰ Γραφεῖα τοῦ «Ἰλισοῦ», Δραγατσανίου 6, (Τ. 122), Πλ. Κλαυθμῶνος, εἶναι ἀνοικτὰ μόνον καθε Δευτέρα 11 - 1 π.μ. καὶ Παρασκευὴ 11 - 1 π.μ. καὶ 7 - 8 μ.μ.

ΕΜΒΑΣΜΑΤΑ μὲ ταχ. ἐπιταγὴν εἰς τὴν διεύθυνσιν: «Κωστῆν Μελισσαρόπουλον, Δραγατσανίου 6, Ἀθήνας, 122». Ἀποστολαὶ μὲ τραπεζιτικὰς ἐπιταγὰς ἢ ἐντολάς, μᾶς δυσκολεύουν. Νὰ ἀναγράφεται καθαρὰ τὸ ὀνοματεπώνυμον καὶ ἡ διεύθυνσις τοῦ ἀποστολέως. Πίσω ἀπὸ τὸ ἀπόκομμα τῆς ἐπιταγῆς νὰ γράφεται λακωνικὰ ὁ λογος ἀποστολῆς τῶν χρημάτων.

ΤΙΜΗ τόμων παρελθόντων ἐτῶν εἶναι 50 δρχ. Τιμὴ τεύχους δρχ. 10. Δὲν ὑπάρχουν μεμονωμένα τεύχη Νο 1, 2, 3, 4, 5, 6, 8, 10, 11, 12, 15, 16, 18, 19, 23, 25, 28, 29, 33 οὔτε τόμοι 1957 καὶ 1962.

ΚΥΠΡΟΣ: Ἀντιπρόσωπος τοῦ «Ἰλισοῦ» δι' ὁλόκληρον τὴν Κύπρον: «Βιβλιοπωλεῖον Ἀντων. Στυλιανοῦ, Λεμεσὸς - Κύπρος».

ΧΩΡΙΣ ΔΙΕΥΘΥΝΣΕΙΣ. Τεύχη τὰ ὁποῖα ἀπεστάλησαν στοὺς κατωτέρω συνδρομητάς μας, ἐπεστράφησαν ἀπὸ τὸ Ταχυδρομεῖον μὲ τὴν σημείωσιν: «μετώκησε» ἢ «ἄγνωστος». Παρακαλοῦνται ὅσοι τοὺς γνωρίζουν νὰ τοὺς εἰδοποιήσουν ἢ νὰ μᾶς δώσουν τὰς διευθύνσεις των.

ΑΘΗΝΩΝ:
Γεώργ. Ἀρκούδης, Λασκάρεως 15. Εὐ. Ἀστέρης, Χανίων 12. Σπυρ. Ζακόπουλος, Μεγαλοπόλεως 23. Δ. Καραντινὸς - Φιλιππάκης, Ἀθ. Διάκου 36. Ἠλ. Κίμος, Πατησίων 262. Θεανὼ Κονταργύρη, Βουρνάζου 6. Ροδ. Κράους, Δεινοκράτους 26. Σαρ. Παπαδάκος, Ἁγ. Μελετίου 186. Κων. Χιώτης, Βελβενδοῦ 6.

ΕΠΑΡΧΙΩΝ:
Ἀπόστ. Ἀγγελίδης, Βενιζέλου 6, Ἀλεξ/πολις. Ἰω. Ἀλεξόπουλος, Φιλίππου 30, Ἔδεσα. Δ. Κρεμλῆς, Τράπεζα Ἐμπορικῆς Πίστεως, Ρόδος. Κ. Τζαβάρα, Τσιμισκῆ 167, Θεσσαλονίκη.

ΣΕ ΚΟΣΜΟΥΣ ΦΩΤΕΙΝΟΤΕΡΟΥΣ

Ἐμμ. Δραγώνας, Ἀθῆναι.
Γρηγ. Νώτας, Ἀθῆναι.
Φωτ. Ταμπουρᾶς, Ἀθῆναι.
Λιλὴ Κόκκαλη, Πάτραι.

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Παῦλος Μίχος: Παλαιοὶ Γερμανοὶ Λυρικοί. (Βιογραφικὰ σημειώματα καὶ ἀντιπροσωπευτικὰ ποιήματα), Ἀθῆναι 1967.

Στέφανος Τηλικίδης: Τὸ εἴδωλο τοῦ κύκλωπα. (Διηγήματα), Θεσσαλονίκη 1966.

Κ. Ν. Τριανταφύλλου: Δύο λίβελλοι κατὰ Βενιζέλου Ρούφου (1863), Ἀθῆναι 1963.

Κώστας Γ. Μίσιος: Κύκλος Α, Ἀθήνα 1965, (Ποιήματα). Κύκλος Β, Ἀθήνα 1966, (Πεζοτράγουδα).

Γιολάντα Πεγκλῆ: Ἡ θαυμάσια περιπέτεια (Ποιητικὴ σύνθεση), Ἀθήνα 1966.

Πᾶνος Γραικός: Μελέτες πάνω στὴν ποίηση τοῦ Σεφέρη, Β΄ Ἔκδοση, Ἀθήνα 1967.

ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ:

Παναθήναια, Δωδέκατη Ὥρα, Ὁ Κόσμος τῆς Ψυχῆς, Πελεκάν, Ἡ-

πειρωτική Ἑστία, Θρακικὰ Χρονικά, Ἐλεύθερο Πνεῦμα (Γιάννενα), Περιοδικὸ Ἑλληνίδων Βορείου Ἑλλάδος, Ἐκκλησιαστικὰ Προβλήματα, Ὁ Φυσιολάτρης, Κρῖκος (Λονδίνου).

ΑΠΟ ΤΟ ΜΕΞΙΚΟ ΜΕ ΣΥΓΚΙΝΗΣΙ...

Ἀπὸ το Μεξικο πῆρε ὁ διευθυντὴς τοῦ «Ἰλισοῦ» το ἀκολουθο γράμμα τῆς καλῆς μας φίλης κ. Ἰφιγενειας Φραγκου:

«Ἀγαπητέ μου Κωστῆ,

Σοῦ γράφω για τον «Ἰλισό», πού μολις ἐδιαβασα τὸ τεῦχος 47. Το πρωὶ σήμερα, ὥρα ἑπταμισυ, ἔκατσα στο κρεβάτι μου να διαβάσω, ἔπειτα ἀπὸ ἕνα γενικο φυλλομέτρημα, γιὰ τὴν Β΄ Συνάντησι τῶν Ἀθηνῶν.

Ὅσο προχωροῦσα, ἦταν ἀδύνατον να συγκρατηθῶ ἀπο τη συγκινησι. Ἦταν τέτοια καὶ τοση, πού το στῆθος μου θάσπαζε, δὲ μὲ χωροῦσε πά...

Τί να σοῦ πῶ, καλέ μου ἀδελφέ. Δεν ὑπάρχει ἀμφιβολία πῶς ζοῦμε μιὰ ἐξαιρετικὴ ἐποχή: τρομερὴ καὶ θαυμαστὴ συγχρόνως. Εἶναι καιρος να ξυπνήσωμε. Καὶ ὁ «Ἰλισος» —ἂν μπορῆ νὰ γίνη μιὰ τέτοια παρομοίωσις— εἶναι ἕνα δυνατὸ ξυπνητηρι. Ἡ καθε του σελίδα ἀποκαλύπτει, στον ἀνήσυχο ἄνθρωπο, τὸ δρομο ποὺ πρέπει νὰ πάρη καὶ ποὺ ἀναμφισβητητα εἶναι ὁ ἐσωτερικος, το Σωκρατειο Γνῶθι σαυτον.

Ἀληθεια, καὶ τί δὲ χρωστοῦμε στοὺς προγονους μας! Κι' ἀφοῦ ὅλος ὁ πολιτισμένος κόσμος ἀναγνωρίζει την Ἑλλάδα σὰν κοιτίδα τοῦ πολιτισμοῦ, το βαρος ποὺ πέφτει στὸν καθενα μας (σαν Ἕλληνες) εἶναι μεγαλύτερο, βαρύτερο, ἀπὸ τοὺς ἄλλους λαούς. Ὁ καθένας μας πρέπει νὰ βαλη τον ἑαυτό του, τὴν ἴδια τὴ ζωη του γιὰ προζύμι στὸ σημερινὸ ἀνακατωμα τῶν λαῶν, ἂν πράγματι θελωμε να σώσωμε ἀπο τὴν τελικὴ καταστροφη τον πολυβασανισμένο πλανητη τοῦ σημερινοῦ ἐξωτερικοῦ πολιτισμοῦ. Καὶ ποιός εἶν' ὁ ἐχθρος μας; Το ἴδιο το ἐγώ μας!».

Ο «ΙΛΙΣΟΣ» ΘΑ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗ

ΚΑΙ ΚΑΤΑ ΤΟ 1967

ΤΗΝ ΙΔΙΑΝ ΕΤΗΣΙΑΝ ΣΥΝΔΡΟΜΗΝ Δρχ. 50

Στηριζόμενος εἰς τὴν ἀγάπην τῶν φίλων του, τοὺς ὁποίους θερμῶς παρακαλεῖ νὰ ἀποστείλουν τὴν συνδρομήν των καὶ νὰ φροντίσουν διὰ τὴν ἐγγραφὴν

ΝΕΩΝ ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΩΝ

Τύποις: «ΕΠΤΑΛΟΦΟΣ» - Ζωοδόχου Πηγῆς 2—4

ΠΙΝΑΚΕΣ ΖΩΓΡΑΦΙΚΗΣ

ΕΚΛΕΚΤΩΝ ΞΕΝΩΝ ΖΩΓΡΑΦΩΝ

- **TAPISSERIE** ΑΝΤΙΓΡΑΦΑ ΠΑΛΑΙΩΝ ΚΕΝΤΗΜΑΤΩΝ **GOBELIN**
- **REPRODUCTION**
- ΑΡΙΣΤΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΟΣ & ΣΕ ΠΡΩΤΟΤΥΠΑ ΣΧΕΔΙΑ
- ΠΩΛΗΣΙΣ: ΧΟΝΔΡΙΚΗ — ΛΙΑΝΙΚΗ
- ΧΑΜΗΛΕΣ ΤΙΜΕΣ
- ΕΥΚΟΛΙΕΣ ΠΛΗΡΩΜΗΣ

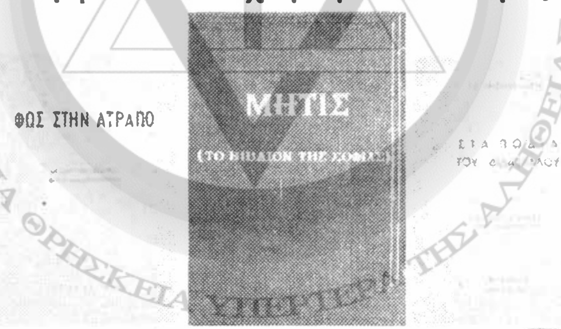
THE FINE ART & INTER - DECORATION CENTER

ΗΛΙΑΣ Ν. ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΠΟΥΛΟΣ

ΚΑΡΑΓΕΩΡΓΗ ΣΕΡΒΙΑΣ 7 — Δ΄ ὄροφος — Γραφεῖον 12 Τηλ. 238.776

ΕΝΑ ΚΑΛΟ ΒΙΒΛΙΟ

Μορφώνει—Ψυχαγωγεῖ—Ξεκουράζει

(Βλέπε Τιμοκατάλογον εἰς σελ. 2 τοῦ ἐξωφύλλου)

ΟΥΔΕΜΙΑ ΘΡΗΣΚΕΙΑ ΥΠΕΡΤΕΡΑ ΤΗΣ ΑΛΗΘΕΙΑΣ

ΑΙΟΛΟΥ	70	Τηλ,	312.322	ΑΘΗΝΑΙ
ΙΟΥΛΙΑΝΟΥ	115	Τηλ.	831.768	ΑΘΗΝΑΙ
ΑΝΔΡΟΜΑΧΗΣ	289	Τηλ.	968.467	ΚΑΛΛΙΘΕΑ